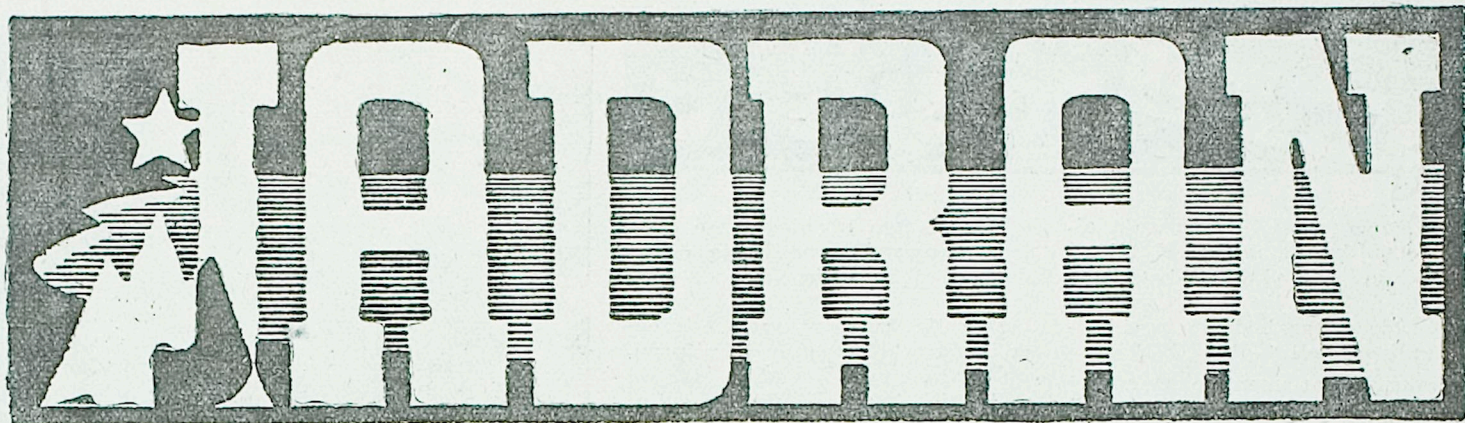

Ureja uredniški odbor. — Odgovorni urednik Ivan Renko. — Tiska tiskarna »Jadran«. — Vsi v Kopru. — Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon št. 170, poštni predal št. 2. — Celoletna naročnina 560 dinarjev, polletna 250 dinarjev, četrtletna pa 130 dinarjev. — Tekoči račun pri Istrski Komunalni banki št. 65-KBI-Ž-181. — Rokopisov ne vračamo

LETO IV. ŠTEV. 52

Koper, petek 23. decembra 1955.

POSAMEZNA ŠTEVILKA DIN 10

Družbeno upravljanje krepi našo socialistično skupnost

V Ljubljani je 15. decembra zasedal Glavni odbor SZDL Slovenije. Na dnevnem redu je bilo vprašanje družbenega upravljanja. Dopoldne je podal osnovni referat tovariš Miha Marinko, popoldne pa je dvajset članov Glavnega odbora v razpravi izrazilo z njim soglasje ter podkrepilo njegova izvajanja s svojimi.

V referatu je tovariš Marinko podal jedrnatu analizo sedanjega stanja v našem družbenem upravljanju z glavnimi uspehi, slabostmi in pomanjkljivostmi, hkrati pa ob jasni perspektivi nadaljnjega razvoja podal vrsto izvirnih predlogov za utrditev in poglobitev, prav tako pa tudi predlogov za pomnožitev oblik družbenega upravljanja, za pritegnitev čimvečjega števila ljudi v sodelovanje v skupnih stvarih družbe.

Spričo nekaterih dezorijentacijskih mnenj je tovariš Marinko v zvezi z našimi trenutnimi gospodarskimi težavami opozoril na popolno kvaliteto razliko med današnjimi oblikami socialističnih odnosov in prejšnjim izključno administrativnim upravljanjem družbenega življenja in gospodarstva sploh. Na poti pritegovanja vse novih in novih množic naših delovnih ljudi v odločanje v oblastvenih organih gremo lahko samo naprej, nasprotno bi predstavljalo dušenje ustvarjalne iniciative in demobilizacijo naprednih socialističnih sil v naših množicah. Gre za stvarne materialne koristi, ki jo ima družba od iniciative, ki jo te množice izkazujejo v proizvodnji, v skrbnejšem razpolaganju z družbenimi sredstvi in v razvijanju smisla za osebnost in istočasno kolektivno prizadetost.

RAZVIJANJE DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA UTRJUJE TUDI NAS UGLED V SVETU

Kakor je v notranjem političnem in gospodarskem pogledu odločilnega pomena utrjevanje in razvijanje oblik našega družbenega upravljanja, tako je to nič manj ali še bolj važno v zunanje-političnem pogledu.

Najsolidnejše temelje za ugled v svetu, za uveljavljanje socialistične Jugoslavije, za učinkovitost zunanje politike našega vodstva, ustvarjamo s tem, če bomo z družbenim upravljanjem krepili našo sociali-

stično kompaktnost, če bomo na bazi krepili našo ekonomiko in z njo našo neodvisnost, obrambno sposobnost, s tem pa tudi omogočili aktivnejše miroljubno udejstvovanje v zunanjem svetu.

TRI OSNOVNE SMERI BODOČEGA DELA

»Glede na dane okoliščine današnjega stanja — objektivnih gospodarskih težav, pomanjkljivega sistema in subjektivnih slabosti v organih družbenega upravljanja, mislim — je dejal tovariš Marinko po temeljiti analizi današnjih objektivnih težav v gospodarstvu — bi bile naše maloge predvsem v treh osnovnih smereh:

— odločna izvedba smeri, ki so jo nakazali zaključki Izvršnega komiteja, to je radikalna sprememba stare gospodarske politike, ki je v nasprotju z razvojem oblik delavskega in družbenega upravljanja;

— spopolnitev gospodarskega sistema (predpisov) v smislu, ki ga je razložil tovariš Kardelj, to je, da se odstranijo anomalije in luknje v sistemu razdelitve narodnega dohodka, da se odveže spekulativno pehanje za dobičkom na račun dvigovanja cen, da se usmerijo in stimulirajo vsi delovni kolektivi in njihovi organi upravljanja na racionalno gospodarjenje, dvigovanje produktivnosti dela;

— zlasti pa v mobilizacijo zavestnih političnih sil, da bi skozi vse organe družbenega upravljanja prišli do izraza socialistični smotri v razvoju naše ekonomike in družbenega življenja v celoti.

POTREBNA JE SISTEMATICA EKONOMSKO-POLITIČNA VZGOJA

V delavskih svetih je prišlo močno do izraza tisto, čemur pravimo šola socialistične zavesti. Razen delavcev se v splošnem povečuje, enakomerno za gospodarjenje, za pomnožitev utrujanja odnosov neposrednih proizvajalcev do upravljanja, vendar pa je tovariš Marinko naštel vrsto napak in pomanjkljivosti pri samoupravljanju v gospodarstvu, napak in predlogov za izboljšanje stanja.

»Vsi dosedanja pozitivni in negativni momenti so sami po sebi jasno napotilo za naše politične organizacije, na kaj je treba delavske svetove angažirati.

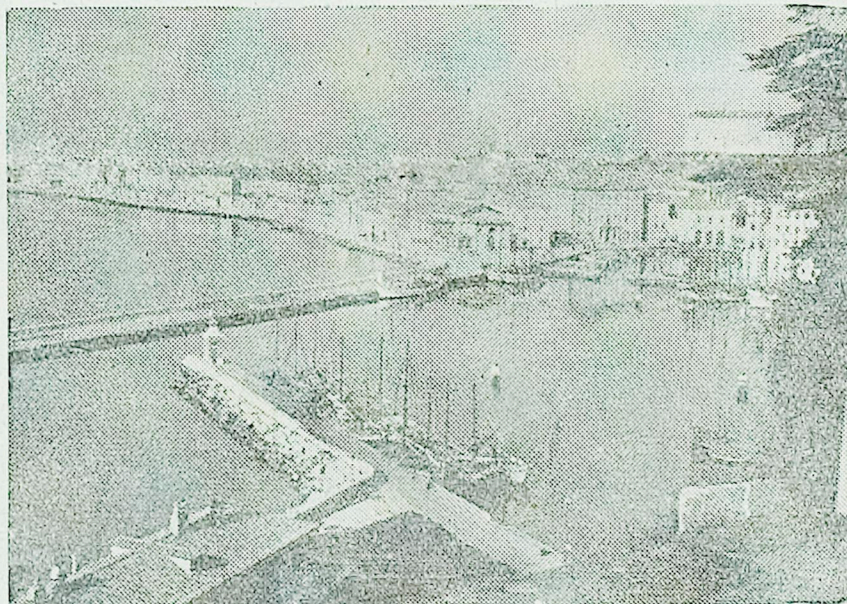
Preusmenitev naše gospodarske politike, kakor je nakazana v zaključkih Izvršnega komiteja in praktičen prikaz stanja in kritika, ki jo je dal tovariš Tito, morajo biti osnovno napotilo za delo naših organizacij skozi delovne kolektive.

Izčrpna in vsestranska analiza tovariša Marinka glede vsake veje družbenega upravljanja posebej, je dala bogat material za proučevanje, na kaj vse je treba v vsaki panogi usmeriti napore za odpravljanje slabosti. Naš list se bo še vračal na obravnavano vprašanje s primerjavami stanja na našem terenu.

POLITIČNE ORGANIZACIJE — POLITIČNA BAZA DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA

Za zaključek je dejal tovariš Marinko, da morajo biti naše politične organizacije, Socialistična zveza in Zveza komunistov, politična baza družbenega upravljanja. Največji del njihovega udejstvovanja, zlasti za vse praktične in aktualne naloge, mora biti usmerjen skozi

organe družbenega upravljanja. Socialistična zveza v občini, v mestu in na vasi ne sme biti v pogledu kadrovske politike in organih družbenega upravljanja ne ozko sektaška, niti indiferentna, da bi prepuščala volitve sporazumu, anarhičnemu delovanju demokracije. Vsa naša splošna in konkretna politika pa je zbir praktičnih akcij. Naloge so dejansko ogromne. Mi smo že napravili bistven prelom s staro metodiko političnega akcijsko-kampanjskega dela. Imamo še sicer opravka z birokratizmom, s samovoljo, ki obstoja zlasti še v gospodarskih organizacijah in njihovem vodstvenem kadru ter v cehovskih tendencah na prosvetnem in zdravstvenem področju. Toda te pojave bomo zlomili in onemogočili predvsem s smotrnim političnim delom skozi organe družbenega upravljanja.

Piran s pristaniščem je začasen sedež »Splošne plovbe«

ZA NAPREDEK TURIZMA

Ustanovljena je stalna turistična konferenca

V nedeljo so Turistično-oleptevalna društva koprškega okraja ustanovila Stalno turistično konferenco. Delegati postojanskega, ilirskobistriškega, pivškega, divaškega, sezanskega, koprškega, portoroškega in piranskega društva, ki so zastopali okrog 1.500 članov, so na tem ustanovnem občnem zboru razpravljali o družbeno politični vlogi ter o organizacijskih vprašanjih turističnih društev, o perspektivah turističnega razvoja in turistične propagande koprškega okraja.

Referate o teh vprašanjih so podali predsednik in tajnik okrajnega Sveta za turizem Ljudez Lesjak in Socrb Božič ter predsednik koprškega društva Lado Pohar, v živahni razpravi pa sta sodelovala tudi predsednik in glavni tajnik Turistične zveze Slovenije Albert Jakopič — Kajtimir in ing. Hugo Weis.

Stalna turistična konferenca bo pomemben družbeni organ, ki bo dajal predloge oblastnim institucijam za nadaljnji razvoj turizma. Pri tem pa bo nujno, kakor je poudaril sekretar OK ZKS Albert Jakopič — Kajtimir, kreniti turistično miselnost in zavest pri vsakem posameznem državljanu in vključiti v turistično dejavnost čim več članov, predvsem iz vrst mladine, žena in delovnih kolektivov. V tej zvezi bo potrebno vzpostaviti sekcije v turistično zanimivih vaseh in pri-

DECENTRALIZACIJA NAŠEGA ČEZMORSKEGA LADJEVJA

Velik korak v razvoju »Splošne plovbe«

Pred dnevi je delavski svet Jugoslovanske linijske plovbe sprejel po nasvetu Zveznega izvršnega sveta načrt decentralizacije čezmorskega ladjevja in razdelitve ladij, ki podjetju niso potrebne za redno linijsko plovbo. Podjetje Jugolinija se bo namreč odslej ukvarjala izključno z linijsko plovbo. Stirim broderskim podjetjem (Atlaska plovba Dubrovnik, Splošna plovba Koper, Jugoslovanska oceanska plovba Kotor in Jadranska tankerska plovba Zader) so odstopili 16 tovornih čezoceanskih ladij in dve tankerski ladiji. Pozneje bodo odstopili še tri čezmorske tovorne ladje, ki jih trenutno potrebujejo še zaradi pomoči domačim linijam.

Na ta način je prišlo torej po dveh letih razpravljanja do decentralizacije v naši trgovski mornarici tudi na področju čezoceanske plovbe in do specializacije broderskih podjetij.

Ceprav gre za izrabljene ladje na parni pogon in s kurjavo kotlov s premogom, katerih življenjska doba je precej omejena, se bo s tem priraskom poslovanje Splošne plovbe Koper močno razširilo. Celotna nosilnost njenih ladij se bo namreč povečala od 12.760 na 62.700 ton. V enakem obsegu pa se bodo seveda povečale tudi naloge podjetja. Podjetje bo moralo predvsem zagotoviti neprekinjeno komercialno zaposlitev ladij in najti sredstva za redno obnovo prevzetih ladij, ki jim bo kmalu potekla štiri letna doba, ko je treba opraviti predpisane remonte, da se ladjam prizna razred zaradi zavarovanja. Remont take ladje pa stane povprečno 80 milijonov dinarjev. Zato so se vsa štiri broderska podjetja, ki so prevzela ladje od Jugolinije, udeležila nedavne licitacije za posojila iz splošnega investicijskega sklada za gradnjo novih ladij.

S prevzemom ladij bo Splošna plovba Koper prevzela tudi okrog 240 članov posadke teh ladij. Da bodo nova broderska podjetja najbolje služila potrebam naše zunanje trgovine, bo potreben enoten nastop na svetovnem trgu ladijskega prostora in tudi najtesnejše sodelovanje glede pravilne zaposlitve kadrov na ladjah.

Egipt pričakuje predsednika Tita

Po obisku Eritreje bo predsednik Tito prihodnji teden odpotoval v Egipt, kjer se bo sestal s predsednikom egiptске vlade Naserjem. V Egiptu mu pripravljajo svečan sprejem, s kakršnimi simpatijami ga bo sprejelo tamkajšnje prebivalstvo, pa je razvidno že iz nešteti pozornosti, ki so mu jih izkazovali ob potovanju skozi Sueski prekop.

rediti vrsto predavanj in filmskih predstav, ki bodo prikazale lepote naše zemlje ter publicirati naš turizem preko tiska in radija. Desetletni načrt turističnega razvoja, ki bo v skladu z našo občo gospodarsko zmogljivostjo, pa mora predvideti gradnjo tistih objektov, ki bodo že v bližnji prihodnosti ustvarila povečanje gospodarske moči tako okraja, kakor tudi širše skupnosti. Zato pa bo potrebna, je dejal tovariš Jakopič, mobilizacija vseh lokalnih sredstev.

Mali obmejni promet stalno raste

Na osnovi sporazuma o ureditvi obmejnega prometa, sklenjenega med Italijo in Jugoslavijo v letošnjem avgustu, število na obeh straneh izdanih propustnic stalno raste, s tem v zvezi pa tudi število prehodov čez mejo. Od septembra, ko je bilo na osnovi izdanih propustnic okrog 20.000 prehodov meje, jih bo po polmesečni statistiki sodeč, sedaj v decembru gotovo nad 90.000; lahko pa računamo na izreden porast v poletnih mesecih, ko bodo prebivalci — upravičenci na obeh straneh meje še bolj izkoristili možnost nabave propustnic, ki jih upravičuje na 4-kratni prehod na mesec.

Kakor smo izvedeli, se na naši strani opravlja služba izdajanja

naših in vidiranja italijanskih propustnic dokaj ekspeditivno. Tajništvo za notranje zadeve n. pr. v 8 dneh vrača vse sprejete propustnice vidiranja. Jako je majhen procent takšnih propustnic, ki jih ne vidarajo z ozirom na javno varnost. Več je primerov, ko ne vidarajo dvolastniških propustnic. Razlog: ljudje, ki so se izselili in nimajo zemlje pri nas, seveda niso upravičeni na dvolastniške propustnice. Na obeh straneh meje pa imamo primere odvzema propustnic zaradi kršitve carinskih predpisov (tihotapstva) ali pa zaradi kršitve dovoljenja na propustnici: če je ta izdana n. pr. za Trst, ni dovoljeno z njo potovati, recimo v Benetke.

Sprehod PO SVETU

Sudan je postal 19. t. m. najmlajša republika na svetu. V bližnji prihodnosti bo vključen kot devetaj član Arabske lige in po vseh izgledih sodeč, ga bodo ob prvi priložnosti sprejeli tudi v OZN.

Sudanski parlament je na osnovi sporazuma med vsemi političnimi strankami razglasil ta dan neodvisnost svoje dežele. Pravzaprav bi morale iti stvari po drugačni poti. Sudan je bil od leta 1899 kondominij Velike Britanije in Egipta.

POSARJE — kamen spotike v odnosih med Francijo in Nemčijo, je bilo te dni spet središče mednarodne pozornosti. Tam so bile 18. t. m. volitve v deželno skupščino. Tri pronemške stranke so dobile 65% glasov ter 33 izmed 50 mandatorov. Stranka bivšega predsednika vlade Hoffmanna, vnetega zagovornika evropizacije dežele pa je prejela 21,8% glasov oziroma 13 mest v deželnem zboru. 4 sedeže pa so dobile ostale manjše stranke.

Ceprav so dobile večino, pronemške stranke niso zadovoljne. Računale so namreč na 75% glasov, ker bi s tem imele dve tretjini sedežev in bi lahko spremenile ustavo ter zahtevale priključitev Posarja k Nemčiji. Računi aneksionistov so tako šli po vodi. Zato tudi francoski tisk označuje rezultate, ki jih je dosegla opozicija to se pravi Hoffmann in nekatere manjše francoske stranke, za »časten poraz Evropejcev«. Francija s temi posarskimi volitvami ni dobila ničesar, toda posrečilo se ji je nekaj rešiti. Njen položaj v Posarju se ni niti utrdil toda niti ni dokončno izgubljen. Ne smemo pozabiti, da črpa ona v Posarju 3 milijone ton jekla in 17 milijonov ton premoga na leto. Izid posarskih volitev vzbuja

Dr. Anton Vratuša predaval v Kopru in Postojni

Državni podsekretar v Zveznem izvršnem svetu in zvezni ljudski poslanec dr. Anton Vratuša se je rad odzval povabilu našega Okrajnega odbora SZDL ter prišel v petek 16. t. m. v Koper, kjer je imel tega dne dopolne predavanje o naši zunanji politiki, o mestu Jugoslavije v zunanjem svetu ter o izkušnjah, ki si jih je pridobil v spremstvu tovariša Kardelja na potovanju po severnih deželah Evrope in po Angliji glede razvoja družbenega upravljanja.

Popolne istega dne je imel dr. Vratuša podobno predavanje v nabito polni kino dvorani v Postojni. V Kopru in Postojni so hvaležni poslušalci ob koncu nagradili predavatelja za izredno zanimiva izvajanja z iskrenim aplavzom.

v Parizu zato upanje, da se bodo francosko-nemška pogajanja o bodočnosti tega področja nadaljevala.

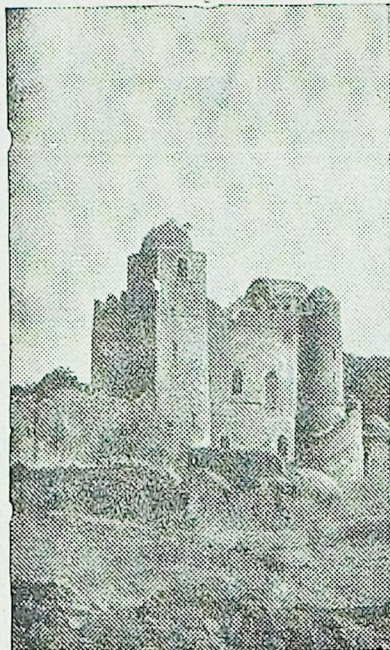
Francija je že v vrtnicu predvolilne mrzlice. Čeprav se pripravljajo za nastop 2. januarja kar 28 političnih skupin, je vendar čutili, da se bo glavni boj razvil med desničarskimi strankami zbranimi okrog sedanjega predsednika vlade Faurea in levičarji ali Mendesovci, katerim so se priključili tudi socialisti. Faure je zelo agilen, v 48. urah je prepotoval po svojem volilnem okraju kar 500 km. Toda tudi Mendes-France ne miruje. On je pravzaprav v središču pozornosti francoskih volivcev, ki jih je letos kar 5 milijonov več kot na prejšnjih volitvah. Ta številka dokazuje, da si Francozi žele dobiti v bodoče bolj zdrav in učinkovit parlamentarni sistem kot doslej.

»Nočemo sodelovati v bagdaskem paktu! To so gesla demonstrantov, ki že nekaj dni protestirajo po mestih Jordanije proti pristopu svoje dežele temu paktu. Ministrski predsednik El Madzali je odstopil in razpustil so parlament. Se pred tem pa je dejal, da so britanska-jordanska pogajanja o pristopu Jordanije k bagdaskemu paktu odgojena. Jordanija, ki je bila doslej nevtralna v antagonističnih arabskih blokih, zahteva lastno neodvisno politiko in zato zavrača britanski pritisk manjo, da bi se vključila v zahodno vojaško organizacijo na Srednjem vzhodu.

Bulganjin in Hruščov sta zaključila svoj večtedenski obisk Indiji, Burmi in Afganistanu. Skupne izjave podpisane v Rangunu, New Delhiju in Kabulu poudarjajo privrženost teh držav načelom medsebojnega vsestranskega konstruktivnega sodelovanja. Sovjetska zveza je obljubila tem državam, da bo podprla nekatere njihove velike gospodarske načrte. Ob obisku v Burmi Indiji in Afganistanu je Hruščov izrekel marsikatero pikro o tem, kako so zahodne kolonialne velesile zanemarile Azijo. Britansko zunanje ministrstvo je na to ostro reagiralo in obdolžilo Sovjete, da »sejejo v Aziji mržnjo« proti njim.

Obisk Bulganjina in Hruščova azijskim dežlam je imel še drug odmev. Te dni se je sestal v Parizu svet Atlantskega pakta in sprejel sklepe, ki naj bi predstavljali »ofenzivo« Zahoda na področju gospodarske pomoči nerazvitim dežlam. Stevilni predstavniki in med njimi britanski zunanji minister Mac Millan so namreč naglašali, da je mogoče »sovjetsko prodiranje v Azijo« preprečiti samo z nujenjem večje gospodarske pomoči temu področju.

Br.

Stara trdnjava Gondar v Etiopiji

Novice s Tržaškega

V ponedeljek so se v Gregorčičevi dvorani sestali vsi slovenski profesorji. Sestanek so sklicale strokovne organizacije nameščenec slovenskih šol: Zveza prosvetnih delavcev, Sindikat slovenskih šolnikov in Zveza uslužbencev slovenskih šol. Na sestanku so slovenski šolniki izrazili veliko nezadovoljstvo, da po tolikem času in svečanih obljubah pristojnih oblasti, še vedno zavlačujejo uzakonitev slovenskega šolstva. Sklenili so, da bodo vse tri strokovne organizacije poslale v Rim posebno skupno delegacijo, ki bo ministru Rossiju in drugim predstavnikom oblasti predložila probleme in zahteve slovenskega šolstva.

Vsi navzoči profesorji so soglasno odobrili sklep, da se navežejo tesnejši stiki s slovenskimi šolniki na Goriškem.

*

Tržaški občinski svet je te dni razpravljal o avtomobilskih izvoških in o spremembi pravilnika izvoščkov. V dosedanjih pravilih so še vedno določila, ki pravijo, »da mora imeti oseba, ki zaprosi za licenco avtomobilskega izvoščka, izkaznico fašistične stranke.« Star ljudski rek pravi: Časi se spreminjajo. Po desetih letih je to opazil le odbornik Rinaldini, ki je na seji dne 10. decembra predložil v odobritev sklep za spremembo pravilnika.

*

Na seji pokrajinskega sveta v Gorici je predstavnik Goriških Slovencev Rudi Bratuž prikazal krivično ravnanje z ljudi slovenske narodnosti in gluho nemnino v poročilih. V teh dveh institutih ne upoštevajo slovenskega jezika, čeprav je v njih veliko Slovencev.

*

Tržaška trgovinska zbornica je

TITO V ETIOPIJI

Preteklih sedem dni obiska predsednika Tita Etiopiji se je skovalo nešteto trdnih vezi, ki vežejo dve daljni deželi s podobnimi usodami. Ne gre tu samo za uradne razgovore, ki potekajo zelo uspešno, temveč tudi za prisrčne manifestacije etiopskega prebivalstva, ki jih je bil deležen predsednik Tito na vsakem koraku.

Prva dva dni obiska je Tito preživel v etiopski prestolnici, kjer je obiskal parlament, univerzo in bolnišnico Sv. Pavel, ki jo vodijo jugoslovanski zdravniki. Razen tega se je udeležil tudi svečane predstave etiopskih narodnih pesmi ter obiskal jugoslovansko kolonijo.

Drugi dan obiska v Adis Abebi so se začeli tudi uradni razgovori med etiopskimi in jugoslovanskimi državniki na najvišji ravni, ki se bodo nadaljevali verjetno vse do

eritrejskega pristanišča Masaue, kjer se bo dokončal njegov obisk. Iz uradnih krogov poročajo, da je dosednji potek razgovorov zelo ploden in konstruktiven.

Na čast predsedniku Titu je bila v Adis Abebi tudi velika vojaška parada, ki so se je udeležili predsednik Tito s svojim spremstvom ter cesar Haile Selasie z najvišjimi osebnostmi etiopskega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja. Prisostvovali so ji tudi visoki vojaški predstavniki in člani diplomatskega zbora. Parada je pokazala dve Etiopiji — je med defilejem spuščal kopja, je staro in novo. Poseben esalon, ki simbolično prikazoval staro etiopsko vojsko iz dobe suženjstva in zatiranja. Moderno opremljeni oddelki pa so pokazali, da se je etiopska vojska uvrstila med moderno ljene braniti svojo domovino pred opremljene armade, ki so pripravljene katerikoli sovražnikom.

Ob obisku v Adis Abebi je etiopski cesar Haile Selasie izročil predsedniku Titu dve najvišji etiopski odlikovanji — Red zmage in Red odpora.

Iz Adis Abebe sta predsednik Tito in cesar Haile Selasie ustavljala v Eritrejo. To pokrajino so leta 1952 priključili Etiopiji. Za predloženo resolucijo o priključitvi je glasovala tudi jugoslovanska delegacija v OZN.

Na poti proti glavnemu mestu Eritreje Asmari sta se predsednik Tito in cesar Haile Selasie ustavila v mestu Mapčau, odkoder je do Asmare še 500 kilometrov.

ZAKLJUČEK JUBILEJNEGA ZASEDANJA OZN

Jugoslavija nestalni član Varnostnega sveta

Po trimesečnem delu se je v torek zvečer zaključilo deseto zasedanje Organizacije združenih narodov. Z ocenitvijo rezultatov sicer ne moramo biti povsem zadovoljni, vendar so prav dogodki zadnjega tedna premaknili tehtnico iz negativne v pozitivno bilanco. Mislimo tu predvsem izvolitev 16. novih članov v OZN in izvolitev Jugoslavije za nestalnega člana v Varnostni svet.

Vprašanje izvolitve tretjega nestalnega člana v Varnostni svet nikakor ni bilo samo tehnično vprašanje, kajti v 35. glasovanjih brez odločitve se je vodila borba za načela pravilne geografske razporeditve mest v tem najvažnejšem organu OZN in za nadaljnjo afirmacijo univerzalnosti OZN. Naša država ni nameravala kandidirati in je sprejela kandidacijo šele na prošnjo mnogih delegacij, ki so uvidele, da trenja med Sovjetsko

zvezo in ZDA zaradi prvih kandidatov Poljske in Filipinov ne bodo pripeljala nikamor.

Ceprav je bilo jasno, da mesto nestalnega člana v Varnostnem svetu pripada po načelu geografske proporcionalnosti Evropi, so vendar ZDA in nekatere druge delegacije vztrajale na svojem predlogu glede Filipinov, evropske in nekatere azijske države pa so se seveda upravičeno vztrajale pri podpori evropskemu kandidatu Jugoslaviji. Odločitev je padla šele pri 36. glasovanju tik pred zaključkom zasedanja Glavne skupščine. Pri tem glasovanju je dobila Jugoslavija 43 glasov, ali pet več od potrebne dvotretjinske večine. Filipini so dobili 11 glasov, Švedska in Finska po enega, trinajst delegacij pa se je glasovanja vzdržalo. Jugoslavija je dobila dvoletni mandat, vendar poročajo, naj bi na podlagi tihega sporazuma, ki ga podpirajo štiri velesile, čez leto dni odstopila in omogočila izvolitev Filipinov za mesto nestalnega člana Varnostnega sveta za drugi del mandata dobe.

Izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet predstavlja vsekakor značen uspeh tistih sil, ki se bore za konstruktivno reševanje mednarodnih vprašanj in za enakopravno sožitje narodov v svetu.

Sporazum o dobavi vode

V Kopru so se v torek sestali na prvi seji delegaciji jugoslovanske in italijanske vlade, ki imata nalogo skleniti sporazum o dobavi vode iz Miljskega vodovoda krajem, ki so bili po londonskem sporazumu priključeni naši državi.

Sejo je vodil predsednik jugoslovanske delegacije dr. Ivo Murko. Po rešitvi nekaterih proceduralnih vprašanj, sta delegaciji informativno razpravljali o osnutku sporazuma, ki ga je predložila jugoslovanska delegacija.

—n

Komu služi videmski proces?

Obsodba, ki jo je izrekel videmsko sodišče proti skupini garibaldinskih poveljnikov, je napravila zelo mučen vtis. Ne samo pri nas, v Jugoslaviji, tudi v Italiji, zlasti v Furlaniji.

Odkrito povem: kadarkoli slišim besedo proces, se mi zjeze lasje. Tudi, če sodijo Francozi Nemce, ali kadar obračunavajo Francozi s svojimi lastnimi ljudmi — kolaboracionisti namreč. Da ne bo nespornost, mislim na procese, inscenirane v letošnjem letu, torej celih deset let po vojni.

Morda je v tem nekaj človeške slabosti, ali pa težnje po objektivnosti. Toda ob procesu in obsodbi v Vidmu ne moreš ostati ravnodušen.

Videmsko sodišče je namreč obsodilo skupino bivših partizanov na visoke kazni, češ, da so na svojo roko justifikirali nekaj fašistov v Pordenonu.

Italija sodi torej tistim, ki so se med vojno borili za njeno osvoboditev, tistim, ki so se uprli tiraniji. Istočasno pa dopušča, da se v obliki nedolžnih reportaž iz Južne Amerike glorificirajo nekdanje veličine fašističnega režima, od samozavestnega duceja pa do vseh

mogočih federalov. To je zelo značilno.

Nedavni proces sam je jasno pokazal, zakaj gre v Vidmu. Ne za kazniva dejanja, marveč za nekaj povsem drugega. Videmska obsodba naj bi namreč kompromitirala vse partizansko gibanje v severni Italiji, zlasti pa na obmejnem furlanskem področju. Italijansko sodišča skušajo očitno dokazati, da je bilo osvoboditno gibanje na tem področju delo anti-italijanskih elementov. To je smisel videmskega procesa.

Ni treba še posebej poudarjati, da je ta proces v polnem nasprotju s politiko dobrih sosedskih odnosov, za katere se zavzema naša država. Sodba res še ni dokončana, saj se bo s to stvarjo ukvarjalo še beneško prizivno sodišče, vendar pa mučnega vtisa nihče ne more več zanihati.

Sodišče je namreč obsodilo na 20-letno ječo dva garibaldinske poveljnike, čeprav so vse priče potrdile, da je bil ob koncu vojne položaj tak, da je bila justifikacija nekaterih fašistov absolutno nujna in opravičljiva. Nemške čete bi se lahko tedaj vsak trenutek vrnile nazaj v Pordenon. Nemška nevarnost torej še ni šla mimo.

Res je, da se mnogi porotniki, ki so sodili garibaldincem, tega več ne zavedajo, saj so bili povsod še premladi, ali pa so, nasprotno, tičali kje na varnem. Vendar, zakaj, so potem italijanske oblasti pozvale na sodnijo prav take porotnike, torej za to funkcijo ne kvalificirane ljudi!

Ze sama razprava je bila pravzaprav brez podlage. Mirovna pogodba, ki je še vedno v veljavi, prepoveduje, da bi se osebe, ki so med vojno sodelovale na strani zaveznikov, preganjale. Sodišče ni torej priznalo obtoženim niti tistih olajšav, ki jih predvideva italijanska zakonodaja. Videmski obtoženci so namreč izvršili dejanja, za katera so obtoženi in obsojeni — v interesu države. Celotitalijanski listi sami poudarjajo ta moment.

Upravičeno se lahko vprašamo: kdo sodi italijanskim partizanom, italijanskemu odporniškemu gibanju? Borcem, ki so s svojo lastno krivjo dokazali, da v Italiji niso le fašisti, kompromisarji, ki bi želeli na oknih in čakali na to, kdo bo zmagal v veliki borbi, marveč tudi resnični demokrati, borci za svobodo italijanskega ljudstva.

Tudi s pravnega stališča je ta obsodba pravi absurd. Sodišče je

namreč obsodilo dva partizana, ki sta izvršila ukaz svojega nadrejenega poveljnika in ki je za to dejanje tudi prevzel polno odgovornost. Med sodnimi spisi je tudi ukaz, kdaj in ob kateri uri je komandant ukazal, naj justifikirajo najnevarnejše fašiste, da se ne bi mogli ti maščevati prebivalstvu, če bi se Nemci še enkrat vrnili nazaj v Pordenon. Kljub temu pa so videmski porotniki obsodili dva poveljnika garibaldinske divizije »Modotti«.

Toda s tem so napravili Italiji le slabo uslugo. S tem je namreč italijanska justica kompromitirala vse odporniško gibanje, torej zadnje razdobje italijanske zgodovine.

Ne bi mogli še s tem reči, da je videmska razsodba že rehabilitirala italijanski fašizem, vendar pa v Italiji fašizem že zdavnaj ni več v defenzivi, na zotožni klopi. Videmski proces mu je dal moralno zadoščenje. Toda zadnja beseda še ni padla, saj bo o razsodbi v Vidmu razpravljalo še prizivno sodišče v Benetkah.

Italija, ki je v preteklem tednu stopila v Združene narode, je prevzela nase ne samo pravice, marveč tudi dolžnosti. Spoštovati bo morala namreč v lastni hiši tista načela, za katere se ta velika organizacija bori v svetu. Načela tistih, ki so njeno kandidacijo tudi podprli. S temi načeli pa videmski proces ni v soglasju. M. O.

Za ureditev odkupov v koprskem okraju

Kakor v drugih okrajih, tako se je začela tudi v koprskem okraju po izidu Odloka o posebnih pogojih, ob katerih lahko kupujejo gospodarske organizacije za promet s kmetijskimi pridelki te pridelke naravnost od posameznih proizvajalcev, in Pravilnika o poslovanju odkupnih postaj, živahna konferenčna dejavnost.

Najprej je okrajni ljudski odbor imenoval posebno komisijo za ureditev vprašanj odkupa. Vanj so prišli razen zastopnikov okrajnega ljudskega odbora še predstavniki Okrajne zadrugne zveze, Narodne banke — podružnice v Kopru in Trgovinske zbornice za okraj Koper.

ORGANIZACIJSKI UKREPI V TRGOVINSKI ZBORNICI KOPER

Ze pred tem (24. novembra) je bila seja stalnega odbora za odkup živine in kmetijskih izdelkov pri Trgovinski zbornici. Na njej so sklenili predlagati vsem gospodarskim organizacijam v okraju, ki se pečajo z odkupom kmetijskih proizvodov, da se v okviru Trgovinske zbornice Koper združijo v ustrezne sekcije, ki bi mogle koordinirano in pravočasno reševati zapletena vprašanja odkupa. Tako je prišlo v dneh od 7. do 14. decembra v Trgovinski zbornici Koper do 4 konferenc, na katerih so bile ustanovljene sekcije gospodarskih organizacij za odkup živine, druga za les, tretja za vino in četrta za sadje in zelenjavo.

Razen teh organizacijskih ukrepov, katerih namen je, pripomoči k stabilizaciji tržišč na področju blagovnega prometa s kmetijskimi proizvodi, so važne tudi ugotovitve udeležencev teh konferenc o sedanjem stanju in predlogi, ki jih bo posebna okrajna komisija na osnovi vsestranske razprave predložila okrajnemu ljudskemu odboru.

ZADRUGA — ZA KMETA EDINI ODKUPOVALEC IN PLAČNIK ODKUPLJENIH PRIDELKOV

Na promet kmetijskih proizvodov in na njihove cene je zadnja leta predvsem zelo slabo vplivalo dejstvo, da je razmeroma majhne količine razpoložljivih pridelkov odkupovalo vse preveliko število odkupnih podjetij. Ta so druga drugemu »konkurirala«¹ z navijanjem cen, poleg tega pa so vnašala z direktnim odkupovanjem od kmeta na to tržišče pravo anarhijo. Razen tega so kmetijske zadruge zaradi višjih cen, ki so jih ponujale odkupna, zlasti izvozna podjetja, izgubljale med kmeti ugled, kar seveda ni bilo v prid njihovi krepitvi.

Udeleženci konference so ugotovili, da je šlo doslej kakšnih 70 odstotkov vsega odkupa kmetijskih proizvodov v koprskem okraju sicer že preko kmetijskih zadrug, vendar ni v glavnem nobene ovire za to, da prevzamejo zadruge ves odkup, kakor to zahteva že uvodoma omenjeni odlok. Kar se tiče lesa, so zadruge za odkup že sedaj v celoti sposobne, glede živine, sadja in zelenjave ter vina pa je v okraju nekaj šibkejših zadrug, ki jim bodo morale pomagati bližnje, močnejše zadruge. Po mnenju udeležencev konference je treba predvsem doseči, da bo samo zadruge nastopala kot odkupovalec kmetijskih proizvodov, ki jih pridelajo individualni proizvajalci, pa najsi so člani zadruge ali ne. Odkupno podjetje naj denarno sploh ne bi več imelo nobenega opravka s posameznim kmetom, tudi v primeru, da kmet sam podjetju proda ta ali oni pridelek, mu kupnine ne bo izplačalo podjetje, temveč kmetijska zadruge na področju katere ima prizadeti kmet svoje bivališče. Tako bo mogoče voditi pametno politiko cen, ki bodo skušale biti kar najbolj pravične do kmeta, in preprečiti dosedanje preplačevanje.

KONEC ODKUPOVALCEV

Novi sistem odkupovanja kmetijskih proizvodov bo seveda odpravil tudi že dovolj zloglasne odkupovalce. Skrajno čudno in že skoraj nemogoče se zdi človeku, da imamo v koprskem okraju na primer v odkupu lesa še danes odkupovalce, ki so plačani od provizije. Tega v bodoče ne bo več! Tržišče kmetijskih proizvodov se bo očistilo proti-socialistične navlake, povpraševanje, ki je danes pogosto le na videz večje od ponudbe, bo pri marsikaterem pridelku postalo normalno in posledica tega bo, da bodo cene bolj v skladu s kupno močjo delovnih ljudi po mestih.

ODKUPNE POSTAJE PODJETIJ ZAENKRAT NEPOTREBNE

Kot tretje naj omenimo soglasno ugotovitev, da so odkupne postaje kakšnih odkupnih podjetij zaenkrat popolnoma odveč. V razpravi o tem je prišla na konferencah do izraza bojazen, da bi kmetijske zadruge spričo takšnega monopola pri iskanju kupca za odkupljene proizvode ugnile privilegirati v vseh primerih le najboljše ponudnika, ne glede na potrebe lastnega področja. Izrečen je bil tudi pomislek, češ, zadruge bodo odkupovale od kmetov vse od kraja in ne bodo dovolj pazile na kvaliteto proizvodov. Ti pomisleki nimajo realnih tal: naše prosto tržišče, delovanje zakona ponudbe in povpraševanja na njem, kupna moč delovnih ljudi po mestih, ki je, kakršna je: vse to daje dovolj jamstva, da zadruge ne bodo mogle uganjati monopola niti zanemarjati kvalitete proizvodov, ki jih bodo odkupovale. To bi bilo mogoče le, če bi odkupne in predelovalna podjetja (živilske, lesne, klavniške stroke) zanemarila gospodarski račun in se z neekonomsko visokimi cenami pri zadrugah ter z odkupovanjem ne glede na kvaliteto podala na nevarno pot v lastni gospodarski polom. Tega se res ni bati! Zato je ostalo pri predlogu, naj se ustanovitev odkupnih postaj v okraju Koper zaenkrat ne dovoli nobenemu odkupnemu podjetju, če bi se pokazalo, da so zgoraj navedene bojazni bile vendarle utemeljene, da bo še vedno čas, ustanoviti take postaje, kjer bo treba; eventualno zlasti tam, kjer bi ostajale večje, za trg pomembne količine proizvodov zaradi malomarnosti kmetijske zadruge neodkupljene.

ZA BOLJSO TEHNIČNO OPREMLJENOST GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ ZA PROMET S PRIDELKI

Seveda je bila tehnična opremljenost gospodarskih organizacij za promet kmetijskih pridelkov tudi predmet razprave na konferencah. Tu je prevladovalo mnenje, da je treba izboljšati opremljenost predvsem odkupnih podjetij, kajti leta morajo biti sposobna, da od kmetijski zadrug ponujene količine proizvodov ne le prevzamejo, temveč ob pravem času tudi vskladišajo, jih obvarujejo pred uničenjem in pridejo z njimi (po primernih cenah) na trg, ko jih ta potrebuje in zahteva. Pri kmetijskih zadrugah bo treba (tu so mišljeni zlasti paradižniki, krompir, jabolka, zelje in drugo sadje ter zelenjava) urediti manipulacijske prostore, tako da bi se že pri prvem, direktnem odkupovalcu pridelki sortirali in se tako ponudili kupcu po diferencialnih cenah, ki morajo ustrezati kvaliteti. Tudi kmetje morajo zopet spoznati, da ne gre, zahtevati enako ceno za dobro in slabo blago.

ZAČETKI TRAJNEGA PLODNEGA SODELOVANJA?

Konference pa je treba pozitivno oceniti tudi kot dober začetek plodnega sodelovanja med okrajno združeno zvezo in Trgovinsko zbornico Koper. Ze odkup pridelkov je tako obširno področje trgovinske dejavnosti, da se je treba samo čuditi, da kmetijske zadruge na koprskem še niso člani Trgovinske zbornice. Povdariti je treba, da je bilo v tem v bivšem sežanskem in postojnskem okraju drugače: tam je večina kmetijskih zadrug bila vključena v pristojni zbornici. Trgovinska zbornica za okraj Koper, katere dejavnost se je po reorganizaciji okrajev razširila na področje tja do Planine pri Rakeku, trdno računa s tem, da bodo tudi kmetijske zadruge v bivšem koprskem okraju končno spoznale, da njihovo članstvo v Trgovinski zbornici Koper ni vprašanje nekakšnega »prestiza«² te družbene organizacije, temveč nujnost, ki jo narekuje potreba po koordiniranem delu vseh gospodarskih organizacij, ki se pečajo z blagovnim prometom. Sodelovanje zadrug v zbornici ne bo koristilo le njim samim, temveč tudi delovnim ljudem po mestih, skratka koristilo bo družbi kot celoti. To se je že pokazalo na nedavnih konferencah, in so se tudi zastopniki povabljenih kmetijskih zadrug brez pridržkov izrekli za ustanovitev že zgoraj navedenih sekcij. fr

Občinska konferenca ZKS v Sežani

Komunisti v prvih vrstah socialistične graditve

Na občinski konferenci Zveze komunistov sežanske občine, ki je bila v torek, so obširno razpravljali o dosedanjem delu Zveze komunistov in sprejeli načrt dela. Sekretar organizacije, tovariš Mahnič, je po pozdravnem govoru ljudskega poslanca Alfonza Grmeka govoril o delu in nalogah komunistov. Kritično je obravnaval nekatere probleme organizacije ter ugotovil, da se komunisti sežanske občine vse premalo zavedajo svojih dolžnosti in da jih je veliko med njimi nedelavnih. Omenil je tudi, da je bilo doslej premalo storjenega za vključitev novih članov v organizacijo Zveze komunistov iz vrst mladine in delavstva. Ko je obravnaval problematiko kmetijske dejavnosti sežanske občine, je omenil, da je izmed devetih kmetijskih zadrug pet v finančnem deficitu, kar je dokaz slabega gospodarstva. Občutno je tudi pomanjkanje obrtniškega kadra, ki bi lahko zadovoljil potrebe prebivalstva. V razpravi o proizvodnosti in podjetjih je omenil, da še niso povsod uvedli sistema nagrajevanja dela po učinku. Tako je v podjetju Kraški marmor samo 8 odstotkov delavcev plačanih po učinku dela, v podjetju Avtoprevoz Sežana 18 odstotkov, v sežanski opekarni 20 odstotkov, v Pletenini in gradbenem podjetju Kraški zidar pa 30 odstotkov. V manjših podjetjih pa še sploh niso uvedli nagrajevanja po učinku dela, zato bo naloga občinskega komiteja Zveze komunistov, kot je dejal sekretar Mahnič, posvetiti temu vprašanju vso pozornost. V živahni razpravi o nalogah komunistov, o storilnosti dela in o družbenem upravljanju so sodelovali okrajni sekretar Zveze komunistov Albert Jakopič-Kajtimir in ljudska poslanka Anton Ukmar in Anton Sturm. Po udarili so predvsem, da morajo komunisti posvetiti več pozornosti aktivnemu sodelovanju v vseh družbenih in gospodarskih organizacijah. Vključevati se morajo v kmetijske zadruge in odstranjevati v njih vse dosedanje napake. Stremeti morajo za tem, da bodo postale kmetijske zadruge vzorna podjetja,

ki se bodo bavila ne samo s trgovino, temveč predvsem s pospeševanjem in mehanizacijo kmetijstva. V razpravi so tudi kritizirali pojav prehajanja usposobljene delovne sile iz tekstilnega področja v ribjo industrijo obmorskih krajev. Doga-ja se namreč, da kvalificirane tekstilne delavke vstopajo, kljub svoji usposobljenosti, v drugo panogo gospodarske dejavnosti, kjer se morajo šele priučiti delu. S tem povzročajo pomanjkanje kvalificiranega tekstilnega kadra, po drugi strani pa brezposelni nekvalificirani žen-

ski delovni sili, ki bi se lahko vključila in izučila v ribji industriji, onemogočajo zaposlitev. Tekstilna podjetja morajo ob tem pojavu neumestne fluktuacije znova izučevati kader, ki mora nadomestiti odhajajoče že izučene tekstilne delavke.

Govorili so še o nalogah komunistov in o njihovi vlogi v družbenem dogajanju, kjer morajo s svojim osebnim zgledom delati za uresničitev naše politične in gospodarske linije na naši poti v socializem.

Delavska mladina in in klubi mladih proizvajalcev

Delo organizacije LMS je bilo v preteklem tednu dokaj razgibano. Bilo je več razširjenih posvetovanj mladinskih aktivistov (v Kopru, Postojni in Ilirski Bistrici). Predvsem so razpravljali na teh sestankih o sklepih IV. Plenuma OK LMS Koper in o problematiki delavske mladine, o pripravah za letno konferenco OMO in o poteku tekmovalstva v smislu razpisa CK LMS.

V Ilirski Bistrici je 35 navzočih mladinskih aktivistov po predlogu predsednika občinskega komiteja Ivana Suštarja med drugim sklenilo, da ustanovijo Klub mladih proizvajalcev. V razpravi, ki so vanjo posegli tudi sekretar obč. komiteja ZK Dolgan, predsednica OK LMS Vogričeva in zastopnik SKUD Makarovič, je bilo ugotovljeno izredno plodno delo mladinske organizacije v okraju. Ta se je vključila v 6-mesečno tekmovalstvo občin v Sloveniji, ki ga je razpisal CK LMS. V tem tekmovalstvu se je mladina Bistrice povzpela med najboljše ne samo o okrajnem, temveč sploh slovenskem merilu (7 novo ustanovljenih osnovnih mladinskih organizacij, 31 obiskov predstavnikov obč. komiteja mladinskim aktivom, razne prireditve, zborovanja itd. Na prosvetnem in telesnovzgojnem področju so bili prav tako lepi uspehi: ureditev igrišč, aktivnost na vasi, skrb za vaješko šolo, po-

sredovanje pri zaposljevanju mladine, aktivnost mladincev v svetih občine, delovanje mladinskih aktivov po tovarnah itd.).

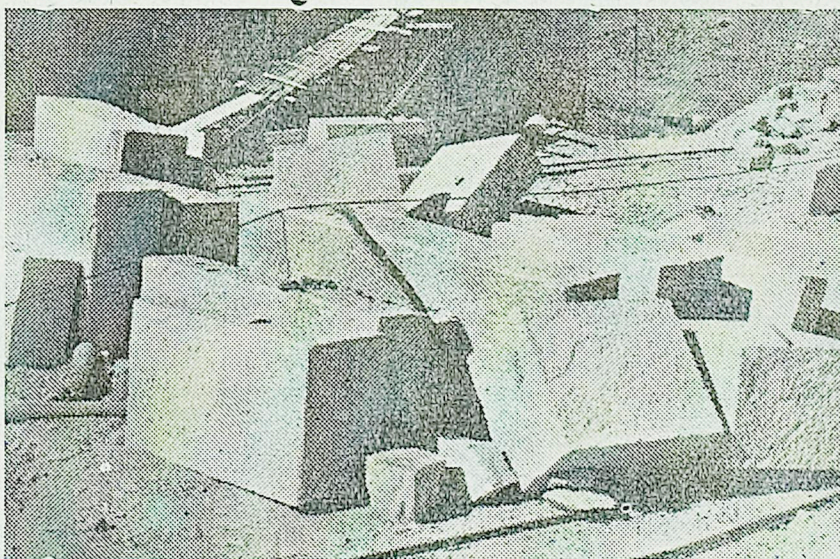
Na posvetovanju mladih aktivistov, ki je bilo te dni v Kopru (48 udeležencev), so sodelovali tudi poslanec Anton Ukmar, predsednica OK LMS Vogričeva in sekretar obč. odbora SZDL Vremec. O sklepih IV. plenuma OK LMS je govoril Smiljan Volčič.

V živahni razpravi je bilo največ govora o družbeni dejavnosti delavske in ostale mladine ter o vsebini dela Kluba mladih proizvajalcev. Mladinci iz podjetij so priznali, da je bila delavska mladina preveč prepuščena sama sebi; doslej ni bilo navodil in sugestij s strani občinskega vodstva. Sklenjeno je bilo glede društvene dejavnosti, prepustiti iniciativno delavskim aktivom po podjetjih, sčasoma pa naj bi se mladina združila v posebno mladinsko sekcijo pri Svobodi v Kopru.

Tudi na tem posvetovanju je bilo precej govora o Klubu mladih proizvajalcev, kamor je treba pritegniti vse tiste mlade delavce, ki se želijo poglobiti v proizvodne probleme; v tem klubu naj bi se kalil mlad kader za samoupravne organe. Seveda bodo morale pri tem delu pomagati ostale politične organizacije predvsem s predavanji. Z zadovoljstvom so zborovalci sprejeli sklep občinskega komiteja, po katerem bo v najkrajšem času organiziran seminar za vodstva mladinskih aktivov v podjetjih. V kratkem bodo tudi obravnavali probleme društvene dejavnosti mladine s širšim krogom predstavnikov društev. Na sestanku so obravnavali še razna organizacijska vprašanja, zlasti potrebe po razširitvi organizacije na vasi. — a — č

Preveč prometnih nesreč

V sredo je bila seja okrajnega sveta za notranje zadeve. Razpravljali so o nekaterih vprašanjih prometa, predvsem pa o njegovi frekvenci na območju našega okraja. Ugotovili so, da v koprskem okraju obratuje 110 rednih avtobusnih prog, ki pa se v sezoni povečajo za 20 odstotkov. Letos se je promet na naših cestah zvišal za 10 odstotkov v primerjavi z lanskoletnim, računajo pa, da se bo s povečanjem obsejnega prometa na osnovi videmskega sporazuma še znatno dvignil. Samo 2. avgusta letos so zabeležili na cesti Koper—Rižana 2.764 vozil, kar pomeni, da je to ena najbolj prometnih žil v Sloveniji. V koprskem okraju je danes registriranih nad 1.300 motornih vozil, med njimi osebnih in tovornih avtomobilov nad 600, motorjev 525, ostalo pa so razna specialna vozila, priklole, avtobusi in vlačilci. Ob takem prometu pa je tudi odstotek prometnih nezgod relativno velik. Do 1. decembra letos so zabeležili 188 nesreč, ki so zahtevale 11 smrtnih žrtev, 49 težko ranjenih in 90 laže. Materialna škoda 237 poškodovanih vozil znaša okrog 15 milijonov dinarjev. Vzrok nesreč je neprevidnost, nepoznavanje cestno-prometnih predpisov, prehajanje živine preko cest do napajališč, iztrošenost nekaterih vozil, pomanjkljiva prometna signalizacija in pomanjkljivost cestnega omrežja. Preglednost cest na ovinkih je namreč marsikje slaba zaradi nepotrebnih objektov, občutno pa je tudi pomanjkanje obvoznih cest, ki bi preusmerile promet izven naselij. — č

Bloki kraškega marmorja

Iz podjetij »Industrija kraškega marmorja«³ in »Industrija marmorja in apna«⁴ novo podjetje:

„MARMOR INDUS“

Lep primer sodelovanja med goriškim in koprskim okrajem

Minuli teden so se ponovno sestali predstavniki goriškega in koprškega okraja ter skupaj s predstavniki občin Sempeter pri Gorici in Sežana ter predstavniki podjetij »Industrija apna in marmorja«⁵ iz Mirna pri Gorici in »Industrija kraškega marmorja«⁶ z Dutovelj pri Sežani dokončno sklenili fuzijo obeh imenovanih podjetij za proizvodnjo marmorja in klesanega kamna v eno samo podjetje, ki so ga imenovali »MARMOR INDUS«.

S tem je bila uspešno zaključena gospodarska akcija, ki bo imela prav gotovo obsežne posledice za razvoj industrije kraškega marmorja. Ta pomembna gesta je tudi potrdilo realnega gledanja na položaj v okviru skupnosti, ne glede na okrajne ali celo občinske meje. Na Krasu so neizčrpne zaloge surovin, kraški marmor pa zelo iskan gradbeni material, surovina za umetni-

ške stvaritve, kipe, grobnice itd. Nastopanje na zunanjem trgu bo zdaj enotno, od česar bo imelo korist tako podjetje kakor skupnost.

ŠKOFIJE

Kmetijska zadruge je od nekega privatnika kupila lepo knjižno omaro s 500 knjigami leposlovne, zabavne, poučne in strokovne vsebine. Za vse skupaj je plačala 45.500 dinarjev. Ker zaenkrat še nima primerne prostora, kamor bi namestila knjižnico, jo je začasno spravila v urad zadruge. Knjige bodo v prostem času uredili v skupine: leposlovne in zabavne zase, strokovne zase, znanstvene zase itd., na kar jih bodo člani zadruge lahko dobili na posodo za branje. Na spomlad, ko bo tovarna »Lama«⁷ izpraznila večjo sobo v zadrugnem domu, bodo to preuredili za čitalniški krožek, kjer bodo razen knjig na razpolago tudi razne zabavne igre.

NE V DRUGO SKRAJNOST!

PRAPOMBE K PREDLOGU ZA REORGANIZACIJO TRGOVINSKE MREŽE V OBČNI POSTOJNA

Ob zadnji reorganizaciji trgovinske mreže pred 2 letoma so bili v bivšem postojnskem okraju pretirano dosledni: prej monopolna trgovinska podjetja so razbili tako, da so formirali malone iz vsake poslovalnice samostojno trgovino. Ze takrat so nekateri bolj trezni ljudje iz trgovine svarili pred takšno »doslednostjo« za vsako ceno in izkušnje so jim dale prav. Zato je tudi izšla letos avgusta dopolnjena uredba o trgovanju in kmalu po tem so šli marsikje v državi ljudski odbori na to, da znova reorganizirajo trgovsko mrežo in popravijo storjene napake.

Med njimi je tudi občinski ljudski odbor Postojna. Po predlogu, ki ga je izdelala posebej v ta namen imenovana komisija in ki ga je z nebitvenimi spremembami občinski svet za gospodarstvo že sprejel, naj bi se trgovinska mreža reorganizirala takole: eno (novo) trgovinsko podjetje na drobno naj bi nastalo iz doslej samostojnih trgovin »Živila«, »Tekstil«, »Prehrana«, »Kovina«, »Usnje« in iz trgovskega podjetja »Naša knjiga«, dosedanjemu trgovskemu podjetju »Mestne trgovine« pa naj bi se priključile sedanje samostojne trgovine »Železnina«, »Drogerija« in »Avto trgovina«.

Razen tega govori predlog komisije še o tem, da se trgovina »Galanterija« združi s trgovino »Tekstil«, da se »Naša knjiga« preseli v prostore »Galanterije«, »Specerija« v prostore »Naše knjige«, prostori »Specerije« pa naj bi se uporabili za ureditev sodobne trgovine (s pohištvo ali z galanterijo). Če se ne oziramo na nameravane selitve, je iz tega predloga jasno, da meče vse v en koš: živila, železnino, tekstil, knjige itd. Ker je to v očitnem nasprotju s priza-

devanjem po vsaj delni specializaciji trgovinske dejavnosti na nekem področju — če popolna specializacija že ni mogoča — je dala Trgovinska zbornica za okraj Koper, ki ji je bil predlog poslan v razpravo, naslednje pripombe:

Reorganizacija sedaj samostojnih trgovin naj se izvede v postojnski občini tako, da bo podjetje registrirano samo na živila in gospodinjstve potrebščine. Za prodajo industrijskih izdelkov pa naj se ustanovi dve trgovinski podjetji in vsako izmed njih naj se ukvarja kolikor toliko s sorodnimi strokami (tekstil, usnje, drogerijo in galanterijo naj bi imelo eno podjetje, železnino, stroje, orodje, avtomobilske dele in podobno pa drugo podjetje).

Monopolističnih tendenc se ni treba bati. Na področju prometa živil je v Postojni še eno in sicer združeno trgovsko podjetje, proti takšnim tendencam pa bodo lahko učinkovito delali potrošniški sveti, ki se že ustanavljajo v mnogih okrajih in ki jih namerava ustanoviti po izvršeni reorganizaciji

(ob začetku leta 1956) tudi občinski ljudski odbor Postojna.

Podatki o letošnjem prometu povedo, da je reorganizacija v smislu teh načelnih pripomb trgovinske zbornice Koper k predlogu ObLO Postojna brez nadaljnjega možna in zato kar nekoliko preseneča predlog posebne komisije, ki je očitno popolnoma zanemarila moment specializacije; ta je s stališča sodobne trgovine ne samo nujen, temveč tudi koristen zlasti za potrošnike.

Končno je trgovinska zbornica mnenja, naj ostane »Naša knjiga« samostojno trgovsko podjetje. Knjižarne namreč niso trgovina v najbolj splošnem smislu te besede, temveč institucije, ki imajo tudi določeno kulturno-politično nalogo. Prav gotovo bi šlo v škodo dobrega opravljanja te naloge, če bi to trgovino vrgli v en koš z živilo, usnjem, tekstilom in železnino, kakor je to predlagala komisija. V knjižarne sodi edino še prodaja šolskih in pisarniških potrebščin, kar tudi je primer v Postojni.

fr

Za detajlisti - grosisti

Ze več kakor trije meseci so minili, kar je dne 13. septembra letos trgovsko podjetje na drobno »Živila« iz Pirana na priporočilo Trgovinske zbornice Koper zahtevalo od svojega ljudskega odbora, da ustanovi zanj svet potrošnikov. Kmalu so jim sledila druga podjetja in če bi bili ljudski odbori nekoliko urnejši, bi med redkimi v Sloveniji danes že lahko imeli na koprskem nekaj izkušenj o delu teh novih organov družbene kontrole na področju blagovnega prometa. Ne glede na to drži, da so bila

»Živila« s svojo zahtevo prva v Sloveniji.

To se je sedaj ponovilo pri grosistični trgovini. Upravni odbor trgovskega podjetja »Slavica« iz Koprja je namreč na svoji seji dne 6. sklenil predlagati občinskemu ljudskemu odboru Koper, naj ustanovi tudi za njihovo podjetje nekakšen svet potrošnikov, takoimenovani »svet komitentov ali odjemalcev«. Vanj naj bi prišli zastopniki 12 trgovskih in drugih podjetij, ki so stalni odjemalci tega grosističnega podjetja in naj bi imeli podobne pravice in dolžnosti, kakor jih imajo potrošniški sveti v trgovskih podjetjih na drobno.

Spriči nejasnosti veljavnih zakonskih predpisov — glede tistega poglavja Uredbe o trgovanju, ki govori o potrošniških svetih, ni jasno, ali je mogoče uporabiti njegove določbe tudi v trgovini na debelo, o »svetih komitentov« pa govori le načrt novega Temeljnega zakona o delavskem samoupravljanju iz letošnjega poletja — je šel predlog »Slavice« iz Trgovinske zbornice Koper na Trgovinsko zbornico za LRS v Ljubljano, takorekoč »po nasvet«. Tam so ga z veseljem sprejeli, kot prvo lastovko — »znanilko pomladi« tudi v trgovini na debelo. Vse kaže, da bo o predlogu kmalu moral razpravljati Občinski ljudski odbor Koper.

O štipendiranju na Koprskem

V eni prejšnjih števil našega Sežane. Prošnje teh dveh okrajev lista je bil objavljen članek o zboru koprskih študentov v Ljubljani. Tam je bilo nekaj očitkov glede načina štipendiranja v koprskem okraju, pa tudi uredništvu našega lista je sprejelo že drugi dopis v tem smislu. Dopisa pa ne objavljamo, ker so med tem osnovne stvari glede načina štipendiranja v koprskem okraju že pojasnjene neposredno študentom samim.

17. t. m. je bil namreč v Ljubljani (v Cankarjevem dijaškem domu) že drugi letošnji sestanek koprskih študentov. Tega sestanka sta se udeležili tudi zastopniki okraja, načelnica Tajništva za šolstvo Danica Kogojeva in predsednica OK LMS Marija Vogričeva, ki sta si vse osebno iznešle prošnje koprskih študentov (glede negativno rešenih prošenj ali pa po mnenju proslincev preizkušeno odmerjenih štipendij) zabeležili in obljubili, da bodo ti primeri znova proučeni in kar najhitreje rešeni, seve, v okviru finančnih možnosti okraja oz. občin, pa tudi v okviru upravičenosti proslincev glede na socialne razmere njihovih družin.

Na omenjenem sestanku se je pokazalo, da so pri študentih obstajale nejasnosti glede »krivde« koprskega okraja za nekatere neustrezno rešene prošnje. To reč je pojasnila prisotna načelnica Tajništva za šolstvo takole:

Dejansko podeljujejo štipendije do 1. I. 1956 še stari okraj, ki so imeli v ta namen določena sredstva. Sveti za šolstvo po starih okrajih s rešili vse prošnje za štipendije do 1. sept. t. l., razen Postojne in

Piransko gospodarstvo na dobri poti

V zadnjih dneh je bilo v Piranu več posvetovanj in sej, na katerih so obravnavali vse javno, gospodarsko, kulturno in politično življenje piranske občine. Najvažnejši med temi je bil vsekakor prvi zbor volivcev.

Delovni ljudje Pirana so do zadnjega kotička napolnili dvorano Tartinijevega gledališča in z zanimanjem poslušali besede predsednika ObLO Piran tovariša Ferlijoja. V svojem nagovoru se je osredotočil na novo teritorialno upravno-politično ureditev tega predela. Govoril je o vlogi nove komune, o samoupravljanju ustanov in podjetij, o nalogah raznih svetov in komisij, o organizaciji krajevnih odborov in njihovi pristojnosti. Posebej je še obravnaval vprašanje gospodarstva (gostinstvo, turizem, industrija, kmetijstvo, ribištvo in pomorstvo, obrtništvo, trgovina, zdravstvo, šolstvo in ljudska prosveta).

Piranska industrija se razvija v močno gospodarsko panogo. Predvsem moramo poudariti piransko ladjedelnico, ki bo v najkrajšem času razširila svojo dejavnost z enega objekta na tri; pričela bo namreč graditi razen dosedanjih ladij lesene konstrukcije še plovne objekte železne in aluminijaste konstrukcije.

Močna gospodarska veja, ali bolje najmočnejša, je vsekakor **gostinstvo in turizem**. V tem pogledu ima Piran široko možnost razmaha, saj velja s Portorožem in ostalo okolico za najprivlačnejši kotiček Slovenske Istre. Škoda je le, da je trenutno piransko gostinstvo v zagati, toda tudi to stanje se bo do nove turistične sezone izboljšalo.

Ribištvo in pomorstvo je druga najvažnejša gospodarska panoga. Za njun razcvet skrbita podjetji Splošne plovbe in Ribič. Z novimi plovnimi objekti, ki sta jih podjetji že vključili v svojo operativno ali ki jih še bosta, se bo njuna dejavnost močno razširila, kar bo seveda močno vplivalo na celotni gospodarski razvoj Pirana.

Obrtništvo preživlja zaradi fluktuacije dosedanjega prebivalstva občutno krizo, vendar pa jo premaguje z naseljevanjem novih obrtnikov. Do spomladi bo tudi to urejeno in tako naši ljudje ne bodo več v skrbeh, kje in kako bi poskrbeli za svoje najnujnejše potrebe.

Trgovina v Piranu ne odgovarja zahtevam sodobnega trgovanja. Občutne so razlike v cenah, postrežba pa tudi ni taka, kot bi si jo želeli naši ljudje. Napačno pa bi bilo, če bi metali senco na vsa podjetja,

kajti med njimi so nekatera, ki se trudijo, da bi izboljšala svoje poslovanje. Z reorganizacijo poslovanja in budnejšo kontrolo Potrošniških svetov, ki so bili izvoljeni deloma že na tem zboru volivcev, se bo nedvomno tudi to stanje izboljšalo.

Zdravstvo je trenutno pred najvažnejšo nalogo, ustanoviti prepotrebni zdravstveni dom. Zadeva je prišla na slepi tir predvsem zaradi deljenih mnenj med Svetom za komunalo in urbanizem ter zdravstvenimi organi glede lokacije. »Mešana« komisija je proučila oba predloga in tudi določila odgovarjajočo lokacijo, tako da bo Zdravstveni dom že v doglednem času mogel uresničiti pričakovanja prebivalstva.

Razgibani pretres predsednikovih izvajanj je pokazal še na vrsto vprašanj, ki so več ali manj pogojene s celotnim razvojem piranskega gospodarstva in kulturnega življenja. Pokazala se je potreba po ustanovitvi nekakšne centralne delavsko-ustrožbene menze, ureditve otroškega igrišča, ustalitev cen po trgovinah, ureditve stanovanj, posebno še v kmečkem predelu, poživitev športne dejavnosti itd. Na vse te predloge je stvarno odgovoril predsednik občine in hkrati nakazal nadaljne smernice in perspektive.

V današnjem poročilu o plodnem zboru volivcev piranske občine smo namenoma izpustili vprašanje kmetijstva, ki ga bodo obravnavali v eni naslednjih števil našega lista.

LoM

V Hruševju so začeli...

Kulturno prosvetno delo je znova zaživelo. Skoro vsak večer vadijo za nastop. Začeli smo zgodaj in uspeli že dvakrat stopiti pred gledalce in poslušalce.

Cetrtega decembra smo v čast dneva rojstva Nove Jugoslavije pripravili lep koncert mandolinkega zbora pod naslovom: »Dalmatinske in slovenske narodne«. Za mandolinški zbor je pesmi priredil Ciril Komar, ki zbor tudi vodi. Isti zbor je nastopil tudi v Postojni na akademiji v čast Dneva JLA.

Z uspehom smo uprizorili dne 18. decembra pravilčno igrano »Sirotičca«, kjer je naslovno vlogo umetel niško odigrala mlada nadarjena igralka Irena Bizjak. Tudi ostali igralci so dobro podali svoje vloge. Ker smo uspeli doma, nameravamo oditi tudi na gostovanje po vaseh.

Za najmlajšimi bodo kmalu pokazali tudi starejši »Vzornega soprog«, ki ga marljivo študirajo. Imamo pa namen, da bi v marcu prihodnjega leta uprizorili dramo »Pot do zločina«.

Volja je močna, manjka pa nam osnov. Dvorana nam pred očmi razpada. Streha je podobna nešetu. Vprašanje zase je oder in dvorana, ki je le na grobo ometana. Zato tudi ni nič kaj privlačna ne za igralce in ne za gledalce.

Upamo, da bomo v novi, močnejši občini le rešili dvorano propadanja. Radi bi uredili oder tudi za kvalitetnejše prireditve in popravili dvorano.

Malc Marijan

Iz dela Sveta za urbanizem pri OLO Koper

V SEMEDELNI NOVA SOLA, KINO, TRGOVINA IN OBRTNE DELAVNICE

V starem Koprju je težko dobiti prostor za gradnjo primernih trgovskih in obrtnih lokalov. Predelovanje starih trgovskih prostorov pa stane skoro več kot gradnja novih. Svet za urbanizem pri Okrajnem ljudskem odboru je mnenja, da naj bi v Semedeli gradili razen družinskih stanovanjskih hiš tudi osnovno šolo, trgovske in obrtne lokale, športna in otroška igrišča ter kinodvorano. Vsa ta poslopja bodo nujno potrebna prebivalcem, ki bodo dobili stanovanja v novih hišah. Se posebno bodo to pozdravile gospodinjice, ker jim ne bo treba hoditi v Koper za vsako malenkostno nabavo, kar že sedanjim prebivalcem dela težave. Čeprav že imajo tam eno špecerijsko trgovino, ta težko postreže vsem potrošnikom.

— r

Iz seje občinskega ljudskega odbora Sežana

UVELJAVIMO DRUŽBENO UPRAVLJANJE!

V soboto je v Sežani zasedal občinski ljudski odbor. Na dnevnem redu so odborniki imeli več gospodarskih in upravnih vprašanj, izven tega pa se je razvila razprava o nekaterih perečih problemih iz vsakdanjega življenja Sežane. Tako so razpravljali o problemu gimnazije oziroma bolje o višjih razredih gimnazije v Sežani. Sprejeli so sklep, da bodo skušali vsekakor doseči, da ostane v Sežani tudi višja gimnazija.

Govorili so tudi o javnem redu, predvsem v zvezi z obiskovanjem kina in gledališča mladostnih otrok. To vprašanje povzroča preglaševanje šolskim organom, DPM in tudi staršem. Ugotovili so, da zadnji sklep bivšega OLO ni popoln, ker ne predvideva tudi sankcij proti kršiteljem. Predlagali so, naj bi se zadevni odlok izdal v republiškem merilu, ker baje celo okrajni ne zaleže dovolj, kam šele občinski. Vendar pa iz vsega sledi nezaupanje v lastne ukrepe, ki jim je vsekakor treba pridobiti veljave, s čimer se bo avtomatično utrdilo tudi družbeno upravljanje.

Sklepali so o dodatnem proračunu za bivše občine Sežana, Dutovlje in Stanjel in so sprejeli odlok o za-

časnem financiranju izdatkov za prvo tromešecje 1956, ko še ne bo uveljavljen družbeni načrt. Dodatna sredstva so dobili iz občinskih doklad in so jih v glavnem dodelili za komunalna dela, predvsem za ureditev preskrbe z vodo in javne razsvetljave. Pri tem so se pritožili, da razsvetljava ni v redu tudi zaradi neredne kontrole avtomatskih prekinjačev javne razsvetljave, kar ima za posledico, da luč gori ponekod tako dolgo, da pregorijo žarnice, drugod pa je večna tema — kakor se pač avtomat izteče.

Sprejeli so več gospodarskih odlokov. Med drugim so potrdili združitev goriške in sežanske industrije marmorja, s tem, da ostane obrat za izdelavo apna v Mirnu samostojno podjetje, ki se izloči iz novega podjetja »Marmor indus«. Začasnega direktorja tega podjetja so imenovali Dušana Rudeža. Novo podjetje se bo dokončno konstituiralo do srede februarja prihodnjega leta.

Na predlog gospodarskega sveta o zamenjavi zemljiške parcele SLP za parcelo Ražem Emilije v Skopem pri Dutovljah so odborniki promptno reagirali in zamenjavo odklonili, ker so ugotovili v razpravi, da gre za očitno špekulativni namen. Od zamenjave bi občina imela samo škodo.

Precej preglašev jim povzroča tudi ureditev vprašanja plačevanja anuitet za stanovanjsko zgradbo, ki jo je še bivši OLO Sežana dodelil obratu Telekomunikacij v Sežani. Vprašanje bodo morali rešiti v sporazumu z OLO Koper kot pravnim naslednikom obveznosti bivšega sežanskega OLO.

Vskladili so tudi nekatere odloke bivših treh občin. Pri tem so v razpravi o kategorizaciji občinskih cest nekatere izločili, ker je bilo jasno razvidno, da niso občinskega pomena.

R. B.

TRGOVINA

PRI JOŠKOTU

TRNOVO - ILIRSKA BISTRICA

obvešča vse cenjene stranke, da bo trgovina zaprta vsled inventure dne 2. januarja 1956
Priporočamo se za nadaljnji obisk naše trgovine!

Nagradno tekmovanje

Okrajna zadružna zveza je med kmetijskimi izdruženjimi koprškega okraja razpisala štirimesečno nagradno tekmovanje. Kmetijske zadruhe lahko tekmujejo v povečanju števila članov, v ustanavljanju posepeševalnih odsekov z načrtom za 1956 leto, v ustanavljanju vaških združenj odborov, v čiščenju in škropljenju sadnega drevja, v organiziranju kmetijskih predavanj, v naročanju članov na strokovne časopise in zbirke kmečke knjige ter v zamenjavi in nabavljanju živine sivorjave pasme. Za tri zadruhe, ki bodo dosegle najvišje število točk, so na razpolago tri nagrade: 1.000.000 din, druga 700.000 din, tretja nagrada pa 300.000 din.

Podlaga za ocenjevanje bodo statistični podatki Okrajne zadružne zveze z dne 30. VI. 1955, oziroma popis z dne 15. I. 1955. Za razne ustanke in predavanja morajo KZ predhodno obvestiti ocenjevalno komisijo pri Okrajni zadružni zvezi.

Študijska knjižnica in njeni problemi

Koprška knjižnica ni kos novim nalogam

Spremembe, ki jih v zadnjih letih doživlja koprski okraj, so tako obširne in globoke, da se čuti na vseh področjih dela. Iz provincialnega mesteca, ki leži nekje v bližini Trsta, je postal Koper upravno, politično in kulturno središče Južne Primorske.

Naravno je, da se te spremembe čutijo tudi v takih ustanovah, ki stojijo, po mnenju nekaterih, nekje ob strani tega živahnega toka. V to vrsto ustanov spada tudi knjižnica, ki žive svoje lastno življenje v korist in veselje nekaj ljudi, ki v njih delajo in v zadovoljstvo nekaterih, ki se zanimajo za stare knjige. Prepričljiv dokaz, da je tako mnenje zmožno, je prav koprška študijska knjižnica. Zivahni ritmi življenja, ki ga Koper v prefekčnosti ni poznal, je segel tudi vanjo in jo našel neprisiljeno. Zaradi zastarelosti zbirke, prenikajočih dotacij od ustanovitve pa do danes, omejenih prostorov, ki onemogočajo sistematično delo, knjižnica ni kos novim nalogam.

Kje je krivda? Iščejo jo lahko v preteklosti in sedanjosti.

Mestna knjižnica v Kopru je bila od svoje ustanovitve pa do 1945. leta namenjena samo mestu; okolice ni upoštevala. Kdor bi sodil zgolj po knjigah v knjižnici, bi ne mogel vedeti, da je okolica slovenska. Drugo zlo, ki pušča za seboj prav tako usodne posledice, je bilo to, da so jemali knjižnico kot muzej, nekakšno skladišče starih in odsluženih knjig. Knjižnica mora živeti s časom, saj je njen namen, da služi sodobnikom in zanamcem. Prirastek pa je skromen, da bi tvoril osnovo za modernizacijo knjižnice. Bolj kot bližina Trsta, ki je s svojimi knjižnicami nadomestil pomanjkljivosti domače, je bilo takšnemu stanju krivo pomanjkanje denarnih sredstev.

Po osvoboditvi je knjižnica zaživela novo življenje, dobila je dotacijo, ki je v prvem momentu zadostovala, pozneje pa je zaradi porasta cen postala daleč premajhna.

Posledice so bile težje, kot bi si želeli. Slovenska zbirka, ki jo je dobila knjižnica v tem času, je bila sicer obsejna, vendar pa potrebna kompletacije. Delo je zaradi pomanjkanja sredstev zastalo, vrzeli se večajo iz dneva v dan, povpraševanje pa raste, ker raste število slovenskih dijakov in drugih bralcev. Slovenske šole v Kopru so mlade, zato nimajo dovolj velikih knjižnic, da bi mogle zadostiti zahtevam. Veča se tudi upravni, industrijski in trgovski aparat, ki zahteva svojo moderno literaturo, ki je za knjižnico ne more nuditi. Proračunska sredstva zadostujejo le za nakup del domače literature.

Ob vseh teh težavah pa se širi še delokrog knjižnice. S formiranjem novega okraja je seglo področje knjižnice na Kras. S temi spremembami je dobila knjižnica tudi nove naloge. Te spremembe pa niso zgolj teritorialnega značaja. Menjal se je tudi odnos do knjižnice, ki je bila popreje v pomoč le v sili, danes pa je vsakodnevna potreba. Cena knjig je previsoka, da si privatniki kupovali knjige za domačo knjižnico, čeprav so poklicno vezani nanje. To velja že za knjige domačega izvora, posebno pa še za dela, ki so izšla v inozemstvu in katerih cena je praktično nedosegljiva posamezniku. Knjižnica je torej del splošnega življenjskega standarda.

Na vse te težave in dolžnosti smo mislili ob sestavljanju predloga proračuna za 1956. leto. Proračun je sestavljen realno, upošteva pa predvsem tekoče potrebe. Vsako znižanje bo zadelo knjižnico v živo telo, ker

Nove revije

MLADA POTA, šte. 3

Iz vsebine:

PROZA — Drago Grah: Ob zapuščenem mlinu, jo. ml.: Marijini novčiči, M. B.: Tvoj korak, Stefan Kalisnik: Stara teta in kukavica, Marjan Rožanc: Kolporter za najpomembnejšo knjigo, Pearl S. Buck: Domače dekle.

POEZIJA — Božo Levec, Zdravko Slamnik, Ivan Zoran.

OSTALI PRISPEVKI — Stane Saksić: Nemčija in njena mladina, Branko Rudolf: Kratke razgovor o moderni grafiki: V. T.: Knjige, vredne, da jih preberemo, Franc Pediček: Razmišljanje o plesu, Mitja Mejak in Jože Cihar: Pogovori.

LIKOVNI PRISPEVKI — J. Knez, Lado Danč, Martin Bizjak, Vasilij Kandiskij, Shunsho Katsukava, Stanley Hayter, Jakobus Frange, Odilon Redon, Fernand Léger, Jorn Asger, Pablo Picasso, Edvard Munch in Lotte Koch Reiniger.

MLADI SVET, šte. 9

Vsebine:

Helena Puhar: Pripravljajmo mlade ljudi na očetovstvo in materinstvo, Katja Vodopivec: Pomen šole za socialne delavce, Gizela Budan: Naš otrok naj ima vedro mladost, Jan Bankart: Za tesnejše zblizanje šole in doma, Zima Vrščaj: Z mednarodnega posvetovanja o mladinski literaturi, Franc Pediček: O izvenšolskem razvedrilu gimnazijcev, J. Ribičič: Skrb slovenskih knjižničnih založb za vzgojo in kulturni dvig naše mladine, Janez Bitenc: Glasbena vzgoja otroka v družini, Ivan Lavrenčič: Zopet v telovadnico, Stana Kavčič: Sestavljenka.

Vzgojna posvetovalnica, Nekaj o vzgoji in skrbi za otroke na tujem, Starši odobravajo akcijo PRK, Ob zaključku »Tedna otroka«.

je njena rast organska, tesno povezana z vsemi ostalimi pojavi v našem življenju. Za kritje vrzeli, ki so nastale v preteklosti pa bo potrebno najti sredstva izven okvira rednega proračuna.

Stanje v naši ustanovi ni rožnato, vendar je fond vreden nove ureditve in novih gmočnih sredstev, ker bo zaživel in predstavljal gmočno in kulturno vrednoto, iz katere bodo lahko črpali vsi, tudi oni, katerim danes še ne moremo nuditi, kar pričakujejo.

V. M.

Iz gimnazije v Ajdovščini

Družbeno upravljanje šol, pri katerem sodeluje tudi mladina, se po naših gimnazijah vedno močneje uveljavlja in doseženi rezultati kažejo, da je ta oblika skupnega dela zelo koristna. Po višjih gimnazijah se sestavljajo tudi šolske skupnosti, ki imajo nalogo vzajemno reševati šolske probleme.

Lep primer takega dela je bil skupen sestanek profesorjev, roditeljev in dijakov-osmošolcev na višji gimnaziji v Ajdovščini. Sestanek je sklical vodstvo šole, da bi vse tri strani skupaj prerešale pereče probleme osmega razreda, ki stoji letos pred maturo. V Ajdovščini bo to prva matura in zato vzbuja že sedaj veliko zanimanje. Je pa problem v tem, da ima osmi razred letos precej slab uspeh, kakršnega ni imel v prejšnjih letih. Prav okrog tega problema je bila diskusija profesorjev, dijakov in njihovih staršev. Dijaki so povedali, kaj jim teži, kaj jim ni pri pouku prav, dajali so razne pripombe in predloge. Profesorji pa so povedali svoje mne-

nje ter predlagali to in ono. Kljub temu ni prišlo do pravih uspehov in rešitve, kar je obe strani malce razočaralo.

Dijaki so bili mnenja, da so profesorji veasih pri ocenjevanju preostri, profesorji pa so jim očitali pomanjkanje vestnosti pri učenju. Vsi so si bili edini v tem, da je zajela ves osmi razred nekaka »maturitetna« psihoza in so se nekoliko prestrašili. To je razumljivo, ker nima gimnazija v tem pogledu še nobenih tradicij.

Kljub pomanjkljivostim pa lahko rečemo, da je bil sestanek zelo pomemben, ker je veliko doprinesel k osvetlitvi perečih šolskih problemov.

L. Rudolf

Z. Fon

KULTURNE VESTI

LIKOVNA RAZSTAVA V LJUBLJANI

V Jakopičevem paviljonu razstavlja svoja dela skupina mlajših likovnih umetnikov, in sicer slikarji in kiparji: Milan Berbuč, Miro Cetin, Alenka Eržen, Franc Peršin, Ivan Seljak-Copić, Marko Suštaršič, Melita Vovk in Drago Tršar. Nekateri med njimi so že dosegli lepa priznanja doma in v tujini.

BOSNA-FILM-SPREJEL 183 SCENARIJEV IN OSNUTKOV

Podjetje Bosna-film je razpisalo natečaj za scenarij s sodobno tematiko. Prejelo je 183 rokopisov. Posebna žirija bo pregledala prijavljena dela in objavila analizo, ki bo pokazala, kaj je najbolj zanimalo pisce scenarijev.

SARAJEVSKI BALET JE GOSTOVAL V LJUBLJANI

Po uspelem gostovanju po Svici se je sarajevski baletni ansambel na poti domov ustavil tudi v Ljubljani, kjer so izvajali Hrističevo »Ohridsko legendo«. Čeprav je balet sarajevske Opere še mlado umetniško telo, je sprito naravnih sposobnosti in folklornih predspozicij ljudstva Bosne in Hercegovine dosegel že lepe uspehe. Baletni ansambel vodi koreograf

Franjo Horvat, ki je naštudiral že vrsto zahtevnih domačih in tujih baletnih del. Izreden uspeh pa so dosegli Sarajevčani prav z »Ohridsko legendo« in njihov nastop je bil tudi za Ljubljano izredno zanimiv in pomemben umetniški dogodek.

VRNI SE, MALA SHEBA — PETA PREMIERA V CELJU

V Celju so uprizorili v Mestnem gledališču že peto premiero v letošnji sezoni, znamenito tragično igro Williama Inga: »Vrni se, mala Sheba«. Delo poznamo pri nas s filmskega platna, odrske izvedbe pa v Jugoslaviji do zdaj še ni bilo. Celjskim igralcem se je posrečilo, da so oživeli vso človekoljubno čistost te žalostno vzpodbudne igre o izgubljeni mladosti in zapravljeni sreči. Inge je eden izmed tistih avtorjev, za katere so nekateri kritiki izumili geslo o »magičnem realizmu«.

BALETO GOSTOVANJE PARIŠKIH PLESALCEV

Obiskovalci in ljubitelji baletne umetnosti v Ljubljani imajo še živo v spominu lansko gostovanje skupine francoskih baletnikov pod vodstvom Janine Charat, saj je bil to umetniški dogodek prvega reda. Zdal jih je obiskala skupina pariških plesalcev, med katerimi sta tudi slavna baletnika Jean Babilée in Claire Sombert. Kljub temu pa pravijo Ljubljančani, da se je veliko pričakovanje spremenilo v nemajhno razočaranje in da so hoteli Parižani v »primitivnem provincialnem« mestu brušene koške stekla prodati za bisere. Skratka, pariški baletniki s svojim nastopom v Ljubljani niso uspeli.

KRSTNA PREDSTAVA NOVE DOMAČE KOMEDIJE

Te dni je bila v ljubljanskem Mestnem gledališču svečana premiera, krstna predstava nove komedije Mateja Bora: Vesolje v akvariju. Avtor, ki je do sedaj vsa svoja dela zasidral na domačih tleh, je tokrat postavil svoje junake v tuje okolje. Sam pravi: »da je poslal svojo domišljijo na potovanje, da bi si na tujem odpočila in se vrnila nazaj domov prerajena«. Igra je najnovejša varijanta bega od pozemske stvarnosti, ki je tudi pri nas že zajela več ljudi, kakor si mislimo, napisal pa jo je avtor v verzih, vendar v pogovornem odskem jeziku.

Maks Kavčič: Balet vadi

Dva lepa ponatisa

Razen novitet je pripravila otrokom Mladinska knjiga tudi nekaj ponatisov za novoletna darila. Ob 150-letnici rojstva velikega pravljicarja Andersena je izšel izbor njegovih najlepših pravljic, za 60-letnico naše Moderne nov izbor črtic Ivana Cankarja, nadalje izide ponatis Finžgarjevega dela »Pod svobodnim soncem«, Levstikov »Martin Krpan«, Bevkovi »Pastirci« in Milčinskega »Ptički brez gnezda«. Vsi ti ponatisi pričajo, da so dobra mladinska dela naših pisateljev postala standardna dela naše mladinske književnosti, obenem pa so dokaz, da razni stripi in filmi ne le odvrtaajo mladih ljudi od lepe knjige, kajti naklade Mladinske knjige so precej višje od tovrstnih del pred vojno.

Ni še dolgo tega, kar smo dobili na knjižnem trgu Andersenove »Pravljice« in »Snežno kraljico«. Zdal je iz obeh nastala ena sama knjiga, Izbor najlepših Andersenovih pravljic, ki jih je ilustriral akademski slikar Evgen Sajovic. Veiknega danskega pisatelja pozna tudi pri nas že vsak otrok, saj ga pritegne s svojim nenavadno lahkotnim pripovedovanjem, neizčrpno fantazijo in zasanjanostjo, ki je tako blizu otroškemu srcu. V dolgem stoletju, kolikor so stare njegove umetnine, niso Andersenove pravljice izgubile na magični moči, s katero priklenejo starega in mladega bralca. Naš prevod je posebno dragocen, ker se je posrečilo prevajalcu Rudolfu Kresalu v lepem in čistem jeziku presaditi danski otroški svet na naša tla in ga tako našemu otroku še bolj približati.

Novi izdaji je dodan še esej Josipa Vidmarja o življenju in delu H. Ch. Andersena, tako da pomeni lep prispevek naši prevodni mladinski književnosti in prav tako lepo

oddolžitev velikemu danskemu pripovedniku.

Založba Mladinska knjiga je poskrbela tudi za ponatis »Tartarina Tarascona« francoskega pisatelja Alfonsa Daudeta v lepem prevodu Karla Dobide. Prvi prevod tega dela smo dobili že pred petdesetimi leti.

Pisateljeva prirodna šegavost je ustvarila originalno in prikupno, čeprav nekoliko čudaško literarno podobo francoskega bahača, ki verjame sam sebi in svojim pretiravanjem in tako prisili tudi druge, da mu verjamejo. Daudet zna s skrito satirično ostjo suniti v jedro človeških napak in nam spretno razgrinja dolgo lestvico človekovih slabosti in vrlin. Z na videz nepomembnimi malenkostmi ustvari pisatelj jasno in široko podobo svojih junakov.

Knjigo je ilustriral naš rčjak, naturalizirani Parižan, Veno Pilon. Ilustracije so zelo prikupne in tiskane na lepem papirju.

Za nas ni pregrad...

Ko je divjala čez našo domovino velika vojna, je bil Milan še majhen deček. Doživel je tisoč strahot — s svojimi očmi je moral gledati,

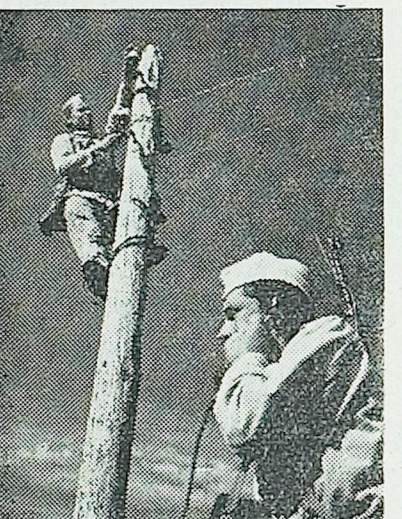

Planinci so vedno v nevarnosti

kako so fašisti kruto mučili ubogo mamico, ki ni hotela izdati, kar so hoteli mučiti vedeti od nje: kje je očka. Milan je vedel, da se oče bori proti črnosrajčnikom s puško v roki, saj je neštetokrat o tem govoril s svojo mamico. Bil pa je tudi pionir, pogumen kurirček tudi sam in dobro je vedel, kaj mora odgovoriti, kadar bodo tudi njega izpraševali. Bil je tepen, božali so ga in mu ponujali bonbone, pa spet topli — vendar zamen. Vreden sin svojega očka je junaka prenašal vse in ni izdal ničesar.

Rešila sta se mati in sin — toda oče je padel junaske smrti v borbi za svobodo svojega ljudstva. Mati mučenica in sin junak! Svoboda sta ušakala skrajno gola in bosa, polna pa neznanskega ponosa in volje do dela v novem življenju.

Se kot pionirček je Milan tako zelo občudoval oborožene vojake, posebno pa njihove komandirje in komandante — ponosne in preudarne častnike, ki so vodili partizane. Takrat si je že želel, da bi tudi sam postal tak vodja, tak oficir, ki so ga vsi imeli radi in ga

Vezisti na delu

ubogali. Tudi po osvoboditvi je Milan še naprej potihem gojil to željo, — še v osnovni šoli, posebno pa v gimnaziju.

Milan je bil bister fant. Čeprav med vojno ni mogel hoditi v šolo, je kmalu nadoknadil izgubljeni čas. Že prvo jesen po osvoboditvi je začel hoditi v gimnazij. Ker mu je mama le težko kaj pomagala — tudi sama si je morala služiti kruh — je skupnost vedela, kaj dolguje otroku padlega borca za svobodo. Družbene organizacije, posebno pa Zveza borcev NOB je pomagala, da je Milan dobil štipendijo za nadaljnje šolanje v gimnaziju. V šoli je izredno napredoval. Bil je dober tovariš svojim sošolcem, ki so ga imeli zelo radi. Izbrali so ga tudi za svojega voditelja v mladinski organizaciji.

Tekla so leta graditve in velikih naporov vseh ljudi, ki so hoteli brisati sledove strašnega obračuna in že začenjati graditi novo, boljše življenje. Tudi Milan je po svojih močeh doprinesel k tej graditvi. Predvsem je bil dober dijak, uveljavljaj pa se je tudi kot voditelj mladinske organizacije. Lani je

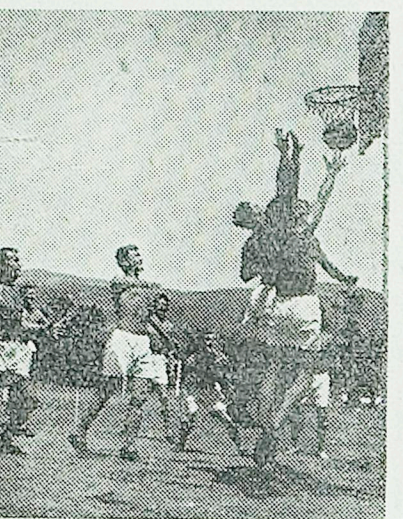
končal osmo gimnazijo in z odličnim uspehom položil zrolostni izpit. Želja po vstopu v vojaško šolo je bila vedno močnejša, ko pa je maturiral, je Milan vedel, da je že blizu svojega cilja. Na objavljeni razpis je konkuriral in ko ga je zdravniška komisija spoznala za sposobnega, je bil sprejet med gojence Vojne akademije.

»Piši mi, sinko, kako se imaš! Rada bi, da bi bil srečen in zadovoljen, kot sem zadovoljna jaz, ko te vidim že skoraj preskrbljenega! — se je od Milana poslavljala mati.

»

Sredi velikomestnega vrveža velika oaza miru — tako je izgledala Vojna akademija večji del dneva, od desetih zvečer pa do petih zjutraj pa je vladala popolna tišina.

V Milanovem razredu je bilo 52 gojencev. Iz vseh strani Jugoslavije, sami mladi fantje, ki so pravkar končali gimnazijo. Pristrčno so se pozdravili in že po nekaj dneh so bili dobri prijatelji. Začelo se je šolsko življenje, le da je bil čas za vsako delo točno odmerjen in določen. Hitro so se vsi vziveli v nove pogoje življenja.

V vojni akademiji je močno razvil tudi šport

Tra - ra - ta - ta - tra - ra - ...!

Tako je zjutraj klicala trobenta iz sladkega spanja mlade ljudi. V hipu so bili pokonci in oblečeni. Sprva jim je nekoliko delalo preglavice napravljanje postelj, kmalu pa so se tudi temu delu privadili in v postelje so bile prav tako ogledalo njihove pridnosti in v skladu s splošnim redom v šoli. Tudi soba je bila mimogrede pospravljena in očiščena, vtem pa je že špet klica tromba — na jutranjo telovadbo.

Raztegnili so se po širnem dvorišču — po trgu bolje — med mnogimi poslopji Vojne akademije. Mlado jutro jim je poganjalo veselje kri po žilah, ko so za vodniki ponavljali telesne vaje.

Začeli so že takoj z rednim šolskim delom in kratek čas pred zajtrkom je bil namenjen ponavljanju snovi in učenju, pripravljanju na dopoldanski pouk. Pet ur dopoldne, popoldne pa dve uri obveznega učenja — to je bil okvirni delovni program, vmes pa je bilo kosilo in

večerja, pa obvezen popoldanski počitek, zabava po raznih krožkih, čiščenje orožja, šport in vse drugo do desetih zvečer, ko je mlade ljudi spet trobenta poslala k počitku.

... tra - ta - ta - ta - ta - tra - ra - ra - ...

Nikar ne mislite, mladi prijatelji, če hoste tole brali, da so mladi akademčarji v svojem učnem programu imeli samo vojaške vede. Še zdaleč ne! Prav tako temeljito so se morali učiti zgodovine ali politične ekonomije, kot njihovi vrstniki na vseučiliščih. Razen tega pa so tudi sicer izpopolnjevali svoje znanje na vseh področjih družbenega dogajanja. O zunanjih in notranjih politiki, o gospodarskih problemih, o naši zakonodaji, o kulturnem dogajanju — o vseh teh zadevah so poslušali skrbno pripravljene razlage najbolj izvedenih ljudi iz državnega in političnega aparata. Bili so takoraj nam. Zato je naša ljudska armada buden varuh velikih pridobitev narodnosvobodilne vojne, buden in smel varuh naše revolucije in socialističnega razvoja. Če pravimo, da naša armada gradimo na miroljubnem principu nujne obrambe naše dežele, s tem ni rečeno, da ne bi takoj dobil dostojnega odgovora vsak, ki bi kakorkoli hotel ovirati naš razvoj ali celo državne meje.

No, in ker je tako, so se bodoči oficirji naše ljudske vojske spoznavali in se spoznavajo z najsodobnejšimi vojaškimi pridobitvami. Postajajo mojstri sodobnega orožja in vojskih strojev, mojstri sodobnega vojskovanja z vsemi pripomočki moderne tehnike — to je njihov cilj in življenjska naloga. Ko pa pridejo mladi častniki iz šole, so že zreli ljudje. Imajo dobre življenjske pogoje, dobre plače, kot drugi akademski izobraženci. Ustanavljajo svoje družine in sodelujejo v družbenem življenju kraja, kjer prebivajo.

*

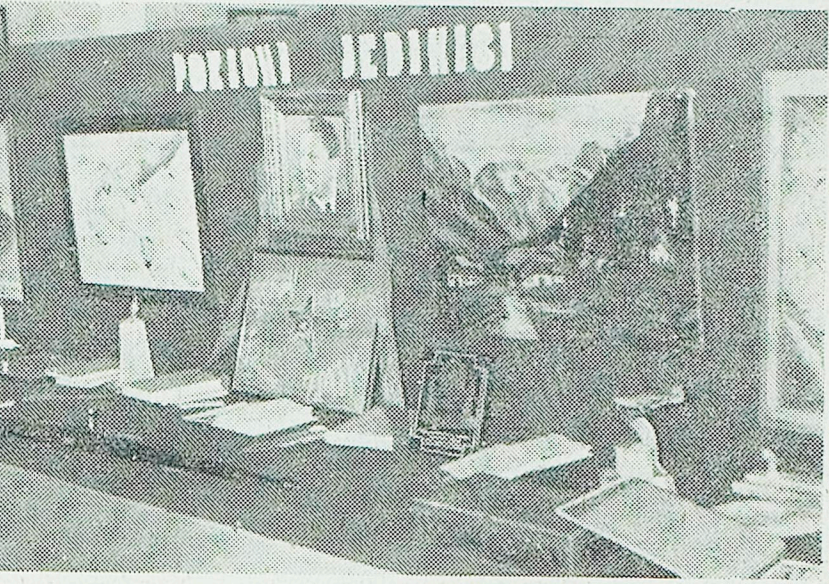
Milan je doslej že lepo napredoval. Ko bo zapustil akademijo, bo stopil v življenje tak, kot si je to vedno želel: pogumen in ponosen, odkrit in pošten Titov častnik, izvešan pripadnik komandnega kadra naše ljudske armade. Vesela ga ni in ponosna bo nanj tudi ostarela mati in vsa naša skupnost.

Sedemdesetletnica dr. Mirka Vratovića

18. decembra letos je praznoval v Pulji sedemdesetletnico svojega izljudenja dr. Mirko Vratović, ki je bil eden izmed voditeljev istrskih Hrvatov in Slovencev pod fašizmom.

Med prvo svetovno vojno je dr. Vratović skupaj s prijatelji pripravljati tla za rušenje avstrijske vojaške oblasti v Pulji, bil ob polomu stare habsburške monarhije podpredsednik Narodnega odbora. Prezvel je nase od avstrijskih vojaških dostojanstvenikov strateško in politično važno mesto trdnjavskega komisarja Pulja. V tistih dneh, ki so bili zreli za revolucijo, se je dr. Vratović moral boriti na tri strani: z avstrijsko vojaško upravo, kateri je bilo treba odvzeti vso oblast, s kompromisarskimi elementi v Narodnem vjeću v Zagrebu, ki so predolgo oklevali in zamudili dragocene trenutke odločitve in končno še z italijansko okupacijsko silo, ki je pod vodstvom italijanskega admirala Thaoma de Revela zasedla puljsko luko.

Ob vseh slovenskih in hrvatskih pokrajin, zasedenih po italijanski vojaški sili, so se italijanski vojaški komisarji obnašali najbolj nestrpno ravno v Istri. Tudi dr. Vratovića so izgnali. Naselil se je začasno v Ljubljani, pa se je kmalu vrnil, kakor hitro so se pokazale le majhne možnosti, da bi bil ob-

Ljudstvo svoji armadi

je naša politika in to se zrcali tudi v naših vojnih šolah in na sploh v armadi. Smo pa silno ponosni in ne damo, da bi nas kdo žalil ali celo kaj hudega naklepal proti nam. Zato je naša ljudska armada buden varuh velikih pridobitev narodnosvobodilne vojne, buden in smel varuh naše revolucije in socialističnega razvoja. Če pravimo, da naša armada gradimo na miroljubnem principu nujne obrambe naše dežele, s tem ni rečeno, da ne bi takoj dobil dostojnega odgovora vsak, ki bi kakorkoli hotel ovirati naš razvoj ali celo državne meje.

No, in ker je tako, so se bodoči oficirji naše ljudske vojske spoznavali in se spoznavajo z najsodobnejšimi vojaškimi pridobitvami. Postajajo mojstri sodobnega orožja in vojskih strojev, mojstri sodobnega vojskovanja z vsemi pripomočki moderne tehnike — to je njihov cilj in življenjska naloga. Ko pa pridejo mladi častniki iz šole, so že zreli ljudje. Imajo dobre življenjske pogoje, dobre plače, kot drugi akademski izobraženci. Ustanavljajo svoje družine in sodelujejo v družbenem življenju kraja, kjer prebivajo.

*

Milan je doslej že lepo napredoval. Ko bo zapustil akademijo, bo stopil v življenje tak, kot si je to vedno želel: pogumen in ponosen, odkrit in pošten Titov častnik, izvešan pripadnik komandnega kadra naše ljudske armade. Vesela ga ni in ponosna bo nanj tudi ostarela mati in vsa naša skupnost.

Volja CSE IX. Korpusa (ustanovljenega prve dni marca 1944), je bil Janko Volčič, od avgusta do oktobra 1944 Mirko Pirc-Milki, nato pa Franc Sifrer. Kontrolor ekonomata je bil Stanko Labič.

Ekonat za stalni sektor (Gorenjsko) je bil Viktor Greh-Kosmati, za njim pa Tomaž Menčinger-Jumbo, ki je padel 11. junija 1944. Ekonomat za južni sektor (Vipavska dolina in Kr. Kras) so bili Andrej Petrič, Rado Valič in Franc Ravbar.

Do oktobra 1944 je sanitetni ekonomat organiziral dve šivalnici, prvo z 12, drugo z 9 šivljami, dve krojačnici, prvo s 5, drugo s 3. kro-

PARTIZANSKE BOLNICE

(Nadaljevanje in konec)

Istrijsko vojno področje se je v oktobru 1944 vključilo v Goriško vojno področje, ki je imelo komande mesta Vojsko, Idrija, Crni vrh, Cerklno in Cepovan. Vodja Idrijskega vojnega področja sta bila sanitetni referent Marija Jamnik in kasneje dr. Dietz. Po vključitvi v Goriško vojno področje pa je bil sanitetni referent dr. Karel Danev. Bolničarska šola Idrijskega vojnega področja je lahko sprejela 35 tečajnikov.

Vipavsko vojno področje se je v avgustu 1944 preimenovalo v Goriško vojno področje in je obsegalo komande mest Ajdovščine, Dornberga, Sežane, Senožeče in Postojne. Bolničarska šola Vipavskega vojnega področja je lahko sprejela 35 tečajnikov, vodil jo je dr. Jože Bežek. Prav tako je dr. Bežek vodil premično bolnico »Vera«. Sanitetni referent Vipavskega vojnega področja je bil abs. med. Jože Ferjančič, od aprila do junija 1944 pa dr. Bežek. Pomocnik sanitetnega referenta Goriškega vojnega področja je bil dr. Milan Gregorič, kasneje pa dr. Anton Danev.

Tolminsko vojno področje je bilo ustanovljeno 1. julija 1944. Sanitetni referent je bil nekaj časa dr. Karel Rutar, nato pa dr. Milan Gregorič. V avgustu 1944 se preimenuje v Kobarško vojno področje s komandami mest Tolmina, Kobarida, Breginja, Bovca in St. Petra ob Nadziji.

Istrsko vojno področje je obsegalo komande mest Kopra, Materije, Ilirske Bistrice in St. Petra na Krasu.

Gorenjsko vojno področje je obsegalo komande mest Kranja, Škofje Loke, Trzinca, Radovljice, Jesenice in Bleda. Sanitetni referent tega področja je bil nekaj časa dr. Maks Bitenc, kasneje pa dr. Stanislav Pavlica.

Sanitetni odesk pri POOF za Slovensko Primorje je vodil dr. Vid, pri POOF za Gorenjsko pa je bil referent za zdravstvo dr. Stanko Skulj. Tu je delovala tudi šola za potrebe civilne sanitetne službe, ki je imela 25 tečajnikov.

A. R.

CENTRALNI SANITETNI EKONOMAT IX. KORPUSA

Kot zdravstvene referentke so se posebno izkazale: Stanislava Skrab iz Batuj, Pavla Fabjan iz Brja, Veljka Semenič iz Podrage in danes že pokojna Karolina Zorn iz Prvačine. Slednja je pomagala narodnosvobodilnemu poknetu od vsega začetka. Gregorič Berta in Amalija iz Prvačine pa sta skrbeli za premično bolnico nad Bezovljakom. Prav tako delavne so bile žene, članice APZ na Krasu, ki so rajonski bolničarki Pavli Fabjan iz Brij prinašale cele jerbabe darov, ki so jih zbrale po kraških vaseh za ranjence v bolnici »Pavla«.

Na Južno-Primorskem okrožju se je v začetku februarja 1945 pojavil med četniki tifus v Podnežniškem okraju. Nemška vojaška oblast je uvedla cepljenje v vojski, po vaseh pa nič. En aktivist je za to boleznijo umrl. Poročilo za januar 1945 govori o pojavu legarja — pegavice v Ilirski Bistrici. Partizani postavijo zapore prehodov čez progo in partizanske straže Komand mest Renče, Ajdovščina, Sežana in Posojna. Skozi ambulante na Severno-Primorskem okrožju je šlo v februarju 1945 824 bolnikov. Nevarni so pojavi tuberkuloze.

Udeležence bolničarskega tečaja na Erzelju leta 1944. Četrty od leve proti desni zadaj je vodja tečaja dr. Jože Bežek

jaci, dalje čevljarsko delavnico, pekarijo, s tremi pekli, ki so pekli prepečenec za vse postojanke. Imela je obrat na vodni pogon. Mizarska delavnica je izdelovala zaboje za prepečenec. Razen teh so imele posamezne postojanke še

SPOMENIKI JUNAŠTVA ZDRAVNIKOV IN BOLNICARJEV

Kot zdravstvene referentke so se posebno izkazale: Stanislava Skrab iz Batuj, Pavla Fabjan iz Brja, Veljka Semenič iz Podrage in danes že pokojna Karolina Zorn iz Prvačine. Slednja je pomagala narodnosvobodilnemu poknetu od vsega začetka. Gregorič Berta in Amalija iz Prvačine pa sta skrbeli za premično bolnico nad Bezovljakom. Prav tako delavne so bile žene, članice APZ na Krasu, ki so rajonski bolničarki Pavli Fabjan iz Brij prinašale cele jerbabe darov, ki so jih zbrale po kraških vaseh za ranjence v bolnici »Pavla«.

Na Južno-Primorskem okrožju se je v začetku februarja 1945 pojavil med četniki tifus v Podnežniškem okraju. Nemška vojaška oblast je uvedla cepljenje v vojski, po vaseh pa nič. En aktivist je za to boleznijo umrl. Poročilo za januar 1945 govori o pojavu legarja — pegavice v Ilirski Bistrici. Partizani postavijo zapore prehodov čez progo in partizanske straže Komand mest Renče, Ajdovščina, Sežana in Posojna. Skozi ambulante na Severno-Primorskem okrožju je šlo v februarju 1945 824 bolnikov. Nevarni so pojavi tuberkuloze.

ZBERIMO ZGODOVINO BOLNIC V KNJIGO!

Vse kar smo v nadaljevanjih objavili o partizanskih bolnicah, zdravnikih, bolničarjih, sanitetnih referentih, bolničarkah in civilni saniteti, je le blela in nepopolna slika. Mislimo, da je prav sedaj ob razstavi zdravstvene in socialne dejavnosti lepa priložnost, da odbor razstave poveri nekomu nalogo, da iz zbranega gradiva in fotografij sestavi — zgodovinsko knjigo. To bi bilo potrebno in koristno delo. Zbrano gradivo bi še lahko izpopolnili s prispevki tistih, ki so delali v zdravstveni službi med narodnosvobodilno borbo. Primorska založba LIPA pa naj bi knjigo za ložila in izdala. Prepričani smo, da bi našla številne bralce na Primorskem in tudi v ostali Sloveniji. Tako knjiga bi bila zgodovinski dokument tih, toda velike borbe

Civilna sanitetna služba je bila poškodna odvisna od Sanitetnega oddelka Vojne oblasti IX. Korpusa, od 15. oktobra 1944 pa je postala samostojni odesk pri POOF za slovensko Primorje. Šef sanitetnega oddelka je bil do 24. II. 1944 dr. Branko Volavšek, nato pa dr. Franc Podkornitnik-Očka.

Civilna sanitetna služba je bila organizirana v pekih okrožjih in 38 okrajih. Po okrajih so delovale krajevne lekarnice in krajevni sanitetni referenti. Tako je imel Kalsko-Kanalski okraj 12 krajevnih sanitetnih referentov, okraj Ajdovščina 6 krajevnih ambulant in 6 krajevnih sanitetnih referentov. Okraj Cerklno je bil še na boljšem, ker je imel ambulanto, porodnišnico, Dom za omemlo in 20 krajevnih sanitetnih referentov.

Sanitetni referent Srednje-Primorskega okrožja je bila od februarja do jeseni 1944 Kristina Sever — Nadja iz Cvetroža pri Braniku. To okrožje je obsegalo Gorico, Miren, Ajdovščino, Vipavo, Sežano in Komen. V okrožju so delovali trije zdravniki: dr. Jože Bežek, dr. Danev in dr. Furiani, ki so vodili bolničarske tečaje, cepili in pregledovali šolske otroke in odrasle bolnike, vodili razne zdravstvene posaje in nudili vso zdravstveno pomoč prebivalstvu. Ko je bil v avgustu 1944 ustanovljen Rdeči križ, je tovaršnica Severjeva — Nadja sprejela mesto okrožne tajnice. Vse rajonske in krajevne bolničarke in referentke so postale članice Rdečega križa. Tovarišica Kristina — Nadja je po osvoboditvi nadaljevala z delom v Kopru, kjer je veliko doprinesla pri zdravstveno socialni službi. Tudi danes še ne počiva, čeprav je že upokojena. Trementno vodi bolniško službo v Dijaškem domu v Kopru.

Kot zdravstvene referentke so se posebno izkazale: Stanislava Skrab iz Batuj, Pavla Fabjan iz Brja, Veljka Semenič iz Podrage in danes že pokojna Karolina Zorn iz Prvačine. Slednja je pomagala narodnosvobodilnemu poknetu od vsega začetka. Gregorič Berta in Amalija iz Prvačine pa sta skrbeli za premično bolnico nad Bezovljakom. Prav tako delavne so bile žene, članice APZ na Krasu, ki so rajonski bolničarki Pavli Fabjan iz Brij prinašale cele jerbabe darov, ki so jih zbrale po kraških vaseh za ranjence v bolnici »Pavla«.

Na Južno-Primorskem okrožju se je v začetku februarja 1945 pojavil med četniki tifus v Podnežniškem okraju. Nemška vojaška oblast je uvedla cepljenje v vojski, po vaseh pa nič. En aktivist je za to boleznijo umrl. Poročilo za januar 1945 govori o pojavu legarja — pegavice v Ilirski Bistrici. Partizani postavijo zapore prehodov čez progo in partizanske straže Komand mest Renče, Ajdovščina, Sežana in Posojna. Skozi ambulante na Severno-Primorskem okrožju je šlo v februarju 1945 824 bolnikov. Nevarni so pojavi tuberkuloze.

ZBERIMO ZGODOVINO BOLNIC V KNJIGO!

Vse kar smo v nadaljevanjih objavili o partizanskih bolnicah, zdravnikih, bolničarjih, sanitetnih referentih, bolničarkah in civilni saniteti, je le blela in nepopolna slika. Mislimo, da je prav sedaj ob razstavi zdravstvene in socialne dejavnosti lepa priložnost, da odbor razstave poveri nekomu nalogo, da iz zbranega gradiva in fotografij sestavi — zgodovinsko knjigo. To bi bilo potrebno in koristno delo. Zbrano gradivo bi še lahko izpopolnili s prispevki tistih, ki so delali v zdravstveni službi med narodnosvobodilno borbo. Primorska založba LIPA pa naj bi knjigo za ložila in izdala. Prepričani smo, da bi našla številne bralce na Primorskem in tudi v ostali Sloveniji. Tako knjiga bi bila zgodovinski dokument tih, toda velike borbe

Civilna sanitetna služba je bila poškodna odvisna od Sanitetnega oddelka Vojne oblasti IX. Korpusa, od 15. oktobra 1944 pa je postala samostojni odesk pri POOF za slovensko Primorje. Šef sanitetnega oddelka je bil do 24. II. 1944 dr. Branko Volavšek, nato pa dr. Franc Podkornitnik-Očka.

Civilna sanitetna služba je bila organizirana v pekih okrožjih in 38 okrajih. Po okrajih so delovale krajevne lekarnice in krajevni sanitetni referenti. Tako je imel Kalsko-Kanalski okraj 12 krajevnih sanitetnih referentov, okraj Ajdovščina 6 krajevnih ambulant in 6 krajevnih sanitetnih referentov. Okraj Cerklno je bil še na boljšem, ker je imel ambulanto, porodnišnico, Dom za omemlo in 20 krajevnih sanitetnih referentov.

Sanitetni referent Srednje-Primorskega okrožja je bila od februarja do jeseni 1944 Kristina Sever — Nadja iz Cvetroža pri Braniku. To okrožje je obsegalo Gorico, Miren, Ajdovščino, Vipavo, Sežano in Komen. V okrožju so delovali trije zdravniki: dr. Jože Bežek, dr. Danev in dr. Furiani, ki so vodili bolničarske tečaje, cepili in pregledovali šolske otroke in odrasle bolnike, vodili razne zdravstvene posaje in nudili vso zdravstveno pomoč prebivalstvu. Ko je bil v avgustu 1944 ustanovljen Rdeči križ, je tovaršnica Severjeva — Nadja sprejela mesto okrožne tajnice. Vse rajonske in krajevne bolničarke in referentke so postale članice Rdečega križa. Tovarišica Kristina — Nadja je po osvoboditvi nadaljevala z delom v Kopru, kjer je veliko doprinesla pri zdravstveno socialni službi. Tudi danes še ne počiva, čeprav je že upokojena. Trementno vodi bolniško službo v Dijaškem domu v Kopru.

Dr. Dietz Zoran, upravnik Zdravstvenega doma v Ajdovščini

naših partizanskih zdravnikov in bolničarjev, ki so se borili v skrajno neprimernih okoliščinah in prostorih za zdravje ranjenih partizanov in civilnega prebivalstva. Hkratu bi bila knjiga spomenik vsem tistim partizanskim zdravnikom in bolničarjem, ki so pri izvrševanju svoje poklicne in človekanske dolžnosti padli na položajih ali pa postali žrtve okupatorjevega divjanja.

Zločin ni ostal nekaznoven

(Odlomek iz dnevnika »POTOVANJE V KONGO.«
Knjigo je izdala založba Mladinska knjiga 1955)

Odhod iz Bode okrog treh. V vaseh, skozi katere se peljemo, vidim le starce, otroke in ženske. Cesta se dviga počasi. Nenadoma se teren prevesi, pod nami se razgrne breznjevi gozdovi. Ko pridemo v N'Goto, je že trda noč.

Ker sva kva ravno počival, sva oba trdno spala pod zaščito komarnikov v potniški koči. Okrog dveh zjutraj se naju zbudili koraki in glasovi. Nekdo bi rad vstopil. »Za nič?« (Kdo je?) zakličeva v sango jeziku. Prišel je ugledni glavar-domačin, ki se je bil nama predstavil že pri večerji. Boječ se, da naju ne moti, je bil prestavil razgovor, ki ga je hotel imeti z nama, na jutraj, toda sel načelnika Bode, Pacha, mu je prinesel ukaz, da se mora takoj vrniti v svojo vas. Moral je pač ubogati. Toda obupan, da zjutraj ne bo mogel govoriti z nama, je naju poiskal ob tej neprimerni uri. Govoril je izredno urno, v jeziku, od katerega nisva razumela nič besede. Zaprošila sva ga, naj naju pusti spati in se vrne kasneje, ko bova imela tolmacha. Prezvela sva odgovornost za to zamudo in mu obljubila, da ga bova opravičila pred groznim Pachom. Zakaj je hotel Pacha preprečiti Sambi N'Goto, temu poglavarju, da bi se nama pridružil, sva zlahka razumela zjutraj, ko nama je Samba N'Goto po tolmachu Mobayeju povedal tole:

21. oktobra (torej pred šestimi dnevi) je upravnik Bode poslal v Bodebéré narednika Yemba, da kaznuje prebivalce te vasi (med Bodo in N'Goto!) Ukazu, da morajo svoja bivališča prestatiti k cesti Carnot, se vaščani niso pokorili, ker niso hoteli zapustiti svojih polj. Med drugimi so se sklicevali tudi na to, da so ljudje, ki bivajo ob cesti Carnot, Bayaji, vtem ko oni pripadajo plemenu Bofii.

Narednik Yemba je torej odšel iz Bode s tremi stražniki (njih imena sva natanko zapisala). To četico je spremljal kapitan (starešina) Baue in dva njegova moža. Splošno je narednik Yemba pobral v vsaki vasi po tri možke in jih uklenjene gnal s seboj. Ko so prišli v Bodebéré, se je začelo kaznovanje: dvajstaj možkih so privezali k drevesom, medtem ko je poglavar vasi, z imenom Cobélé, ušel. Narednik Yemba in stražnik Bonjo sta začela streljati v dvajstaj privezanih mož in jih pobila. Nato sta uprizorila velik pokol žen, ki jih je Yemba sekal z lovskim nožem. Zatem je ujel pet otročičev, jih zapel v neko kočico in kočico zažgal. Kot je nama povedal Samba N'Goto, je bilo vseh žrtve dvaintrideset.

Dodajmo temu številu še kapito M'Birija, ki je pobegnil iz svoje vasi (Boubakara pri N'Goto) in ga je Yemba potem ujel v Bossudju, prvi vasi severno od N'Goto.

Zvedela sva tudi, da se je Samba N'Goto vračal v Bodo, svoje bivališče, in je bil že malone doma, ko je srečal avto guvernerja Lamblina, ki naju je peljal v N'Goto. Misleč, da je bil sem guverner, se je takoj obrnil nazaj, da bi ga zaprosil za pomoč. Vsekakor je zelo spešil, saj je prišel v N'Goto le malo kasneje od naju. Ni hotel zamuditi nepričakovane priložnosti, da se pritoži poglavarju lelu.

Samba N'Goto so seveda takoj zaprli, ko se je vrnil v Bodo. Pismo, ki sem mu ga bil dal za Pacho, da opravičim njegov izostanek in da ga po možnosti zaščitim, ni nič pomagalo. Zaprli so ga, kakor nekaj članov njegove družine, ker jih je Pacha lahko prijel, ko je šel po okrožju prav z Yembom, kajti narednik zbog svojih »junaških podvigov« ni padel v nemilost.

Naj takoj povem, da ta zločin ni ostal dolgo nekaznovan, kakor ne Samba N'Goto v ječi. Ko je guverner sprejel moje pismo, je ukazal uradno preiskavo; poveril jo je g. Marchessou, inšpektorju Oubangui-Chari. Preiskava je potrdila vse, kar sem omenil zgoraj, in Pacha je bil postavljen pred sodišče.

Izpoved Sambe N'Goto je trajala več kot dve uri. Deževalo je. To ni bila kakšna prehodna ploha tornada. Nebo je bilo do roba zastrito; dež ki bo dolgo trajal. Vendar smo okrog desetih odpotovali. Usedel sem se poleg Mobayeja, Marc in Zézé pa sta se utaborila na kamionu, kakor sta najbolje mogla, na spalnih vrečah, in se pomalem dušila pod plahitami. Cesta je bila pošteno razmočena in avto je vozil obupno počasi. Na najmanjših klancih pa tudi tam, kjer je bila cesta preveč peščena, smo morali stopiti na dež in porivati kamion, ki se je pogrezal.

To, kar sva izvedela od Sambe N'Goto in kar je povedal še Garron, je najini srci obeležilo, da se nisva mogla nasmehnuti skupini žensk, ki so popravljale cesto. S te uboge delovne živine je kar lilo. Mnoge so dojile, ne da bi prenehale delati. Vsakih dvajset metrov je bila ob robu ceste velika gama, globoka največkrat tri metre; v njej so te nesrečne delavke brez posebnega orodja kopale pesek za posipanje. In zgodilo se je ne samo enkrat, da se je nepodprta gama podslala in pokopala žene in otroke, ki so delali na dnu. Ta so nama potrdili mnogi. Te ženske, ki delajo večinoma predaleč od svojih vasi, da bi se zvečer mogle vrniti domov, so si postavile v gozdu začasne kolibe, premočljiva zavetišča iz vej in trsa. Zvedeli smo, da jih je nadzornik-milicnik prisilil delati vso noč, da so popravile vso škodo od nedavnega neurja in nam omogočile prehod.

Prispeli smo v »Veliko močvirje«, na konec vozne ceste, kjer je čakala večina nosačev. Bova sta odšla z drugimi naprej in naju bosta počakala v Bambioju. Dve je že ura; dež je ponehal. Na hitro poruževja mrzlega platanca in spet na pot. Le deset kilometrov še do Bambioja. Prehodila jih bova zlahka. Nasploh bova tipove le redko uporabila, ne samo zato, ker ljubiva hojo, ampak tudi zato, da ne mučiva ubogih nosačev.

Malo pred Bambiojem se gozd konča, oziroma se vsaj odpru goščave. Vpijite in petje naznani bližnjo vasi. Nasproti nam pride cel trop otrok in žensk. Seževa v roke nekaterim poglavarjem, ki stojijo po vojaško, od navdušenja in zmede pa celo nekaterim navadnim pribornikom. Igrava vlogi velikih, zelo dostojanstvenih belih poglavarjev, pozdravlja z roko in se smehljava kot ministri na obhodu. Praveči brdavi, oblečeni v živalske kože, razbija po velikem ksilofonu, ki mu visi na vratu; on taktira plesu žensk, ki pojo, divje tulijo in pometajo pot pred nama, mahajo z velikimi stebili manioke ali jih lomijo pred najimi koraki in hrupno šibajo z njimi tla; pravcato blazskozi vas. Povorka naju pospremi vse do potniške kočice, nenje. Otroci poskakujejo in cepetajo. Tako greva v slavlju kjer končno najdeva svoja boja in prvo skupino nosačev.

ŠOLA IN DOM

Ob vsaki priložnosti lahko slišimo izjave zaskrbljenih staršev: — Ne razumem, zakaj moj otrok v šoli ne napreduje, ko mu je vendar mnogo boljše kot nekoč nam... Pa še pomagava mu z ženo pri učenju...

Taka skrb staršev je razumljiva, saj vsi želijo, da bi njihov otrok v šoli dobro napredoval. Z zanimanjem pregledajo večkrat sinčku ali hčerki zvezke in postavljajo otrokom vsa mogoča vprašanja. Seveda je tako postopanje pravilno in vredno pohvale, toda navadno se zgodi sledeče:

Oče ali mati odkrijeta v zvezku učenca učiteljeve opombe, kup napak, rdeče podčrtane besede in stavke. Dobrim staršem bo otrokov neuspeh zelo neprijeten, zato bodo obračunali najprej z nadebudnim šolarjem, nato pa bo razburjen oče pohitel v šolo in zvedel, da otrok v tem in tem predmetu slabo napreduje. Starši bodo odslej posvečali otroku več pozornosti, mu skrajšali prosti čas in sedeli še pozno v noč z njim pri mizi v želji, da bo vse slabo čimprej popravljeno. Taka ure potekajo navadno v zelo razburjenem in žolčnem vzdušju. Starši vsiljujejo otroku svoje znanje in svoj način dela, ki je gotovo že zastarel in se bistveno razlikuje od učiteljevih razlag. Mogoče bo oče, ki je sicer dober računar, rešil s sinom nalogo na čisto svoj način, ali pa bo hčerka napisala po navodilih matere slovensko nalogo po že preživljenih slovničnih pravilih. Tak otrok bo najužabredel v še večje težave, snov mu bo še bolj nerazumljiva in starši bodo negodovali, ne da bi pomislili na vzroke otrokovega poslabšanja. Otrok pa bo med dvema ognjema in izpostavljen dveh različnih učnim metodam. Komu naj sedaj verjame: staršem doma — ali učitelju v šoli?

V manjši meri o izpostavljenosti tej nevarnosti otroci prvega in drugega razreda osnovne šole, toda tudi tukaj morajo starši zelo paziti, da bodo strogo sledili učiteljevim navodilom in njegovemu načinu dela. Zato se pametni starši raje vzdržijo razlag, o katerih niso popolnoma prepričani, da so pravilne in omejijo svojo pomoč le na najnujnejše. Pri večjih otrocih pa ima preveč vneta vmešavanje v otrokovo učenje za posledico še večje težave v šoli, kar stopnjuje negodovanje in živčnost staršev. In učenec bo zahvaljujoč grobim postopkom staršev, oštevan in brez prostega časa za igranje in razvedrilo, izgubil veselje do učenja. Tedaj pa bo vzkliklo najhujše zlo, ki ga lahko imenujemo pomanjkanje samozavesti in vere vase ter občutek manjvrednosti. Rezultat: splošno poslabšanje učnega uspeha. Na otroka bo zopet letela toča očitkov, zmerjanj in celo kazni, toda kljub temu se bodo neprevidni starši morali prej ali slej sprijazniti s popolnim porazom, ne da bi pomislili, da nosijo levji delež krivde za otrokov neuspeh ravno oni.

Pametni starši bi v tem primeru uvideli svojo zmotu, se posvetovali z učiteljem in spoznali, da so stvari, ki jih za naše otroke lahko stori drugi boljše kot oni sami. Torej bo nujna pomoč od zunaj. Najbolj enostavna rešitev je ta, da povabimo na dom dobrega otrokovega sošolca, ki prav gotovo ne bo odrekel svoje pomoči. V skupnem delu in medsebojnem tekmovanju boste kmalu zasledili napredek. Vse to, kar se vam z največjimi napori in prizadevanostjo ni posrečilo, se da vendar doseči na tako enostaven način. Samoljubni starši bi se s to ugotovitvijo mogoče najlažje sprijaznili, če bi vedeli, da celo staršem, ki so sami učitelji, odpovedo pri lastnih otrocih pedagoške sposobnosti, medtem ko bodo najslabšim v razredu znali pomagati.

Se več skrbi povzročajo nekaterim staršem večji otroci — gimnazijci. Starši teh često pozabljajo, da njihov otrok raste in mora biti vsled tega deležen drugačne vzgoje. Tak otrok rabi predvsem več vzpodbude in pametnih nasvetov, da se razvija v njem občutek dolžnosti in sposobnost samostojnega mišljenja, ki je gonilna sila slehernega človeka. Zato ne sme biti slaba ocena ali slabo pisana naloga že vzrok za oštevanja in kazni, ko bi opo-

znilo na posledice, ki utegnejo škodovati njegovemu ugledu, zalego mnogo bolj.

Vsled širšega in srednjim šolam svojstvenega učnega načrta, ne pride metodsko delo do izraza tako kot v osnovni šoli. Zato lahko starši, če jim je to mogoče, pomagajo otroku več, toda vedno se naj omejijo raje na kontrolo in spraševanje, kot pa na razlago in pomoč pri reševanju nalog. Posebno poslednje ima lahko za posledico, da se bo dijak vedno zanašal na drugega in mislil manj intenzivno, kot če leži vse miselno delo na njem samem.

Ce pa manese slučaj, da je otrok vsled bolezni izostal iz šole dalj časa, je očitno, da sam brez pomoči drugih ne bo mogel slediti pouku. V tem primeru se lahko poslužimo dveh rešitev: ali pokličemo na dom vzornega sošolca, često pa bi bilo bolje najti otroku dobrega domačega učitelja, vsaj za matematično in tuje jezike, kar bi po bolezni oslabelemu olajšalo naporno ponavljanje.

V splošnem pa leži glavna skrb staršev, ki jim je napredek lastnih otrok življenjska naloga, v tem, da navajajo otroka že od mladih nog na delo in da mu vcepijo s pravilno vzgojo v zavest vse vrline, ki morajo odlikovati našega izobraženca.

B. Borovič

Če ima obleka neprijeten vonj

Sčasoma se navzame obleka neprijetnega vonja okolice, v kateri se gibljemo, prahu, tobakovnega dima, duha po bencinu, alkoholu in podobno. Posebno neprijeten in močan je tak vonj, če v obleki delamo in jo le redko zamenjamo z drugo. Taka obleka, ki se je navzela različnih vonjav, ni več neprijetna samo estetsko, ampak tudi ni zdrava in je neprimerna iz higienskih razlogov, ker nudi najugodnejše razvojne pogoje različnim bakterijam, ki se naselijo v njej.

Zato moramo obleko, ki jo pogosto nosimo, od časa do časa dezinficirati in odstraniti z nje najrazličnejše vonjave. To lahko naredimo tudi sami, in sicer tako, da obleko poštopimo oziroma zdrgnemo zunaj in znotraj s sledečo mešanico: 30 kapljic smrekove esence, 20 kapljic cimeto, 15 kapljic rožmarinove, 15 kapljic nageljnove, 10 kapljic pomarančne esence in 250 gramov destilirane vode. Omenjena mešanica je za vse tkanine popolnoma neškodljiva.

Naša kuhinja

NAMAZ IZ MARGARINE

10 dkg margarine, 10 dkg skute, 10 dkg salame, potrebna sol, sesekljana zelena paprika in peteršilj. Margarinu penasto umešamo, nato ji dodamo pretlačeno skuto, sesekljano salamo, po okusu paprike in peteršilja ter soli. Namesto skute lahko primešamo margarini 5 dkg naribanega sira. Če je namaz pregest, mu primešamo še malo olja ali mleka.

*

JABOLČNE REZINE

40 dkg moke, pol zavitka pecilnega praška, 15 dkg margarine ali surovega masla, 1 rumenjaki, 8 dkg sladkorja, 4 žlice mleka, 1 kg jabolk, malo cimeta, 10 dkg sladkorja.

Med moko denemo pecilni prašek in jo presejemo v skledo. Posebej umešamo margarino ali surovo maslo, rumenjaki in sladkor. Umešanje in mleko denemo med moko in jo ugnemo v testo. Testo razrežemo čez pol. Polovico testa zvajljamo v pravokotnik in sicer za pol cm debelo. Testo položimo na pomazčen pekač in ga na pol spečemo. Potem testo potresemo z olupljenimi in na tanke krhlje zrezanimi jabolki, ki smo jih posladkali in potresli s cimetom. Jabolka prej malo zmečkamo na štedilniku. Čez nadev položimo ostalo polovico razvaljanega testa, ga pomazemo z beljakom, spečemo in pečeno zrežemo s rezine. Po vrhu pa jih potresemo s sladkorjem.

Model plašča. Podložen je z istim blagom, iz katerega je obleka ali krilo

Kako naj peremo in likamo

»Obleka naredi človeka«, pravi pregovor. Res je, da smo tudi sami sebi všeč, kadar smo lepo oblečeni. Nikdar pa ne smemo po obleki oceniti človeka. Pod najboljšo obleko se lahko skriva najslabši človek, a pod najskromnejšo dober! Seveda pa nehoti presodimo človeka po neurejeni obleki. Umazana obleka ali telesno perilo, neuravnan rob pri obleki in podobno daje zelo slabo spričevalo dekletu ali ženi. Seveda pa je videz vaše obleke odvisen predvsem od pranja in likanja.

Kako naj peremo in likamo? Vsaka vrsta oblačila, izdelana iz različnih tekstilnih surovin, zahteva svoj način pranja in likanja. Zato poslušajmo, kako naj peremo in likamo različna oblačila, izdelana iz različnih tekstilnih surovin.

BELO PERILO: telesno perilo, namizni prtji, delovni plašči, zdravniški plašči, halje, beli predpasniki, dnevnice, srajce, žepni robci, plenice, otroško perilo itd.

NAMAKANJE: čez noč.

PRALNA SREDSTVA: milo ali s sodo, sintetična ali samostojna pralna sredstva.

TEMPERATURA PRANJA: kuhati 10 do 15 minut.

IZPIRANJE: najprej toplo, potem mrzlo — prvo izpiranje z mehko vodo.

SUŠENJE: normalno na vrvič viseče.

LIKANJE: kot običajno.

PISANO PERILO obstojne barve: na isti način kot belo perilo, prav tako tudi nočne srajce, vestje, stezniki, spalne obleke, dekoracije ter tkanine za zavese, pisane prevleke in drugo:

NAMAKANJE: 2 do 3 ure.

PRALNA SREDSTVA: milo, sintetična ali samostojna pralna sredstva.

TEMPERATURA PRANJA: 20 do 25 minut pri temperaturi 60 do 70 stopinj Celzija.

IZPIRANJE: takoj po pranju — prvo izpiranje z mehko vodo, zadnje izpiranje z dodatkom očetne kisline.

OČEJANJE: po izpiranju takoj ožeti ali zaviti v tkanino, ki vsrkava vlago (frotirka).

SUŠENJE: takoj obesiti, ne pustiti ležati vlažno.

LIKANJE: kot običajno.

FINO PISANO PERILO: damsko spodnje perilo, prsniki, bluze, obleke, okrasna pregrinjala itd.

NAMAKANJE: ne namakati!

PRALNA SREDSTVA: fina pralna sredstva.

TEMPERATURA PRANJA: mlačno ali mrzlo.

IZPIRANJE: takoj — mehka voda ni potrebna, zadnje izpiranje po možnosti z dodatkom očetne kisline.

OČEJANJE: po izpiranju previdno ožeti ali zaviti v tkanino, ki vsrkava vlago (frotirka).

SUŠENJE: viseče na zraku.

LIKANJE: od leve proti desni!

PLETENINE, razen puloverjev, ki se nataknejo čez glavo, krep izdelkov, kvačkani izdelki, kakor puloverji, pletene obleke in podobno:

NAMAKANJE: ne namakati!

PRALNA SREDSTVA: fina pralna sredstva!

TEMPERATURA PRANJA: mlačno ali mrzlo.

IZPIRANJE: takoj! Zadnje izpiranje z dodatkom očetne kisline!

OČEJANJE: takoj ožeti in zaviti v prt.

S posvetovanja o prehrani v Ljubljani

NAŠA PREHRANA NI TOLIKO POMANJKLJIVA PO KOLIČINI KOT PO RAZNOVRSTNOSTI

V dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani je bil preteklo nedeljo ustanovni občni zbor Zveze ženskih društev Slovenije. Glavna tema je bilo posvetovanje o družbeni prehrani. Geslo: »Zdrava prehrana — naša skupna skrb!« Med udeleženci so bile predstavnice vseh ženskih društev Slovenije ter vidni predstavniki političnega, gospodarskega in javnega življenja naše republike.

Posvetovanje je temeljilo na petih referatih in dveh koreferatih, ki so zajemali široko problematiko naše družbene prehrane in vsega, kar je z njo v zvezi: prehrano prebivalstva, prehrane v menzah, obratnih kuhinjah in zavodih, proizvodnjo in predelavo živil, preskrbo prebivalstva, kvarjenje živil in vzgojo prebivalstva k zdravi prehrani.

Splošne ugotovitve na posvetovanju bi lahko strnili v naslednje: naša prehrana ni toliko pomanjkljiva po količini kot po raznovrstnosti, naše kmetijstvo je še zaostalo, trgovska mreža ni dovolj razvita in sodobno opremljena, mnogo živil nam propade zaradi nepravilnega embalaranja in shranitve, izdelki naše živilske industrije so predragi, prehrana v ustanovah družbene prehrane pa je

preveč enolična in premalo hranljiva.

Kakšne so glavne napake v naši prehrani? se sprašuje dr. Damijana Bebler v svojem referatu in hrati odgovarja: napačna razdelitev obrokov čez dan, nepravilno pripravljane jedi, pri čemer se uničijo važne zaščitne snovi, in pa nepravilno sestavljanje jedilnikov. V naši prehrani prevladujejo mlevski izdelki in maščobe, vse premalo pa trošimo mleka, mlečne proizvode, sadje, zelenjavo, posebno presno in meso. Te napake v prehrani seveda vplivajo na zdravstveno stanje, delovno zmogljivost in življenjsko dobo prebivalstva.

Vsako, ki se hrani v kaki izmed naših menz, bo vsekakor pritrldil ugotovitvam na posvetovanju, da je hrana v teh ustanovah družbene prehrane enolična, često neokusno pripravljena in pomanjkljiva v pogledu potrebnih bioloških vrednosti. Cene posameznih obrokov so visoke. Strežno osebe je večinoma premalo izvežbano. Neurejena in enotna so določila o javnih dajatvah, ki jih dajejo obrati in ustanove na osnovi večje ali manjše uvidevnosti ljudskih odborov. Referat o tem je pripravila Adreja Grum iz Zavoda za napredek gospodinjstva.

Statistike, ki so jih tam zbrali, pravijo, da stanuje okrog 23 odstotkov vseh zaposlenih v Sloveniji nad pet kilometrov od delovnega mesta. V absolutni številki izražen, daje ta odstotek 75.000 ljudi. Mnogi pa so oddaljeni od delovnega mesta tudi po 13, 20 in še več kilometrov. Praktično imajo ti ljudje le toplo večerjo. Zjutraj odhajajo na delo že pred svitom, vračajo pa se šele proti večeru. S seboj imajo večinoma mrzle malice. Še hujše je za zaposlene žene, ki morajo po vrnitvi z dela opraviti vse gospodinjске posle. V sklopu teh problemov so problemi prehrane samskih delavcev in sezoncev. Pri sezoncih je navada, da gredo od časa do časa domov, si prinesejo hrano za ves teden — večinoma fižol in krompir in si to kuhajo, kakor pač znajo in morejo.

Številke o obratih družbene prehrane v Sloveniji so naravnost porazne. Imamo le 116 obratnih kuhinj, kjer se hrani 11.900 ljudi, in okrog 50 splošnih menz z okrog 10.000 abonenti. To ni niti en odstotek od števila zaposlenih v Sloveniji. Nimamo niti ene menze, ki bi pripravljala hrano za odnašanje domov. Tam bi bila cena lahko še nižja kot v drugih menzah, ker bi odpadli stroški za strešno osebo. Cena v naših menzah bi se lahko pocenila tudi z uvedbo samopostrežbe. Menze bi lahko bolje poslovale, če bi se ljudski odbori odpovedali dobičku in nekaterim dajatvam. Celotne problematike s tega posvetovanja ni moč zajeti naenkrat. Zanimiva je karakteristika, ki jo je dal neki referent o kmetijstvu in Sloveniji. Dejal je, da ima naše kmetijstvo premalo zemlje, premalo strojev in premalo umetnih gnojil. Za našo živilsko industrijo pa veljajo ugotovitve, da je embalaža predraga, predelava ni vedno podvržena strokovnemu nadzoru in zaradi tega propadajo dragocene hranilne snovi v sadju in zelenjavi. Zmogljivost mlinov ne zadošča. V Sloveniji ni niti ene moderne pekarnice in ves kruh pečemo v malih pekarnah.

Vse konzumne klavnice so zastarele in po večini nimajo hladilnic. Nimamo škrobari za predelavo večjih količin krompirja. Nereseno je še vprašanje zbiralnice mleka. Zmogljivosti o oljarnah so le delno izkoriščene, ker se je zmanjšala proizvodnja oljarie itd.

Na posvetovanju so razpravljali tudi o rešitvi teh problemov. Precej poudarka je bilo pri razpravljanju o vzgoji prebivalstva k boljši prehrani, o potrebi večje vzgoje oseba v ustanovah družbene prehrane in seveda tudi o gospodarskih ukrepih, ki bodo omogočili kmetijstvu in živilski industriji večji razvoj. Odgovor na vsa ta vprašanja daje v končni črti vendarle samo višja proizvodnja, kot je delala na posvetovanju tov. Vid. Tomšičeva.

Platnena ali svilena bluz z ročnim vezenjem. Nosimo jo lahko h kostumu ali pa za večerne prireditve k primernemu krilu

Prebivalcem novega naselja v Smedeli ne bo treba po vsako malenkost v Koper

Na pobudo Trgovinske zbornice za okraj Koper je bil te dni v njenih prostorih kratek posvet o ureditvi trgovinskih poslovnih prostorov za prebivalce novega naselja v Smedeli. Posveta so se udeležili zastopniki Mestne pekarne, trgovskega podjetja »Klas« in občinskega ljudskega odbora Koper.

Zastopnik občine tov. Kalan je navzoče seznanil, da je v predlogu družbenega plana občine Koper določenih 10 milijonov dinarjev, s katerimi naj bi se zgradila pritična poslovna trgovska zgradba, v kateri bi bili prostori za prodajo kruha, mleka, mesa, specerije, sadja in zelenjave ter tobačnih izdelkov in morda še bife. Stavba bi se zgradila na sedanem vzhodnem robu naselja, kajti vse kaže, da se bo naselje gradilo še naprej proti Škocjanu in tako bi se kmalu znašla sredi naselja.

Krajša razprava je pokazala potrebo, da imenuje občinski ljudski odbor posebno komisijo, ki naj temeljito prouči izgradnjo prodajne mreže v novem naselju, upoštevajoč seveda obstoječi trgovini »Klas« v Smedeli in »Jestvina« v Škocijanu. Da ne bi prišlo do neljubih nerodnosti pri izdelovanju načrtov, se bo občina pravčasno posvetovala tudi s strokovnjaki odseka za napredek pri Trgovinski zbornici za LRS v Ljubljani. So-

delovanje s tem odsekom naj prepreči izdelavo načrtov, za katere bi se po njihovi uresničitvi izkazalo, da niso upoštevali načel in potreb sodobne trgovine.

Sključeno je bilo tudi, da bodo prodajalne opremila podjetja, katerim bodo dodeljene. Morda ne bi bilo napak, razpisati natečaj, ko pride čas za to. Tak natečaj bi povečal interes podjetij, potrošniki pa bi zelo verjetno kupovali v lepše in okusneje opremljenih prodajalnah.

Sam posvet je treba oceniti pozitivno, saj kaže, da mislijo v Kopru tudi na stvari, na katere pri velikopotezni gradnji novih naselij ni mislil ali se jih je prepozno spomnil že marsikateri ljudski odbor.

Živinoreja in nova cesta na Vipavskem

Nova občina Vipava je izrazito kmetijska. Glavne panoge so: vinogradništvo, živinoreja in poljedelstvo. Za razvoj vinogradništva skrbi Vinarska zadruga, ki je v dolgoletnem obstoju dosegla lepe uspehe. Živinoreja je na drugem mestu. Pred štirimi leti je bilo na področju sedanje občine 1.800 glav goveje živine, danes pa jih je že 3.200 glav. Tako visok številčni porast dokazuje, da se kmetije vipavske občine zanimajo in skrbijo za dvig živinoreje. Morali pa bi se bolj oprijeti gojenja sivo-rjave pasme, ki je za ta kraj najbolj primerna.

Svet za gospodarstvo občinskega ljudskega odbora v Vipavi je na zadnji seji razpravljalo o gradnji obvezne ceste Podnanos — Vipava. Odsek ceste Vipava — Slap bodo začeli graditi že ta teden. Pri gradnji bodo pomagali tudi vojski garnizona v Vipavi.

Važen je sklep sveta za gospodarstvo, da bodo vipavski obrat lesno-industrijskega podjetja iz Ajdovščine preuredili v mizarско-kolarsko delavnico, kjer bodo izdelovali dokončne izdelke.

D. K.

Slovenski Poročevalec v Kopru

Vse kaže, da bo časopisno-založniško podjetje »Slovenski poročevalec« iz Ljubljane že pred Novim letom odprlo svojo podružnico v Santorjevi ulici v Kopru. Tako bo tudi Koper dobil podružnico podjetja, ki izdaja dnevni časopis v največji nakladi (56.000—60.000 izvodov dnevno).

S tem bo precej olajšano delo podjetja v zvezi s širjenjem tega znanega dnevnika. Laže bo pa tu-

Škofija
Avto-moto društvo na Škofijah je imelo v soboto svoj redni letni občni zbor. Ob ustanovitvi v aprilu letos je društvo štelo 25 članov, danes ima že 70 članov. Društvo ima lepe uspehe. Soferski tečaj, ki je začel 22. oktobra, obiskuje 35 odraslih mladincev in tri mladinke. Na občnem zboru so sklenili, da bodo skušali pritegniti čimveč mladine v društvo.

Zveza borcev je v sredo zvečer organizirala v zadrugnem domu proslavo Dneva JLA. Kapetan Aleksič je govoril o nastanku, razvoju in pomenu JLA. Vojaški pevski zbor je zapel več pesmi, pripadniki JLA pa so nastopili z recitacijami. Nekaj pesmi je zapel tudi pevski zbor iz Plavij. Sledil je kratek šaliv prizor. Ob tej priložnosti so obdarovali sirote padlih borcev.

Iz življenja idrijske mladine

Ni dolgo od tega ko je na idrijski gimnaziji pričel delovati kemični krožek. Krožek obiskuje 25 dijakov, ki so pokazali veliko zanimanje. Dijakom predava inženir Teofilovski. Po predavanju dijaki delajo praktične poizkuse. Žal, da imamo na gimnaziji premalo kemičnega pribora, zato ga predavatelj sam prinaša v šolo.

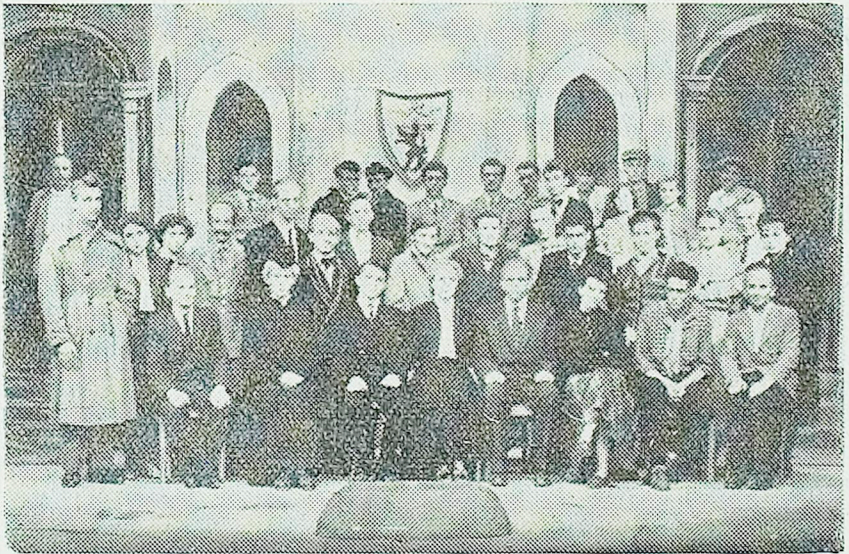
Za Marxiistični krožek so letos pokazali mladinci več zanimanja kot lani. Krožek so ustanovili na pobudo sedmošolca Copija. Čeprav deluje na gimnaziji, ga obiskuje tudi delavska mladina. Dijaki in mladi rudarji se sestajajo dvakrat tedensko. Za študij jim služi Politizerjeva knjiga Osnovna načela filozofije. Po študiju ima eden od dijakov referat o političnih dogodkih preteklega tedna.

B. B.

Ze nekaj časa poučujeta dva člana Radio-kluba v Idriji, mladince radio-telegrafskega tečaja. Tečaj obiskuje tudi nekaj starejših tovarišev in celo nekaj mladink. Trenutno se uče sprejemati Morsejevo abecedo. Tečaj je dvakrat tedensko.

M. R.

Dramska skupina mladinskega aktiva »Zorko Prelovec« iz Idrije je lani naštudirala igrano »Srebrna tobačnica«, ki jo je letos v mnogih vaseh z uspehom uprizorila. Pred kratkim se je skupina odpravljala na gostovanje v Bovec, toda v celi Idriji ni mogla dobiti prevoznega sredstva. Končno je poštvovalni tovariš Flander, ki je obenem režiser le staknil neke majhen avtobus. Ker je kuliserija zavzela veliko prostora je morala ostati doma polovica igralcev. Tako so morali nekateri igralci odigrati razzen svoje še postransko vlogo. Kljub takim težavam so z gostovanjem dosegli velik uspeh.

Dramska in folklorna skupina mladinskega aktiva »Zorko Prelovec« v Idriji

Mladina ne more razumeti, zakaj je prav v Idriji tako slab obisk, kadar nastopa. V vseh krajih kjer je skupina gostovala, pa je občinstvo dalo vse priznanje. Prav tako se je godilo folklorni skupini, ki so jo povsod občudovali. Mladi plesalci so se pod vodstvom tov. Kiklja odlično izučili za nastop, pa je bila dvorana v Idriji prazna. Zasedli so jo le gimnazijci in vajenci obrtne šole. Pri vsej dobri volji izgubimo veselje do nadaljnjega dela.

Anda

Lutkarski krožek višje gimnazije je v nedeljo razveselil naše malčke z lepo lutkovno predstavo. Otroci so prišli v spremstvu staršev in popolnoma napolnili veliko učilnico. Lutkarji so nastopili z igracami: Trbuc in razbojnik ter Prebrisan; Tinček. Otroci so uživali ob pogledu na migajoče in prepirajoče lutke.

Krožek vodi inž. Silva Severjeva. Lani so lutkarji večkrat nastopili v Idriji in Spodnji Idriji. Uprizorili so: Carobni klobuk, Zgodba o papigi, Kmetič in volk ter Rdečo kapico.

Na dan JLA bodo lutkarji obiskali otroke v Spodnji Idriji in jih razveselili z istimi igracami. Priporočljivo bi bilo, da bi lutkarji obiskali tudi vasi idrijske občine, saj so vaški otroci še bolj potrebni takega razvedrila, ker druge zabave tako ne poznajo.

V krožku sodelujejo: Jože Kravanja, Bruno Komar, Tea Kobal, Andra Treven, Eta Pivk, Niko Jerab in Bruno Golob.

DPD »Svoboda« je v soboto in nedeljo uprizorilo dramo v treh dejanjih »Mladost pred sodiščem.« Zahtevno občinstvo je igralce nagradilo z burnim ploskanjem. V igri so nastopali: delavci, rudarji, upokojeanci in učitelji. Dramo je režirala Marija Jurmanova.

mi — du

Ilirska Bistrica

V tovarni lesonitnih plošč je v soboto zvečer predaval o delavskem samoupravljanju dr. Polič Svečar, predsednik Gosp. sodišča in član okrajnega komiteja okraja Koper. Velika udeležba članov ZK je dokaz, da so taka predavanja potrebna in zaželena.

V nedeljo je bila redna letna občinska konferenca Zveze borcev. Udeležili so se je delegati dvanajstih vaških organizacij, ki štejejo skupno 1196 članov. Po poročilu o delu organizacije so delegati razpravljali o bodočih nalogah. Zveza borcev je bila med letom precej delavna, ni pa znala popularizirati svojih uspehov. Konferenca se je udeležil tudi narodni heroj podpolkovnik JLA Milan Korica.

—fc

Tonet jih je pozdravil, spregovoril je z njimi nekaj besed o dogodivščinah, ki se je imela vršiti naslednjega dne, in šel v sobo.

Nelletto je našel v spalni srajci, blede, z obličjem, ki ji ga je bolečina spremenila, in z blaznim izrazom v očeh. Bolečina je bila močnejša od previdnosti in njene tožbe so bile glasne.

— Čuli te bodo! — je teta vsa prestrašena opozarjala. Nelletta je hotela biti močnejša od bolečine in da bi zaustavila krike, je tlačila pesti v usta in grizla blazine.

Nato je ukazala, naj bi šel Tonet v gostilno, da bi tam zaposloval ljudi, ko že ni mogel nič pomagati, da ne bi ujeli kakega glasu, ki bi vzbudil sum.

Tonet je več kot eno uro prečepel ob ognjišču in se pogovarjal s kmeti o lovu in letini. Nenadoma pa je divji krik kot od človeka, ki so ga napadli, pretrgal pogovor.

Tonet je neobčutno dejal:

— Gospodinja se nekoliko slabo počuti. — Nadaljevali so s klepetanjem, ne da bi palagali količkaj važnosti na razvnete tetine korake, pod katerimi se je stresal strop.

Ko je po preteku pol ure Tonet menil, da so kmetje, ki so medtem skoraj vsi pospali, pozabili na krik, je stopil v sobo. Nelletta je izmzgana in negibna ležala na postelji; samo v očeh ji je brlela drobna iskrica življenja.

— Tonet... Tonet... — je komaj dahnala.

Ljubimec je takoj po glasu in punčicah spoznal globok pomen njenih besed. Bile so ukaz, neizprosna zapoved.

Grozna odločitev, ki je Toneta tolikokrat z grozo pretresla, se je ponovno polastila sedaj, ko se je čutila uničeno po taki smrtni krizi. Nelletta je govorila počasi in s šibkim glasom. Odločilni trenutek je šel mimo, zdaj čaka njega.

Zdaj bo moral on prestati preizkušnjo.

Teta je tresoč se in skoraj v nezavesti podala Tonetu v belo platno povezano culo, v kateri se je gibal majhno zamazano bitje z modrikastimi lisami po telesu.

Nelletta se je zgrozila. Ne, ne! Noče ga videti! Ni se čutila dovolj močno, bala se je... Če bi pogledala tisto svoje bitje, tedaj bi v njej zmogla mati, in tedaj...

— Pohiti, Tonet... pohiti... odnesi ga proč!

Kubaneec je starki nekaj naglo ukazal, nato je stopil v gostilno, da se poslovi od kmetov, toda ti so spali.

Ko je bil že iz gostilne, mu je ženska izročila skozi pritično okno, ki je gledalo proti kanalu, utripajočo culo.

Toda ko se je okno zaprlo in se je znašel sam v trdem mraku noči, je izginil ves njegov pogum. Tisti zavitek cunj in toplega mesa, ki ga je nosil pod pazduho, mu je vzbujal mučen strah.

Nenadoma se je v njem prebudila nervozna bolečina, ki je povzročila, da so bili vsi njegovi čuti skrajno razburjeni. Čul je sleherni šum v vasi, še najbolj pa tistega, ki je bil najmanj pomemben; in zvezde je videl, kot bi bile krvavo obarvane. Veter je zašelestel skozi veje pritlikave oljke, ki je bila v bližini, ker so bili morda opazili, da Nelletta ni bilo ves dan v gostilno. Kakšen strah, če bi ga odkrili s tistim zavitkom! Naravnost obupno bi bilo to za Nelletto!...

Culo je položil na dno čolna, tedaj se je iz nje začel razdražen glasek.

Kot nor se je pognal čez kanal. Ni prenehal veslati, kot bi ga k temu priganjal otrokov glas. Tlačila ga je bojazen, da bo našel kako okno razsvetljeno, da bo naletel na nekoga, ki ga bo vprašal, kam tako drvi.

Kmalu je pustil za seboj v globok sen potopljene palmarške hiše in se poglobil v Albufero.

Zdelo se mu je, da mu spokojnost voda in poltema zvezdnate noči vlivata pogum. Med ločjem je vzprhulata ptica. Voda je od časa do časa zašumotela in njeni vzgibi so se mešali z jokom novorojenčka.

Čeprav onemogel zaradi izvršenega napora, je Tonet vztrajno veslal proti Saleru. Utrujenost mu je že lezla v ude,

toda misel mu je bila še sveža in pripravljena na prese-neženja.

Zdaj je bil že daleč od Palmara, toda do Salera bi moral veslati še dobro uro, in odtod v mesto sta ga čakali še dve uri hoda.

Pogledal je na nebo; ura je bila okoli treh. Še kako uro in prišli bi prvi prameni svetlobe. Preden pa bo on prišel do Valencie, bo sonce že vstalo. Nato je z grozo pomislil na brezkonno pot skozi ruzaških pokrajino, ki so jo straže neprestano varovale, ter na vstop v mesto, kjer bodo cariniki zagotovo hoteli razvezati culo. Pa tudi ljudje, ki zgodaj vstanejo, bi ga srečevali in prepoznali.

Obupni glasek malega bitja je postajal vedno bolj močan. Ta glasek mu je bil v nevarnost celo tam, v popolni samoti Albuferi!...

Tonetu se je pred očmi odpirala dolga pot, ki ni imela konca. Čutil je pa, da so mu moči pojemale. Nikoli ne bo prišel v Valencio, ki je prve ure dneva obljubena, pa tudi nikoli ne bo prišel do vrat kake cerkve, kjer puščajo otroke kakor nekaj, kar je odveč.

V Palmaru, v samoti Dehese, je bilo lahko reči: »Tonet, to moraš storiti!« Toda ob stiku z resnico, z njenimi nepremagljivimi ovirami, so vse stvari zadobivale drugačen videz. Past je prežala celo v jezeru samem. Ob vsaki drugi priliki si šel preko jezera, ne da bi srečal živo dušo; tisto noč pa ne. Veliko ljudi je prihajalo in odhajalo na črnih čolnih sredi teme.

Zaradi tišine, ki je vladala na jezeru, je bil vsak šum zaznaven na velike daljave. Udarci macol, ki so zabijale pilote, so temno odmevali, in snopi gorečih vej, ki so osvetljevale čolnarje, so se kot goreče zvezde svetlikale na površini vode.

Kako bi mogel nadaljevati pot med tistimi ljudmi, ki so ga poznali, s tistim jokom, ki ni bil prav v ničemer razumljiv tam, v tisti brezmejni samoti?

Za krik daleč je šel mimo člon. — Prijatelj, — je dejal neki glas — kaj, za vraga, pa Tonet je molčal, toda čutil je kako mu pojemajo moči.

zvezdard

Kratke iz Postojne

PROSLAVE DNEVA JLA...

Za dostojno proslavo Dneva jugoslovanske ljudske armade je pripravljalni odbor sestavljen obširen spored predavanj in prireditiv. Predavanja o nastanku in razvoju JLA so bila v Belškem, v Planini, v Hruševju, v Postojni pa na gimnaziji in Vajenski šoli. Predavali so višji častniki garnizona Postojna.

Zveza borcev je za dijake postojnske gimnazije razpisala natečaj. Za tekmovalce pridejo v poštev spisi o narodnoosvobodilni borbi in jugoslovanski ljudski armadi. Tri najboljše spise bo Zveza borcev nagradila. Že več dni pred praznikom so bile prirejene manjše razstave orožja in slik iz življenja pripadnikov armade. Notranjski muzej je priredil razstavo orožja in slik JLA. Na večer pred praznikom je bila v domu kulture svečana akademija. Delegacija postojnskih pionirjev je obiskala komandanta garnizona in mu izrazila čestitke najmlajših Postojnčanov. Organizacija Ljudske mladine je trem najboljšim pripadnikom armade izročila knjižne nagrade. Delegacije predstavnikov množičnih organizacij so pred spomenik padlih borcev položile več vencev.

... PRIPAVE NA NOVOLETNO JELKO

Pripravljalni odbor za organizacijo Novoletne jelke je na svojem prvem sestanku razpravljala o raznih prireditvah za naše najmlajše ob njihovem že tradicionalnem prazniku. V torek 27. decembra bo tov. Komanova iz Radia Ljubljana pripovedovala pravljice in uganke otrokom v Postojni, Planini, Hruševju in v Bukovju. Lutkovno gledališče iz Ljubljane pa bo priredilo predstave za najmlajše v Studenem, v Prestranku in v Postojni. Dedek Mraz bo na Postojnsko prišel že 26. decembra in bo z darovi obiskal otroke v planini, Studenem, Bukovju in Smihelu pod Nanosom. V torek 27. bo obiskal in obdaril otroke v Hraščah, v Hruševju, Velikem Ubelskem in v Prestranku. Zvečer istega dne bo prišel v Postojno, kjer bo prenočil. V sredo 28. pa se bo prikazal na glavnem trgu v Postojni, kjer se bo razgovorjal z otroki.

... IN KULTURNO ŽIVLJENJE

Dobro je bil obiskan redni letni občni zbor sindikalnega kulturno umetniškega društva. Društveni tajnik Anton Hlede je poročal o delovanju posameznih sekcij. Najbolj delavna sta bila pevski zbor in orkester. Veliko je tudi zanimanja za plesno sekcijo, vendar nimajo plesnega učitelja. Poročilo predsednika, ki ga je podala Ema Hojkarjeva je nakazalo bodoče naloge društva na osnovi zaključkov kongresa Zveze Svobod na Jesenicah.

Sedel je na krn ladje in spustil veslo. Bilo mu je, da bi tako pričakal zarjo. Da bi pot nadaljeval, ni imel poguma; ponizan, vdan v usodo, kakor tisti, ki si je v svesti smrti in se je ne brani več. V njem ni bilo več moči, da bi izpolnil obljubo. Naj ga le odkrijejo, naj le zvedo, kar se je bilo zgodilo, naj Nelletta le zgubi del premoženja! On ne more nič več!

Se je premišljeval o tej obupni odločitvi, ko se je v njegovi glavi porodila grozna misel. Spočetka je bila samo iskrica, nato je začela tleti, kmalu se je sprevrgla v plamen, ki se je izdivjal v strahoten požar.

Misel je naraščala, postajala je ogromna, tako da že ni mogla več biti v tisti razgreti glavi, medtem ko se je čelo pokrivalo z mrzlim potom.

Zakaj neki mora tako daleč? ... Nelletta je hotela, da bi zakrila sad njenega padca; zato sta morala skriti novorojenčka. In kje bi mogla dobiti primernejši kraj od Albufere, ki je že tolikokrat skrila očem pravice krivce, ki so se zatekali med njeno ločje?

Toda ob misli, da jezero ne bo ohranilo pri življenju šibkega telesca, ga je spreletela zona... Z druge strani, pa čeprav bi ga pustil sredi kake ulice v mestu, ali bi bila njegova usoda kaj boljša? »Mrtvi se ne vračajo, da bi žive obtoževali.« Ko je na to pomislil, je začutil, kako mu vre po žilah krutost starih Palomov, hladnost deda, ki je gledal umirati svoje malčke, ne da bi potočil eno samo solzo, ker je v neusmiljenem samoljubju menil, da je smrt otroka rešitev za ubožne družine.

V hipnem preblisku se je Tonet sramoval svoje podlosti, neobčutljivosti, s katero je mislil na smrt otroka, ki je ležal ob njegovih nogah in ki je zdaj molčal, kot bi se bil utrudil od samega jokanja.

Nekaj časa ga je bil ogledoval, vendar ni dobil nobenega posebnega vtisa. V spomin si je skušal priklicati vijolični obrazek s priroteno glavno, z izboklimi očmi in z ogromnimi usti, ki so se širila tja do ušes: prava krastača. In vendar je bil njegov sin!...

Da bi opravičil svojo nebrzižnost, si je Tonet priklical v spomin dedove misli, da le matere občutijo do svojih otrok

V razpravi na poročila se je pokazalo, da je tudi v Postojni precej pomanjkljivosti in napak, ki zavirajo boljše kulturno delovanje. Za poživitev kulturnega življenja bo treba misliti na čimprejšnjo adaptacijo kulturnega doma. Na račun nekaterih članov godbe na pihala je padlo precej kritike. Ti so skrajno nedisciplinirani in je zaradi tega celo ogrožen obstoj godbe.

Ob zaključku običnega zbora so izvolili nov upravni in nadzorni odbor, 12 delegatov za zbor občinske zveze Svobod in prosvetnih društev, in delegate za okrajni zbor.

Moška obleka iz dveh metrov blaga

To pa res ni mogoče, bo marsikateri vskliknil, ko bo prebral naslov. Zbodlo bo posebno tiste krojače, ki še iz treh metrov in en četrt blaga nje morejo napraviti dovolj velike obleke. Da ne bo dvomov na nobeni strani, naj povemo, da so imeli v nedeljo krojaški obrtniki iz Kopra, Izole in Pirana strokovno posvetovanje. Razpravljali so o načinu, kako se da izgotoviti dobra obleka, ne da bi pri tem porabili tri in en četrt metra blaga, marveč — samo dva metra blaga. Strokovni učitelj triletne šole v Kopru Dušan Fabijan, ki je posvetovanje vodil, je navzočim krojačem praktično pokazal, da je to mogoče.

Delovni sestanek uslužbencev socialnega zavarovanja

V soboto je bil v Kopru sestanek uslužbencev socialnega zavarovanja Okrajnega zavoda v Kopru in podružnic iz Sežane, Postojne in Ilirske Bistrice. Pravtako so prisostvovali temu sestanku uslužbenci podružnice iz Pirana, ki bo pričela poslovati takoj, ko bo popravljena zavodova stavba v Piranu, kar bo predvidoma v februarju prihodnje leto.

Na splošnem sestanku je dal direktor zavoda vsem uslužbencem načelne smernice za bodoče poslovanje, nato pa so se uslužbenci razdelili po grupah. Delo teh sestankov so vodili šefi odsekov Okrajnega zavoda.

Glede na različni stopnji prispevka (35% v občinah Koper, Izola in Piran, 43% v ostalih občinah), ki sta v veljavi na območju koprškega okraja, se bo interno poslovanje tega zavoda nekoliko razlikovalo od drugih Okrajnih zavodov za socialno zavarovanje. Na tem sestanku je bilo poenoteno poslovanje vseh podružnic.

Trgovina za Novoletno jelko

Konec prejšnjega tedna je bil v Trgovinski zbornici za okraj Koper na pobudo odbora za proslavo Novoletne jelke krajši sestanek predstavnikov nekaterih trgovskih podjetij iz Kopra.

Obljubili so, da bodo primerito uredili izložitve in priznali tudi letos, kakor je to navada že vsa zadnja leta, kupcem nekaj dni pred Novim letom manjši popust. Večjega obdarovanja otrok po mestih letos ne bo. Bodo za otroke le čarjanke. Na njih bo dedek Mraz ob Novoletni jelki pozdravil in pogostil otroke s slaščicami. Več skrbi bo pa zato dedek Mraz posvetil otrokom po revnejših vaseh koprškega zaledja. Marsikateri otrok se bo zelo razveselil tople flanele, copatk, čevljev in podobnega, kar vse dedek Mraz že pripravlja.

Gospodarske težave na Plavjah

Z izgubo tržišča v Trstu so se prebivalci Plavjij znašli pred resnimi gospodarskimi težavami. Pridelovanje radiča je dajalo glavne dohodke za preživljanje. Z ureditvijo tržiškega vprašanje so nastale večje težave pri oddajanju zelenjave na prejšnje tržišče. Nekateri kmetje, ki so po razmejitvi postali dvo-lastniki so pustili zemljo na tej strani in odšli na drugo stran v Italijo.

Resno je vprašanje tistih, ki so se v glavnem preživljali s pridlovanjem radiča in druge zelenja-

Gospodarske vesti iz Kopra

Na peti redni seji občinskega ljudskega odbora so odborniki razpravljali o izvršitvi družbenega načrta. Ugotovili so, da je koprška občina do konca novembra letos ustvarila skupno 316.360.000 dinarjev dohodkov, ali 92,6 odstotka planirane vsote. V istem obdobju je imela občina 225 milijonov dohodkov ali 66,6 odstotka planirane vsote.

Načelnik gospodarskega sveta Bernard Potočnik je podal poročilo o gospodarstvu občine. V gostinstvu je bilo doseženo znatno izboljšanje, saj se je število gostinskih obratov povečalo od prejšnjih 13 na sedanjih 24 obratov v družbenem sektorju. V občini deluje danes 31 obrtnih delavnic, od katerih je bilo 13 na novo ustanovlje-

nih. So pa velike težave, ker primanjkuje primernih prostorov za obrtne delavnice in prav tako za stanovanja. Sedanje obrtne delavnice zadovoljujejo komaj 35 odstotkov potreb v obrtništvu. Pomanjkanje stanovanj je v Kopru postalo že občutna ovira za splošni razvoj na vseh področjih dejavnosti, zato je občinski ljudski odbor skupno z okrajnim LO temu vprašanju posvetil vso skrb. Dokaz temu je gradnja 240 družinskih stanovanj v Smedelci in nekaj v Kopru. Nekatera od teh bodo pripravljena za vso-litev že konec decembra, ostala pa do konca junija prihodnjega leta.

Po razpravi so odborniki sprejeli nekaj novih odlokov, med temi odlok o ustanovitvi stanovanjske skupnosti na območju občine Koper.

Nova kinodvorana tudi v Kopru

Okrajni svet za urbanizem je sprejel sklep o izdelavi osnutka za zazidavo starega dela Kopra. Ta osnutek naj bi bil izdelan do 10. januarja prihodnjega leta. Upošteval naj bi gradnjo kinodvorane pri križišču semedelske ceste in obrežju Jugoslovanske armade, gradnjo centralne avtobusne postaje v podaljšku predvidene kinodvorane. Svet je razpravljala tudi o preureditvi sedanega gostišča Taverna in določil lokacijo za prizidek hotela Triglav. Za bodočo koprsko gimnazijo je predlagal lokacijo ob sedanjem nogometnem igrišču.

Izola

Občinski ljudski odbor Izola je na svoji peti seji sklenil osnovati osem svetov potrošnikov, sedem pri trgovskih podjetjih in enega v gostinstvu. Te svete bodo izvolili na zborih volivcev, ki bodo 15. januarja prihodnjega leta. Odborniki so potrdili potrebo obstoja sveta za ribištvo pri občinskem ljudskem odboru. Za izvedbo obširnega načrta obnove vinogradništva, sadjarstva, vrtnarstva in rajonizacije kmetijskih kultur so imenovali posebno upravo za kmetijska posestva.

V Izoli je občutna potreba po občinskem zdravstvenem domu in mestni kopalnici. Predvidevajo, da bodo za rešitev tega vprašanja adaptirali še nedograjeno poslopje. V letošnjem proračunu je bilo za ta dela predvidenih 10 milijonov dinarjev, vendar pa so del te vsote že porabili v druge namene. Občina računa tudi na pomoč Zavoda za socialno zavarovanje.

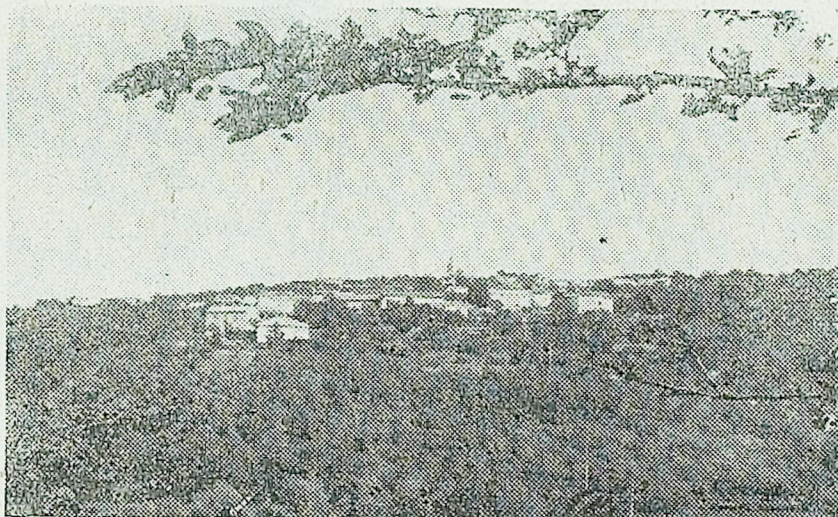
S...

Kmetijsko posestvo Skocjan pri Kopru

Vam nudi sledeče vrste trstik:

1. Malvazija na Kober	5 BB
2. Merlot na Kober	5 BB
3. Refošk na Kober	5 BB
4. Kabernet Franc	420 A

Vsa pojasnila dobite v upravi Kmetijskega posestva v Skocjanu pri Kopru.

Plavje

veliko ljubezen takoj spočetka. Očetje ne tako. Preteči mora nekaj časa in samo tedaj, ko otrok zraste, se čutijo nanj navezani, kajti moška ljubezen je bolj razumska in umirjena.

Nato se je z mislijo vrnil na Neletino bogastvo, ki ga je smatral za svojega. Ob tej misli se je porajal v njem nagon parasita, ki se čuti gotovega za svojo bodočnost. Zato se je vpraševal, če se splača postavljati v nevarnost ves tisti mir samo zato, da bi imel to majhno bitje, grdo in popolnoma enako vsem novorojenčkom in ki ni vzbujalo nobene ljubezni.

Če bi bitje izginilo, starši ne bi imeli zaradi tega nobene škode. Če bi živelo, bi moralo deliti kruh z ljudmi, ki so ga sovražili.

Tonet, ki je mešal maščevanje in pogum z omejenostjo, značilno za zločince, si je očital neodločnost; ta ga je zadrževala in ga priklenila na desko v čolnu, da je izgubljal dragoceni čas.

Tema se je rdečila, danilo se je. Jate črnih ptic so letele čez svinčenosivo nebo. Tam v daljavi proti Saleru so odmevali prvi strelji. Otroci, ki je postajal lačen in ga je zeblo, je začel jokati.

— Kubanec! ... Si ti? ...

Zdelo se mu je, da ga je nekdo poklical iz čolna v daljavi. V bojazni, da bi ga odkrili, je zagrabil za veslo. V obeh mu je žarelo, podobno kot včasih v Neletinih puncicah.

Zapeljal je čoln med trstje in veslal kar na slepo. Bil je izgubljen in mučil se je, da si je utiral pot skozi ločje; kot bi ga nekdo zasledoval.

Trsti so se ob prehodu čolna pripogibali in Tonet je kot nor udarjal z veslom ter rinil brod skoro na suho med prepletene korenine.

Bežal je. Nezavestno se je vedno bolj oddaljeval, kot bi bil obseden od lastnih misli.

Večkrat se je sklonil, da bi dvignil culo, toda roka mu ni bila pokorna.

Nato se je čoln zapletel med korenine in, kot bi hotel čoln olajšati od obtežitve, je nesrečnež pograbil culo, jo dvignil nad svojo glavo ter zagnal z vso močjo čez bližnje ločje.

Cula je izginila med hreščanjem polomljenih trstov. Bele cunje so za trenutek zafrtale v medli svetlobi prve zore kot peruti bele ptice, ki smrtno ranjena pada v skrivnostne globine voda.

Tedaj je začutil potrebo, ki ga je priganjala k begu. Nekajkrat je moral čoln potisniti, da ga je končno zvlekel iz tistega kraja. Dosegel je majhen kanal in vanj zaveslal. Ko je prišel na jezero s praznim čolnom, je zadihal.

Vstajalo je jutro. Zleknil se je na dno čolna in globoko zaspal. Usnul je s tesnim snom smrti, ki sledi velikim krizam in skoro vedno zločinu.

III. del

1. poglavje

Za lovca, ki je bil prepuščen Sangoneri, se je dan začel nadvse žalostno.

Ob prvi zori, ko je bilo treba urediti lovišče, sta morala poklicati na pomoč nekatere čolnarje, ki so se veselo začudili pijančevemu novemu poklicu.

S prirojeno spretnostjo so čolnarji zabili v blatna tla tri kole, nanje pa navezali ogromen zaboj, ki je imel služiti loven kot zavetišče. Nato so vse pokrili s trstjem, da bi preslepilo perjad, ko se bo ta nič hudega sluteč, približala. Da bi vse to izgledalo čimbolj naravno, so naokoli razmestili nekaj duca-catov divjih rac in črnih lisk iz plutovine, ki so se na nemirni jezerski površini venomer gugale.

Od daleč so bile v resnici podobne lagunskim pticam. Sangonera, ki je bil nadvse vesel, da se mu ni bilo treba mučiti, je pomagal lovcu stopiti v zaboj. Sam pa se je, da ne bi preplašil divjadi, nekoliko umaknil, pripravljen na vsak klic, da pobere zadeto črno lisko.

Srečno, don Juquin!

Postopačeva ponižnost in uslužnost sta sedaj pripomogli, da se je razblinila jeza tega dobrodušnega moža, ki se je bil prej, kljub svojemu mirnemu značaju, razhudil zaradi nespretnosti, ki jo je bil Sangonera malo prej pokazal.

Bravo! Čim bo zadel kako ptico, ga bo takoj poklical.

TELESNA VZROJA Sport - sah

SPOZNAJMO NAŠE JADRALNE OBJEKTE

Nacionalna klasa jadrnic L-5

Te dni je koprski jadrni klub JADRO razstavil v izložbi knjigarne LIPA v Kopru model jadrnice nacionalnega tipa L-5. Razstava je vzbudila precejšnje zanimanje zlasti med našo mladino, zato si bomo ta naš domači tip jadrnic nekoliko podrobneje ogledali. Pri tem smo se poslužili materiala, ki ga je nedavno s tem v zvezi objavila revija Brodarstvo.

Ze v začetku razvoja jadrnalskega športa v Jugoslaviji (leta 1922) se je pri nas pojavila potreba po izgradnji lastnega tipa jadrnic. Predvsem je bilo potrebno športni tip jadrnic modernizirati in upoštevati nove pridobitve jadrnalske tehnike. Leta 1925 je v Splitu zaplula prva jadrnica nacionalnega tipa L-5. Imela

Piransko mestno obzidje

(Nadaljevanje s 6. strani)

Stiristoosemdeset let nas loči od časa, ko so mestni očetje zazidali mesto, ni torej čudo, če so se tu pa tam pojavile zevajoče razpoke, ki grozijo, da se bodo stolpi porušili. In razpoke so na vseh stolpih. Pri nekaterih so celo take, da je čudno, kako še stojijo pokonci. Zadnja leta so se še bolj začele širiti. Vesten opazovalec je celo opozoril, da se je v zadnjem času začel nagibati stolp ob cesti za Fieso in Beli križ. Se več. Otroci se mnogokrat igrajo po zidovih in rušijo nadzidke. V zadnjih petih letih so jih porušili najmanj sedem. To stanje je danes že tako daleč, da se moramo vprašati: ali se še da rešiti najlepša zgodovinska in umetnostna zgodovinska znamenitost, ki jo hrani Piran? Odgovor je za enkrat pozitiven. Ali kdo nam jamči, da bo pozitiven čez leto ali dve? Nove razpoke, ki so nastale v tem letu govorijo zelo negativno. Zato je treba pristopiti k takojšnjemu konzerviranju in restavriranju obzidja, za izgled našega mesta, tako važnega objekta. Danes se to da napraviti še z majhnimi sredstvi. Čez nekaj let pa bodo potrebna ogromna sredstva in še večji napori.

Opozoriti pa je treba, da naj to delo prevzamejo strokovnjaki konzervatorji, ne pa razni drugi strokovnjaki, ki bi prej pokvarili kot popravili. Mislim, da se je treba izogibati cementa, ki ni prikladen za konzerviranje kamna. Treba bi bilo izbrati drugo učinkovitejše sredstvo, ki bo vezalo a ne škodovalo kamnu. To sredstvo bo predlagal le strokovnjak, ki dela na konzerviranju zgodovinskih objektov.

Potrebno bi še bilo preprečiti otrokom dostop na zid in ponovno postaviti nadzidke, ki so jih zadnja leta porušili. Da bi to dosegli, bodo morali investitorji tega dela odrediti, naj se odstrani nasip, ki je nastal pod zidom. Obenem bi lahko mislili na zavarovan dostop z motranje strani, na mestu, kjer so včasih bile stopnice. To bi primoglo turistom do ene najlepših panoramskih slik, ki jih premoremo na Jadranu.

A vse to je treba začeti takoj, ker čez dve leti ne bo več kaj restavrirati.

Horoslav Pamir

je vodno linijo 5 m, površina pa ni bila točno znana. Opremljena je bila z jadrni Bermuda s površino 23 m. Ze pri prvem nastopu na regati jadrnic vseh tipov se je pokazalo, da L-5 daleč nadkriljuje vse dotodanje naše tipe.

Po petih letih izkušenj so L-5 še izpopolnili. Da bi bila jadrnica bolj praktična za večdnevna križarjenja, so ji izmenjali pomično kobilico, s čimer so pridobili na notranji prostornini. Hkrati je bilo obvezno ograditi zračne komore s toliko vsebine, kolikor je teža stalne kobilice. S tem so zagotovili, da ostane jadrnica na površini tudi v primeru, če se prevrne.

Pri sestavljanju norme in karakteristike so vzeli v poštev le glavne pogoje, ker so računali, da bodo ta tip jadrnic še izpopolnjevali: 1. dolžina vodne linije 5 m, 2. dolžina čez palubo 5,75 m, 3. najmanjša širina glavnega rebra 1,90 m, 4. najmanjša višina nad morjem 0,45 m, 5. stalna kobilica najmanjše teže 250 kg, 6. maksimalni gaz 1,10 m, 7. maksimalna višina jambora nad morsko gladino 9,30 m, 8. površina jadra (jadro in flok) 23 m, 9. spinaker 12 m, 10. svojstvo jadrnice — pol pokrita.

Iz teh desetih pogojev je razvidno, da je področje nadaljnjega razvoja jadrnice tipa L-5 še zelo veliko.

Če bi bile na primer norme točno predpisane za dolžino glavnega rebra in drugih delov jadrnice, ne bi imeli konstruktorji, amaterji in krmarji možnosti tekmovanja v izpopolnjevanju tega tipa jadrnic. Seveda je težko pričakovati, da bi se naši jadralci na račun pridobivanja brzine z večanjem kvadrature jader in višanjem jambora odrekli njeni pozitivni karakteristiki, kajti jadrnica bi v tem primeru izgubila tri ali še več svojih dobrih svojstev.

Dosedanja praksa je pokazala, da je jadrnica tipa L-5 zelo gibljiva in da že pri lahнем vetru doseže zadovoljivo brzino; v brezvetrju pa se v njej udobno in brez napore vsela. Z jadrnico lahko trije ali štirje člani posadke po več dni udobno križarijo po našem Jadranu, ker je zaradi svoje stabilnosti odporna tudi proti močnejšemu vetru.

Mirno moremo trditi, da imamo odlični domači tip jadrnic, ki so ga pohvalili tudi številni Svicarji, Nemci, Čehi, Angleži in Italijani. Upajmo, da se bo ta tip jadrnic, ki zdaj prevladuje predvsem v Dalmaciji, razširil tudi ob slovenski obali in da bomo z njim dosegli množičnost jadrnalskega športa v Slovenskem Primorju. Zato ga ob tej priložnosti priporočamo našim delovnim kolektivom in jadrnim krožkom v podjetjih, tovarnah in šolah.

OPOZORILO

GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM, USTANOVAM IN ZAVODOM

Za mesec januar 1956 izplačajo gospodarske organizacije ustanove in zavodi otroške dodatke sledečim:

1) upravičencem, ki so na podlagi odločb pristojnih organov za socialno zavarovanje do 31. 12. 1955 prejeli otroške dodatke v polnem znesku, in

2) upravičencem, ki so do 31. 12. 1955 prejeli otroške dodatke v zmanjšanem znesku, pa so zanje od pristojnih organov soc. zavarovanja že prejeli odločbe o priznanju otroškega dodatka tudi od 1. 1. 1956 dalje v polnem ali zmanjšanem znesku.

Onim upravičencem, ki so prejeli do 31. 12. 1955 otroški dodatek v zmanjšanem znesku, pa zanje še niso prejeli odločbe o priznanju dodatka od 1. 1. 1956 dalje, izplačajo gospodarske org. ustanove in zavodi otroške dodatke za mesec januar 1956, le, če so ti upravičenci v smislu predpisov 61. čl. Uredbe o otroškem dodatku objavljene v Uradnem listu FLRJ št. 36/55 do 30. IX. 1955 predložili pristojnim organom soc. zavarovanja potrdilo o davčnem cenzusu temeljne dohodnine od kmetijstva za leto 1955 oz. potrdilo o odmeri davka od drugih dohodkov za leto 1954. Dodatki se kot akontacija izplačajo tem upravičencem v prejšnji višini.

Če gospodarske organizacije, ustanove in zavodi nimajo pregleda nad tem, kateri upravičenci so predložili zahtevana potrdila v odrejenem roku, naj predhodno pred izplačilom akontacije zahtevajo od pristojnih organov soc. zavarovanja spiske teh upravičencev. Te spiske

so organi soc. zavarovanja dolžni sestaviti in jih predložiti gospodarskim organizacijam, ustanovam in zavodom.

Otroški dodatki se ne izplačajo onim upravičencem, kateri niso predložili v roku predpisanih potrdil. Tem bodo izplačani otroški dodatki šele, ko bodo predložili zahtevana potrdila in jim bodo pristojni organi soc. zavarovanja izdali odločbe o pravici otr. dodatka po 1. 1. 1956.

Izjemoma morajo gospodarske organizacije, ustanove in zavodi izplačevati od 1. 1. 1956 dalje akontacijo na otroške dodatke v višini otroškega dodatka, ki jim je pripadal do 31. 12. 1955. Tudi onim upravičencem, ki niso v predpisnem roku predložili zahtevanih potrdil organom soc. zavarovanja, če dokažejo s potrdilom organa, pristojnega za izdajanje potrdil o davčnem cenzusu, da so do 30. IX. 1955 zahtevali potrdilo o davčnem cenzusu, da pa ta organ potrdila ni pravočasno izdal (glej II. odst. 1. toč. odl. o preložitvi potrdil in izplačevanje otroškega dodatka, Ur. list. FLRJ št. 54 z dne 7. 12. 1955).

Glede predložitve potrdil o gmočnem stanju ozir. o davčnem cenzusu, ki jih bodo morali v času od 1. 1. 1956 do 30. IV. 1956 predložiti tudi oni upravičenci otroškega dodatka, in so do 31. 12. 1955 prejeli otroški dodatek v polnem znesku in se jim ti dodatki izplačujejo brez prekinitve v istem znesku kot prej tudi od 1. 1. 1956 dalje, bodo izdana še naknadna navodila.

Okrajni zavod za soc. zavarovanje Koper.

Kino

KOPER: 23., 24. in 25. decembra ameriški film »NA KONICI MEČA«, 26. in 27. decembra »SE NI PREPOZNO«, 28. in 29. decembra »ARENA SMEHLJAJA«, 30., 31. decembra in 1. januarja »SKANDAL V SKURJI«

IZOLA: 23. decembra »SE NI PREPOZNO«, 24. in 25. decembra »ARENA SMEHLJAJA«, 26. in 27. decembra angleški film »TIHOTAPCI«, 28. in 29. decembra »SKANDAL V SKURJI«, 30. decembra »SE NI PREPOZNO«.

Silvestrovanje v Gledališču Slovenskega Primorja

Rezervacija sedežev v pisarni Gledališča vsak dan

VESEL PROGRAM, ZABAVA PESTRA, IN SRECOLOV, VOLITEV »MISS SILVESTRA«, IGRA ORKESTER »ODEON« — TROBENTE, BOBNI, SAKSOFON
VESELO NOVO LETO! IN ZA TO ZABAVO
CIMPREG SI REZERVIRAJTE PROSTORE — ZDRAVO!

od 9-12 ure do 30. 12. 55.
Pričetek zabave ob 23,30 uri.

GLEDALIŠČE
SLOVENSKEGA PRIMORJA
KOPER

PREDSTAVE v dneh Novoletne jelke

Nedelja, 25. XII. ob 20.00: Golia — PRINCESKA IN PASTIRČEK — Red A — Premierski.

Ponedeljek, 26. XII. ob 15.00: Golia — PRINCESKA IN PASTIRČEK — Red C — Dijaški
ob 20.00: Golia — PRINCESKA IN PASTIRČEK — Red B — Sindikalni.

Torek, 27. XII. ob 10.00 in 15.00: Golia — PRINCESKA IN PASTIRČEK — za okolico in izven.

Sreda, 28. XII. ob 10.00 in 15.00: Golia — PRINCESKA IN PASTIRČEK — Za okolico in izven.

Četrtek, 29. XII. ob 10.00 in 15.00: Golia — PRINCESKA IN PASTIRČEK — Za okolico in izven.

Petek, 30. XII. ob 10.00 in 15.00: Golia — PRINCESKA IN PASTIRČEK — Za okolico in izven.

Gradbeno podjetje „1 MAJ“ Koper

obvešča vse investitorje in svoje poslovne prijatelje, da se je z dnem 19. XII. 1955 preselilo v nove upravne prostore na križišču PASTORAN — Semečela (soline). Telefonska številka ostane neizpremenjena. Podjetje obratuje redno in se priporoča.

Barba Vane pravi...

Priporočil mi je prijatelj, naj si ogledam nekoč malo tudi mlin v Smarjah — pa sem ga ubogal. Malo težko sem se sicer prikobal do mline, ker je pred njim pravo močvirje — ne blata in vode, marveč — govejih odpadkov. Nujno sem seveda precej te blagodat ne sel s seboj v mlin — mislil pa sem si, da ne bo tako hudo, čeprav še jaz pustim nekaj malega notri, ko že itak tudi drugi to delajo.

Ravno pravi čas sem pokukal noter, da sem lahko videl, kako je izgled »čike« v moko in ga je mlinar iskal na vse pretege, vendar zaman. Prav gotovo se je zbal mene, ker sem na vratih zagledal napis »Ne kadi«. Sicer pa sem pozneje »pogrnul«, da se to nanaša najbrž na mlinarje in bi se pravilno moralo glasiti »Ne praši!«, ko že tako nihče ne upošteva prepovedi kajenja.

Stopil sem še v gostilno in nesel tudi tja pokazati svoje umazane podplate. Mislil sem se malo prepričati z dobrotami iz kuhinje in sodev, pa sem zagledal napis »Danes plačaj, jutri brezplačno«, pa me je kar obrnilo in sem sklenil, da pridem rajši jutri. Šele po poti — sem pač bolj počasne pameti — se mi je posvetilo, da je tisti danes vedno danes in jutri pač jutri in mi

je bilo žal, da se nisem vseeno »podprl«.

Pravil sem vam že zadnjič, kako lepo je v Sežani na avtobusni postaji, še zdaj v mirnem času, dosledno izvajajo zatemnitev v tistih javnih prostorih za odlaganje težav. Tudi okoli malega poslopja je zlasti v deževnem vremenu kar prava povodenj, povečana še s padavinami, ki jih nekateri bolj neopazno odlagajo kar ob zid. Lahko se zgodi, da bo ta nekega lepega dne še rasti pričel zaradi tega.

Videl pa sem v Sežani še drugo zanimivost. Zaneslo me je v lekarno po neke praške in sem lahko občudoval notranjost, kako je lepo opremljena z najrazličnejšimi proizvodi grafične umetnosti. Na čistem mestu je namesto botre Higijene »namalana« lepa deklica, ki v svojem naročju »erklja« koso-repo mačko. Ni mi še jasno, kaj naj mačka pomeni — Higijene menda ne, čeprav tako rada — umiva z jezikom.

Leto gre h koncu in mnogim menda že pohaja sapa, ne ve se pa še brez ciganke, če jo bodo z novim letom lahko spet zajeli — investicijske kredite namreč. Tega se menda bojita tudi pralnici in čistilnici v Kopru in Labod v Ljub-

ljani, ki sta ustavili svoje usluge podjetju »Slovenije ceste«, ker to menda ni poravnalo prav vseh računov še — kot garancijo pa držita perilo. Pri tem je še prišlo na dan in bilo s primerom Slavnikovega šoferja dokazano, da je Labod v Ljubljani najbolj poštena pralnica in čistilnica na svetu — ker obenem z očiščeno obleko vrne tudi — madeže.

V Divači sem videl, kako je mož postavil pregledoval vozila in šoferje, če niso tudi sami »pod gasom«. Eden je potem v Risniku pravil, kako bo možu rajši drugič povedal, da je bolan za TBC, ko bo v resnici razen bacilov imel v ustih tudi kaj sledu po prešanem grozdju.

In še eno za danes: če verjamete ali ne, v Kopru imamo slovensko založbo ali Primorsko založbo Lipa, ki izdaja slovenske knjige in publikacije in — italijanske dopise na svoje poslovne prijatelje. Tako sem imel priložnost videti pri Slavniku, da so morali po tolmača, da so lahko razumeli italijansko pisano naročilo. Še dobro, da tega direktor Lipe ne ve — vsaj mislim da ne, ker je »zanj« podpisan drugi.

Lepo pozdravljeni in na svidenje prihodnjic z novoletnimi pozdravi! Vaš Vane

„VINO - KOPER“

IZVOZ - UVOZ

KOPER

obvešča vse svoje odjemalce in dobavitelje, da zaradi

INVENTURE

v času od 4. do vključno 7. januarja 1956 ne bodo izdajali niti sprejemali vina. Priporočamo se za nadaljno naklonjenost!

Zakaj nimamo več pravega poletja?

Kanadski zoologi poročajo, da je lo- se na otoku Nova Škotska napadla čudna bolezen. Izgublja vid in voh, žro pa vse od kraja, brez izbire. Na- ravoslovci menijo, da je bolezen po- sledica nenavadne prehrane. Zaradi toplejšega podnebja se je namreč spremenilo tudi rastlinstvo.

Močni vetrovi hrume čez deželo in morje, ogromne količine vode se zli- vajo iz oblakov, nihajoče temperature pa uničujejo cele žetve. Nenadne vro- čine se menjajo s hladnimi poletji. Katastrofalne poplave in snežni za- meti, kakršnih ljudje ne pomnijo, se vrstijo druga za drugo. O takih spre- membah in nenavadnih pojavih jav- ljaajo z vseh kontinentov in gre ver- jetno za obsežen proces, o katerem so že spregovorili najboljši znanstve- niki, vendar pa nihče ni dal začo- voljivega odgovora.

Nedvomno pa je, da se talijo veli- kanska ledišča na obeh zemeljskih te- čajih, kar kažejo skrbna merjenja ameriškega geografskega društva sko- zi desetletja. Na nekaterih mestih, kjer je bil leta 1900 še debel led (nad 80 m), ni danes o njem niti sledu. Leta 1952 je ameriški ledolomilec »Eastwind« prispel v odprti vodi na 800 kilometrov blizu severnega tečaja. Grenlandski ledeniki se trgajo in pla- vajo proti jugu in nastajajo nova ko- pna. Toda ne samo na severu, celo v Afriki, na Kilimandžaru in v Kenij- skem gorovju izginja večni sneg. Tu- di to še ni vse. V Kanadi, na Aljaski, v skandinavskih deželah in v Sibiriji se širijo rastline vedno bolj proti se- veru, rastlinam pa sledi tudi divjad. V severnih morjih ujamejo zadnje ča- se ribe, ki jih v tistih zemljepisnih širinah niso še nikoli ujeli.

Proučevanja so pokazala, da obsto- ja neka zakonitost v vremenskih spremembah, ki nastanejo približno

vsakih 800 let. Pogosto nastopijo sušni časi, ki trajajo več generacij. Pravi- jo, da so bile 2000 let pred našim štetjem suše vzrok selitve narodov. V srednjem veku so bili n. pr. alpski prelazi brez snega, Grenlandija pa je bila — kakor kaže njeno ime — zele- na zemlja. V 12. stoletju pa so nasto- pili hladnejši časi in posledica je bila zaledenitev Grenlanda in Spicbergov. Razen teh obsežnih sprememb ima- mo tudi krajše cikle. Pri nas smo zdaj v dobi mokrih let, kakor so bila leta 1935—1940. Od leta 1941 do 1949 so bila poletja izredno suha in žetev slaba. Talne vode so se globoko zni- žale. Z letom 1950 pa so nastale zopet nove spremembe.

Kakor smo že povedali, smo zdaj v mokrih letih. Ugotavljajo enakomer- no naraščanje vodostaja na vseh oce- anih. Zaradi tega se je povečala po- vršina morij za več kvadratnih kilo- metrov. Seveda zaradi tega izhlapeva še več vode kot prej in je tudi de- ževje zopet bolj pogosto in izdatno. Povečala se je tudi sila plime, ki je na primer povzročila tako hudo kata- strofo v Holandiji. Medtem pa, ko morska gladina raste, se kar vidno sušijo kopna jezera in nekatera so že izgubila nad polovico vode. To je to- rej zaključek krog in mi vedno bolj čutimo njegove posledice. Postalo je topleje, led se topi, jezera izhlape- vajo in posledica so velika deževja in mokra poletja.

Razen teh pa so seveda še drugi vzroki, ki vplivajo na vreme. Brez dvoma je tudi človekova dejavnost omajala ravnovesje v naravi. Izginili so veliki listnati gozdovi, ki so pokri- vali 40 odstotkov zemlje ter zadržali in razdeljevali nenavadno velike koli- čine padavin. Danes je gozdov veliko manj in posledica so nove puščave, ki niso brez vpliva na nastanek vre- mena.

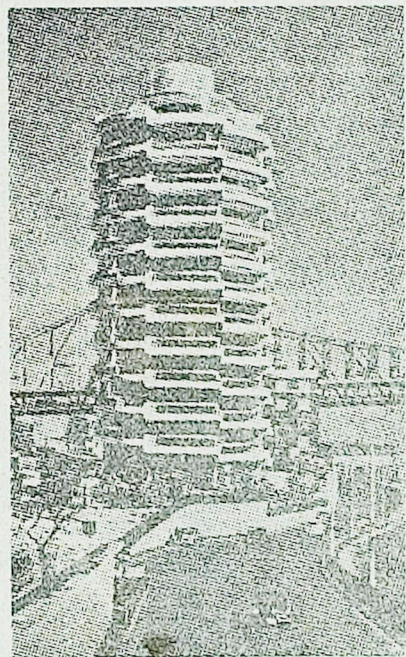
Drugi vzrok je prav gotovo nara- ščajoua industrializacija, ki vpliva na zgoščevanje toplote in na izhlapeva- nje. Ogromne količine ogljikovega di- oksida, ki pride v zrak pri izogrevan- ju premoga, olja in bencina, občut- no spreminjajo atmosfero. Zaradi te- ga in zaradi povečane toplote se je tudi spremenila smer zračnih tokov. Prav tako se je spremenila smer ne- katerih morskih tokov, ki vplivajo na vreme.

Vedno bolj pa so glasne govorice, da so glavni vzrok vsem tem spre- membam eksplozije atomskih in vodi- kovih bomb. Res je, da se pri teh

poskusi sprostitjo velikanske energije, niso pa še dokazali, da bi to vpli- valo na širše področje. Seveda zani- kajo vpliv atomskih eksplozij na vre- menske razmere raziskovalci atomske energije. Pri zadnjih poskusi z atom- skimi bombami v Južnem morju so prav posebno opazovali njihov vpliv na vreme, niso pa mogli ugotoviti nič posebnega.

Iz zgornjih razglabljanj sledi, da je nešteto vzrokov za sedanje vremenske posebnosti. Nekaj pa je gotovo. Če- prav bo temperatura naraščala v do- sedanjem toku, ne bo treba človeku še več tisoč let spreminjati doseda- njega načina življenja. Toda vse živ- ljenje je podrejeno večnim, nespre- menljivim zakonom narave in narava prav gotovo ne bo dovolila preveli- kega ogrevanja, ampak bo pravočasno ustvarila potrebno ravnovesje.

V New Yorku so zgradili prvo hišo s polžastim stopniščem in njeno zu- nanjost nam kaže slika. Stanovanja v njej niso dražja kot v običajnih stavbah. Hišo je zgradil William Zeckendorf, znani graditelj naj- večjih nebotičnikov. Nova polžasta stavba je razdeljena v šest kon- centričnih krogov. Trije notranji krogi služijo osrednjemu stopnišču, dvigalom, kanalizacijskim napra- vam in prezračevanju. V naslednjih treh krogih pa so prostori za prebi- vanje. Vsako stanovanje ima obliko kolačevega reznja, stene pa so pre- makljive. Prostore zvečajo ali zmanjšajo po okusu in potrebah stanovalca. V šestih urah pa lahko tudi preurede tri stanovanja v enega samega

Milijonska mesta, ki jih ni več

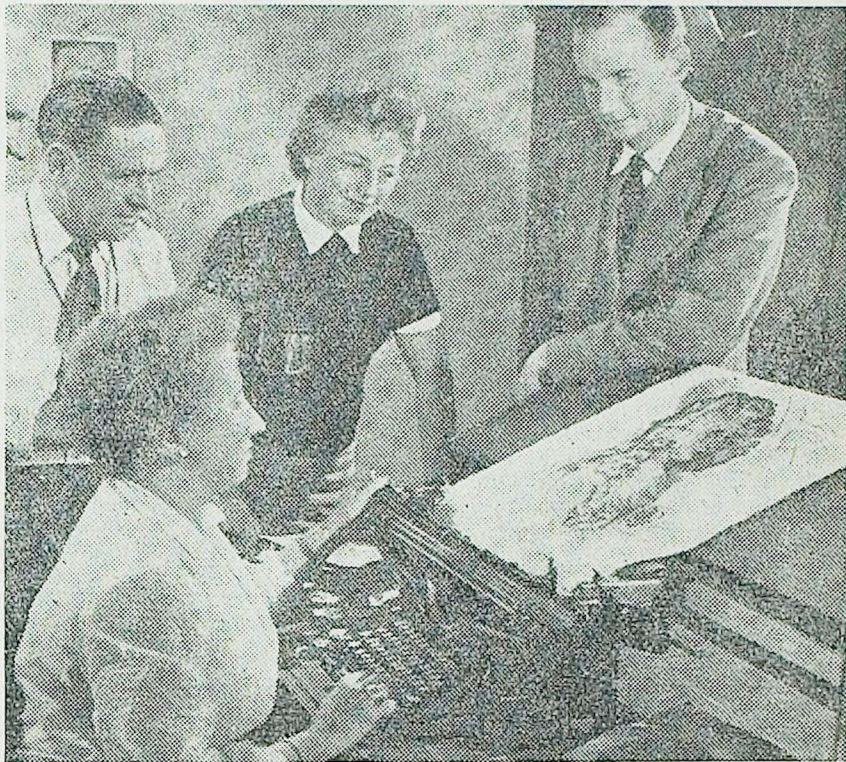
Nekje sredi otoka Ceylona se dvi- gajo iz pragozda kameniti spome- niki, priča razburkane preteklosti otoka. Tam so ruševine Anuradha- phura, mesta, ki je imelo nekoč najmanj 2 do 3 milijone prebival- cev.

Lanke (tako se je imenoval Cey- lon) je imel več takih vele mest. Toda Anuradhapura je bilo med

lili najvišji cerkveni poglavarji. Palača je bila svetišče.

Ogromne »trdnjave«, ki so jih gra- dili v mestu, da bi v njih shranili Budove svete ostanke, so bile viso- ke tudi 120 metrov, v obliki prise- kane piramide, ki je bila v podnož- ju široka 400 metrov.

Za svojega največjega obsega je bilo Anuradhapura tako veliko kot

Angleška televizija je pred kratkim pokazala svojevrstno zanimivost: slikanje s strojem. Dona Alberich iz Berkshira je pred komisijo de- monstrirala najnovejšo iznajdbo — poseben pisalni stroj, ki ima raz- nobarven trak in le majhne in velike črte. S pomočjo teh črtic in barvastega traku nariše sliko, kakor jo vidite tudi na naši sliki.

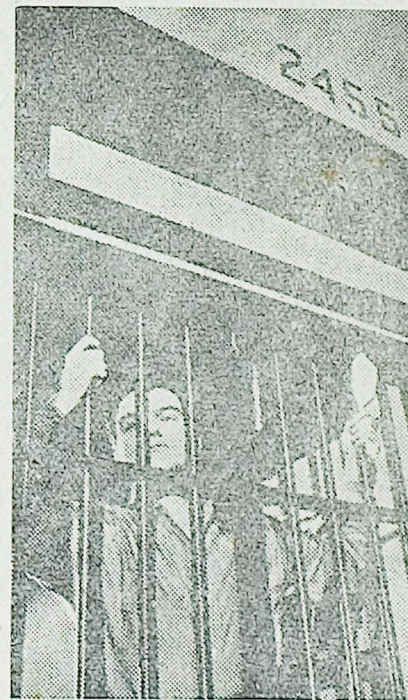
njimi prav gotovo največje in naj- bogatejše. Legenda pravi, da je bil prvi ceylonski vladar rojen iz je- va. Njegov vnuk Vidjaja je pripel- ljal na otok ljudi, ki so postavili temelje ogromnemu mestu. Tu se legenda neha in dalje govori zgo- dovina: leta 307 pred našim štetjem je dobilo to mesto neprecenljive budistične spomenike: ključnico Bude, njegovo prosjaško brašno in seme svetega drevesa Bo, pod ka- terim je Buda razmišljal...

V mesto so hodili podaniki in tr- govci od daleč, da so se poklonili svetim ostankom Bude. Mesto je raslo in raslo. Mnogo je bilo v me- stih javnih zgradb, palač bogata- šev in letoviških hišic. Mesto sa- mo je bilo zgrajeno iz dveh delov: v notranjem, ki je bilo od zunanje- ga ločeno z velikim masivnim zi- dom, so bile kraljeve palače in sve- tišča, v ostalem mestu pa je bilo nekoliko četrti, kjer so živeli pri- padniki nižjih kast. Najzgovornejši ostanek je 1600 opornikov, ki štrlijo v zrak in na katerih je bila Loha- pasada (Medena palača) v drugem stoletju pred n. š. Imela je 8 nad- stropij, vsa fasada je bila prekrita z medenina-timi in kositrovimi plo- ščicami, notranje stene pa so bile okrašene z ornamentmi, izdelanimi iz dragega kamena. V sredini pa- lače je bila (kakor v pravljici!) dvorana, ki so jo podpirali stolpi iz zlata, v njej pa prestol iz slo- nove kosti in klečalnik, kjer so mo-

današnji London. Med severnim in južnim delom mesta je bila ravna ulica, dolga 25 kilometrov.

Podobno mesto je bilo tudi Polon- naruwa. Kralji v teh mestih so ži- veli pred več kot 2000 leti bolj udobno in v večjem blagostanju, kot znani francoski kralj Ludovik XIV v Versaillesu pred niti 200 le- ti. Njihove palače so imele kopal- nice s toplo vodo, vodo v strani- ščih itd.

In kako je taka umetnost propo- dila? Uničilo jo je bogastvo. Mesta so bila bogata in voin in ropov ni bilo konca, dokler ni bilo mesto na tleh. Danes so tam le spomeniki kulture, ki je bila v svojem času na najvišji stopnji na svetu.

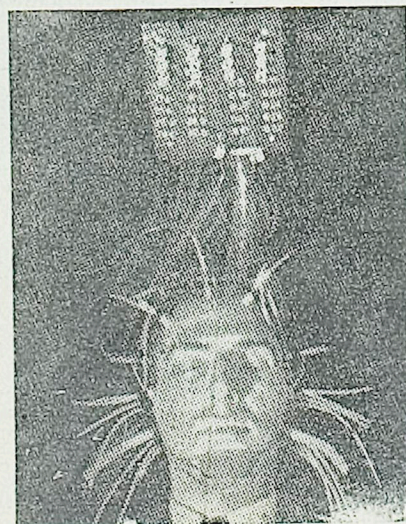
»Celica smrti št. 2455« je naslov naj- novejšega ameriškega filma, ki so ga posneli po romanu znanega Chessmana. Pisal ga je, ko je čakal na izvršitev smrtno obsodbe. Od takrat je naredil Chessman vse mo- goče, da bi zainteresiral javnost za se in da bi se oprostil smrtno kazni. Trezni ljudje v Ameriki pravijo, da je ta film ponovni dokaz brezvest- nega lova za dobičkom in senzacijsko, ker obravnavao gangsterske sto- rije brez vsakega olepšavanja

Kakšna je notranjost naše zemlje

Kljub izrednemu napredku zna- nosti in tehnike vemo še zelo malo o notranjosti zemlje. Na letošnjem kongresu geofizikov v Rimu so bi- la zlasti zanimiva poročila strokov- njakov, ki so merili temperature v vulkanih. Te meritve so potrdile dosedanje ugotovitve, da v notra- njosti temperatura nenehno raste. Na podlagi teh najnovejših meri-

tev so izračunali, da je v globini 50 km pod zemeljsko površino vro- čina okoli 1200 do 1300 stopinj Cel- zija. Toda po mnenju znanstveni- kov se temperatura proti središču Zemlje ne dviga z isto hitrostjo kot v plasteh, ki so bližje zemelj- ski površini. Tako zatrujejo, da je temperatura v središču Zemlje približno 6000 stopinj Celzija. Znan- stveniki pa si niso edini v tem, ali je to zemeljsko središče plinasta ali tekoča žareča gmeta.

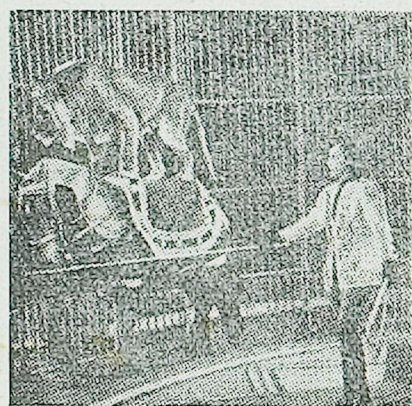
Elektroencefalograf je naprava, ki jo uporabljajo pri preskusu kandi- datov za pilote reaktivnih letal. S to pripravo ugotovijo tudi utruje- nost kandidata, katero mu povzro- čijo številne preizkušnje, ki odgo- varjajo resničnim pogojem letenja

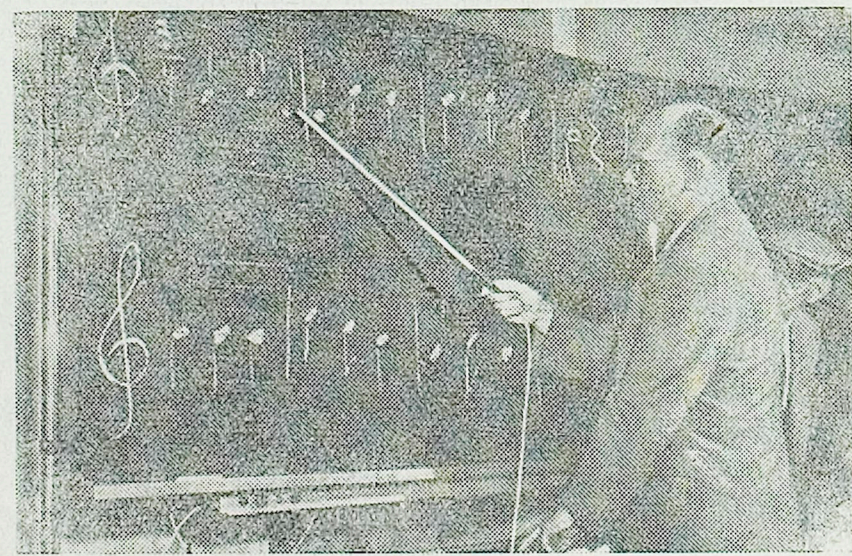
Podmornica bodočnosti

Britanska podmornica »Thermo- pylae« spominja bolj na medplane- tarno ladjo iz kakega pustolovsko- fantastičnega romana, kot na plo- vno sredstvo, kakršnih smo danes navajeni. Paluba te podmornice je zobčasta, na sprednjem delu pa ima polkroglasto nadgradnjo. V tej polkrogli so nameščene najno- vejše elektronske prisluškovalne naprave.

Podmornica »Thermopylae« šteje v razred »Te« podmornic, kakršnih so precej zgradili med drugo sve- toveno vojno, zdaj pa jih uporab- ljajo največ v eksperimentalne na- mene. Leta 1953 je ta podmornica prešla Atlantski ocean, ne da bi se med potjo dvignila na površni- no.

Nenavadni jezdec v državnem cir- kusu v Moskvi. Cirkus je eden naj- večjih, v svojo areno sprejme nad tri tisoč ljudi. V svojem programu pa ima tudi tole nenavadno točko — lev jezdi na konju. Praviijo, da je lev tako krotek in poslušen, da simpatična krotilka Irina Bugrinova sploh ne potrebuje »nagajke«, ki jo sicer nosi v roki. Vsekakor dresura, ki ji jo lahko zavida vsak cirkus na svetu

Fantastična elektronska palica imenujejo tole, kar vidite na sliki. Prvič so jo pokazali na jesenskem frankfurtskem velesejmu in pravijo, da je čudežno uporabna v glasbenih šolah in konservatorijih. Ko se namreč palica dotakne pike na notnem črtovju, je slišati odgovarjajoči glas, ki ga predstavlja nota. Zvok lahko tudi dopolnijo s pomočjo majhne tastature, ki je nameščena na koncu palice, in tako dobijo popoln tvojok. Novo napravo je predstavila na velesejmu znana nemška trvdka glasbenih instrumentov (po njej se imenujejo tudi kla- virji) Steinbach